Raymond Queneau
ZAZIE ÎN METROU
Traducere şi pseudopostfaţă de
László Alexandru
Prefaţă de
Luca Piţu

FRECVENTABILITATEA LUI QUENEAU

Cetitoriule românesc, din câte motive te-ai mai putea da lectural la auctorele zazic? Din cel puţin trei, am răspunde noi, genitoarele prefeţei prezente, cu gura plină. Trei ar fi, prin urmare, raţiunile pentru care un carpatnic de etate relativ junǎ, şi nu ştudinte la Franţuză, ar merita să-şi piardă preţiosul timp de cetitură cu el. Iată-le, motivele, dragele: 1. L-a convocat pe Urmuz în *Histoire des littératures*, ivită în colecţia pleiadică a Casei Editoriale Gallimard, unde l-ar fi propulsat şi cu opera-i, la recomandarea lui Eugen Ionescu, de nu se opunea – cu îndârjire dignă de o cauză mai nobilă – Tristan Tzara, nedornic să i se descopere precursori… 2. A venit la premiera, din

11 mai 1950, a *Cântăreţei chele*, apoi s-a agitat pentru triumful ei definitiv şi iremediabil.

3. În antecitatul op trivolumic din „Pléiade” l-a primit, cu intervenţie de specialitate, pe Virgil Ierunca, tătânele capitolului despre literatura noastră, dadanubiană, în care, vorba cântecului monico-lovinescian din la *apa Vavilonului*, „realist-socialiştii locali nu puteau vedea decât un sacrilegiu”, cu Sadoveanu, Zaharia Stancu, Tudor Vianu şi Mihai Ralea în frunte, neuitându-l pe cameleonicul Camil Petrescu, zelos noocrat printre gagademicienii de serviciu ei Epocii Dejo-staliniene.

Pe urmă, să nu pierdem din vedere că, alături de fanii mondiali ai lui Francis Fukuyama, Dumitru Ţepeneag, Marta Petreu şi Ion Vartic, ei, nu au cum să nu se

adevereze recunoscători lui Queneau pentru că, auditor fidel şi scrib al lui Alexandre Kojève, i-a adunat şi celebrizat acestuia, după al Doilea Rezbel Mondial, ca lector editorial gallimardian, cursurile antebelice ţinute la École des Hautes Études (şi frecventate, între alţii, de Raymond Aron, Georges Bataille, Roger Caillois, Jean-Paul Sartre, Jacques Lacan, Pierre Klossowski ori Walter Benjamin) … sub titulanţa *Introducere* în *lectura* lui *Hegel*, aşa cum sună ea, prevălăhie, în versiunea lui Ed. Pastenague de la Apostrof. Teoretizarea statului universal şi omogen, chiar în dimensiunea lui liberalo-capitalisto-ianchee sau în avatarul său nipon, poate că, fără strădaniile quenoiste, ar fi zăcut undeva pe la periferia filosofiei politicului, iar în anul de graţie 1999 nimeni nu s-ar mai fi îngrijorat cu privire la rusul hiperinteligent, doctor în Soloviov şi intromiţător în Francia al *Fenomenologiei Spiritului*, verosimil agent sovietic şi om de înrâurire al lui Iosif Visarionovici.

Acum, necunoscătorilor de idiom frâncesc, dânşilor, le recomandăm să-i reparcurgă antologia poetică de la Editura Albatros, meşterită de Ion Caraion în 1979, ori să se perpelească o ţâră cu romanele *Prietenul meu Pierrot* şi *Florile albastre*, pilotate printre noi cu măiestrie materialist-dialectică de Val Panaitescu, iaşiotul specialist în satirizarea clerului la Rabelais, admirator al lui Gagarin şi contribuitor, la Editura Junimea, cu *Umorul* lui *Raymond Queneau*, cărămidă doctorală prea puţin amuzantă. Ălora de-l pot ataca în original le reamintim plachetele poeticeşti ale literatorului nostru: Les *ziaux*, *L'instant fatal*, *Bucoliques*, *Le chien et la mandoline*, *Courir les rues*, *Battre la campagne*, *Fendre les flots*, Morale *élémentaire* ori, mai cu seamă, La *Petite cosmogonie portative*, cu titlu deloc deceptiv, *Chêne et chien*, autobiografie lirică foarte piperată (unde „soarele excrementţial" al parturiţiei

materne afin se va dovedi cu „anusul solar” al amicului său Bataille), *şi tu t’imagines* (din care unii ştiu să cânte, cu Juliette Gréco, atât numai: *Şi tu t’imagines / Şi tu t’imagines / Fillette fillette / Xa va xa va xa / va durer toujours / La saison des za / La saison des za / Saison des amours / Ce que tu te goures / Fillette fillette / Ce que tu te goures…*) şi, în fine, *Cent mille milliards de poèmes*, volumaş cuprinzând zece sonete ale căror stihuri se pot combina între ele ca să genereze fabulosul număr de unităţi estetice anunţat în titlul său: 104. Cetitoriul, franţuzesc ori ba, împerechind versurile înscrise pe lamelele cărţuliei, îşi compune astfel propriul poem, îşi alcătuieşte în felul acesta propriul sonet, îşi actualizează e o more textul personal, zăcător în latenţa celor zece de bază. În zece pagini numai, a dat Queneau cartea cea mai lungă din lume. Doar lumea e mai lungă decât ea. Cam două sute de milioane de ani lecturali i-ar trebui cioloveculuiui, cetind multe ceasuri pe zi, ca s-o scoată la capăt cu acest îndrăzneţ experiment de literatură potenţială, mai îndrăzneţ poate decât *Exerciţiile de stil* (unde cutare banal incident de transport în comun se află relatat în nouăzeci şi nouă de feluri stilistice) şi *o* poveste *pe* placul *dumneavoastră*, grădină diegetică prea puţin borgesiană, cu poteci care se bifurcă mereu şi obligă la opţiuni lecturale.

Cu asta atingem contribuţia auctorelui quenellian la Atelierul de Literatură Potenţială, creat împreună cu matematicianul François Le Lionnais, care va pui şi un Ouvroir de Littérature Potenţialle Policière, siglat ca Ou.li. po. po. În echipele respective or foitără poeţi, oameni de ştiinţă, universitari, amatori luminaţi, traducători, dar şi destui patafizicieni, căci oblăduirea importantă, sub unghi instituţional, le venea din partea

Colegiului de Patafizică, în al cărui senat un Ionescu,

un Boris Vian, un Raymond Q. ocupau invidiabilele demnităţi de Satrapi Transcendenţi. Serioasele experimentări matematiciene şi retoriceşti de la Oulipo se vor fi adunat apoi în tomuri gallimardizate de colecţia „Folio”. Numai că prea puţin i-or impresionatără pre textualiştii noştri din deceniile trecute, mai nărăviţi la maoismele sollersiene şi deridările telquelie. Cât de cât l-or titilat pe Solomon Marcus, că, de, Poetica *matematică* îşi are exigenţele ei, altele decât ale trendului principal din zona creativităţii multilateral dezvoltate şi/sau cenzurate.

Raymond Queneau, el, s-a dus să moară puţin în 1976, la un an abia după repauzarea în nefiinţa marxiană a Marelui Cârmaci al Chitaiului modern, Prezidentul Mao, s-o zicem p-aia dreaptă, că nu ne ademenesc în mod deosebit juneţea suprarealistă, cumnăţia cu André Breton ori biografemele-i picante, mai puţin însă decât cele vianeşti.

Concepţiile sale despre literalitate, lingvisticitate şi matematicitate şi le-a împrăştiat prin *Bastoane, cifre şi litere* ori în *Convorbirile cu Georges Charbonnier*, foarte puţin în *Le chant du Styrène*, severă odă închinată materiilor plastice şi înlocuitorilor. La ele avem a ne duce ca să aflăm cum gândea el romanul euro-atlantic, relaţia literelor cu ştiinţele ori neo-franceza, limba în care şi-a dorit să transpună cartezianul *Discours de la méthode* (dacă nu cumva a şi făcut-o, parţialmente, în romanul *Pirul*). Ştia şi el că, shakespearean vorovind, istoria universală nu are noimă, nici direcţie, că noi – voi, ei, ele, Kojève, Hegel, Stalin, Sfântul Augustin, Marx, Fukuyama sau Maica Tereza – i le dăm la o adică. Nu ignora că popolul bou iaşte şi nu are decât să rămână tot aşa dacă asta-i vrerea dumnealui, putându-l duce de nas orice bonapartist, iliescian au ba, creionat sau nu de Hugo în *Napoleon* cel *Mic*. Ar fi co-semnat şi strigătul Homo

naturaliter fessenisticus!, atât de actual, atât de cezarivănescian. Nu l-ar fi scandalizat nici lectura erotologică a relaţiei lui Nea Nellou Ilieskow cu România populizdă, bazată pe certuri şi reconcilieri ciclice, periodice, menstrale, cvadrienale sau cincinale în patru ani şi jumătate, lectură aptă să dea seama de votul vindicativ din 1996 şi infidelităţile perpetrate cu lubricul ţap constantinescian. Numai că empatia lui R.Q. mergea la un anumit popor: de orăşeni mărunţi, de comersanţi şi alţi măcelari, de târgoveţi, de mahalagii, vorbitori de neofranceză, cetitori hegelianeşti în ocupaţii mărunte, neesenţiale, futile, derizorii, amuzante chiar, nemaligne însă, purtate de o negativitate slăbită. Fondul lor, nerău, benign, acceptabil. La asta ne îndeamnă să cogităm motoul pus de el la romanul *Duminica vieţii*, luat din Filosoful German şi ecou producând înspre ideologemul statului universal şi omogen, ce nivelează totul şi îndepărtează belele majore. Nişte oameni cu o bună dispoziţie de iarbă verde, nişte entităţi cu aplecări picnicante, nu au cum să fie funciarmente nasoi sau josnici, oricât s-ar strofoca să ne convingă de contrariul inamicii literari ai lui Cehov şi ai lui Nikita Mihalkov. Ei, asemeni olandezilor şi flamanzilor din picturile de epocă veche, merg la pădure cu familionul, îşi beau apetitivul la crâşma din colţ, joacă petancă ori belotă, comentează faptele diverse din gazete şi-i doare-n şpiţ de rest, lăsându-l în seama autoreglării societate şi a gestionarilor mundani, ieşiţi din alegeri libere.

Nu, nu vă propunem neapărat o cetire kojeviană a Duminicii *vieţii*, nici să injectăm esenţa duminicală a eksistenţei în trupul suprasolicitat al săptămânii: remarcăm totuşi că protagonistul romanului, Valentin Brû, cum o arată şi numele-i de familie fetesc, îi pasiv, interpret mai mult decât agent. Îl ispiteşte mereu o excursie la Iena, unde străbunicul său a introdus cu sabia niţcai ordine în

filosofia nemţească; ştie de Napoleonul perceput la Hegel ca Anima Mundi, drept Spirit Universal călare, şi intuieşte sfârşitul Istoriei Majusculizate, cu activităţile sale anexe: mutarea morţilor dintr-un cimitir în altul, a victoriilor militare de-aici în acolo, a materiei dintr-o parte în alta; depăşeşte fazele filosofiei şi profetismului, tentaţia sfinţeniei ostăşeşti, cu inevitabila corvoadă closetială, ajungând un soi de înţelept, de juisor al postistoriei, căci, la urmă de tot, după peripeţiile iscate de acea drôle de guerre din 1939 şi ruperea Liniei Maginot, nevasta îl surprinde cum, sub pretext că vrea să ajute unele fete la urcatul pe geam în trenul superaglomerat, agent al negativităţii slăbite, le pune de fapt mâna la fese foarte hedonisticeşte.

Frecventabile ar mai fi şi romanele *Copiii mâlului*, unde şi-a deversat Queneau cerceturile cu privire la nebunii literari, *Zborul lui Icar*, *Sfântul aşteaptă* sau ingenioasele *Opere complete ale lui Sally Mara*, atât de hipertextuante, din trei părţi compuse: jurnalul intim al unei june irlandeze în curs de maturizare sexuală şi intelectuală + ficţiunea acesteia *suntem mereu prea buni cu femeile*, vizibil influenţată de scriitura şi tematicile joyciene, şi cogitaţiunile patafiziciene ale aceleiaşi, Foutaises titulate în prima lor versiune: aici figurează un citat din Mircea Eliade relativ la băştinoşii Khonds înţeleşi drept cons, dar şi mirificul gândem despre homosexuali (ce ar fi ăi mai intelighenţi dintre umani deoarece nu déconnent jamais, presupunând verbul buclucaş dubla cetitură: a bate câmpii prostiei + a te retrage din vagin). Da, da, da: interesul queneauesc pentru psihologia tinerei perverse polimorfe în curs de coacere, cuminţire şi gospodărire, el, nu e mic. Îl regăsim cam peste tot, până şi-n Zazie *dans* le *métro*. Poanta e că în prima versiune a întâiei părţi, cu statut de capcană literară, Sally Mara se

iţea ca autrice, iar

Queneau ca traducător al ei în neo-franţuză.

Or, curiozitatea pentru gândirostivieţuirea nimfetei se exprimă plenitudinar în opul zazic. Ea-i tot atât de intensă, ni se pare, ca demofilia ori pedofilia subiacentă întreprinderilor dostoievskiene. Doar că pedofilul nu se cheamă, de data asta, Marc Dutroux, ci „satir”, şi are varii întruchipări diegetice. Cu asta devoalăm oleacă lectura, nu ştim cât de nouă, ce ne-o îngăduim noi, admiratorii transpunerii transilvane a lui László Alexandru din cel mai popularizat (şi prin filmul regizorului Louis Malle) dintre capodopurile ficţionale quenoiste, odiseic până la Dumnezeu. Odiseic am zis şi nu ne retractăm. Căci Zazie vine la Paris cu mama, vrea să se căruţeze cu metroul, nu izbuteşte din cauza grevei ca închidere ce nu se mai deschide, fuge pe jos, merge cu taxiul unui amic al instanţei sale avunculare, nu identifică bine monumentele capitalei, trece prin tot soiul de aventuri haioase şi se reîntoarce în baştinal la toarta genitricei personale, având însă la purtător un nostos încărcat de impresii, învăţăminte, cuvinte şi practici noi. Odiseic am zis: şi în înţelesul liicenesc de politropie, şi în acela dat de Queneau însuşi termenului prin discuţiunile-i cu Georges Charbonnier. Acolo, în conversaţiunile respective, romanul iliadic se prezintă comprehensiunii noastre ca mânie a diverşilor Ahili personagiali, adicătelea drept ceva particular plasat într-un context istoric şi/sau mitologic foarte vast; acolo, un incident proiectează lumină asupra lumii istoriale înconjurătoare, şi reciproc, dar incidentul inteligibilizează Istoria, evenimenţialul ce ne este narativizat, restul contribuind numai la suspendările, rebondismentele şi dezvoltările istoriilor nemajusculizate; acolo, importă faptul personagiilor cufundate în Istorie, interferenţele dintre ea şi ele. S-ar lăsa zugrăvite ca

romane iliadice *Mănăstirea din Parma*, Război *şi pace*, *Germinal*, în *căutarea* timpului *pierdut* (cu toate că, aici, bătăliile se dau în saloane, iar nucleul dur al operei îi personalitatea naratorului şi a oamenilor ce-l preocupă).

Ai, pe de altă parte şi simetric, romanul odiseic: al exploatării istoriei unui individ ce, în decursul unor tribulaţii policrome, ori câştigă personalitate, ori şi-o afirmă, ori şi-o regăseşte ca atare, agrementată mereu cu experienţa însumată la capătul peripeţiilor sale, epopeice sau nu. Şi aici pululează exemplele: *Don Quijote*, *Moby Dick*, *Satiriconul* (ca odisee a Imperiului Roman Decadent), *Ulisele* joycian, *Bouvard şi Pécuchet* (odisee prin ştiinţe, arte şi litere, cu, la final, copiştii apucându-se iar de copiat, aşa cum, după nostos, eroul grec reia guvernământul Itacei natale), *Gargantua şi Pantagruel*, *Roşu şi Negru*, Jacques *Fatalistul*, Tom *Jones*, Tristram *Shandy*, El *Buscón*, Guzman *de*

Aflarăche, Craii *de Curtea-Veche*, Crimă *şi pedeapsă*, Wilhelm *Meister*, Maidanul *cu dragoste*, *Rusoaica*. De altfel, orice Bildungsroman, orice viaţă povestită, implică nostos – recul faţă de vremea trăirilor şi pătimirilor ardente: structură odiseică aşadar, de vreme ce se face dintr-un ţânţar armăsar şi dintr-o gândirostivieţuire oarecare eveniment istorial, din moment ce-i ridicată banalitatea nudă la rangul unei demnităţi metafiziceşti sau măcar la valoare generală, dacă nu propusă ca paradigmă.

Concluzionând cu brio, Raymond al nostru reţine că viaţa privată, când mi ţi-i deranjată de Istorie, dă o micuţă iliadă… şi atâta tot. Iliada şi odiseea, iată, dară, două moduri de aprehendare a irealităţilor imediate, două moduri majore de a le gândi, pune în concept ori sensibiliza. Ele sunt, totodată, liiceneşte exprimându-ne, şi două maniere de a concepe insul, istorial ori ficţional, dezvăluibil ca ahileic sau uliseic, rectitudine

comportamentală sau versatilitate. În una se dă importanţă Istoriei, dar contează omul;

În alta conteşte individul, căruia se cearcă a conferi importanţa evenimenţială cuvenită. Altfel spus, romancierul euro-atlantic vrea uneori să ne persuadeze că povestirea ventilată de el e tot atât de edificatoare cât Istoria Universală, alteori îşi închipuiuieşte că-şi face dignă de interes istorieta dacă o implementează în Evenimenţialul Majusculizat. Tetralema deontologică, inconturnabilă pentru ficţionarii modernităţii târzii, aceasta iaşte: să odiseeze; să iliadizeze; şi una şi alta, cercând sinteza celor două moduri; niciuna, nici alta, ispita noutăţii absolute, chemarea imposibilei ieşiri din fundătura homerică.

Zazie dans *le métro*, prin urmare, ca roman odiseic ni se impune. La ţinea aventurilor pariziene din exteriorul metroului (ca vid şi structură de sprijin a plinului naraţional), personagiul eponim îşi regăseşte instanţa maternă şi se reîntoarce, teafăr, în provincie, cu sentimentul însă de a fi îmbătrânit o ţâră şi a se fi înţelepţit niţel. Aşa-i. Destinul adolescentei nu va fi fost de sticlă, ci presărat cu inumerabile tracaserii pedofilice. Tătânele încornorat se dă la ea cu unele papouilles zozées, îl surprinde mama şi-i crapă capul cu toporul împrumutat de la amantul măcelar, fiind achitată de juraţi cu felicitări. Substitutul infelicelui soţ este alungat sub acelaşi motiv, norocosul de el. Sosind să-şi petreacă uichendul cu un iubit din Capitală, Jeanne Lalochère, din aceleaşi raţiuni, nu o poate lua pe Zazie cu ea. O lasă la un frăţâne al dânsei, oncle trobriandais devant – non pas l'Eternel mais – Bronisław Malinowski, „unchi scandalos", ce nu i se pare primejdios pentru virtutea incipientă a fetiţei, căci e „mătuşă", tante, tantouse, pédale, lope, travestit, dansator femeiesc într-un stabiliment pentru bărbaţi, deşi amicii şi

apropiaţii nu-l cred poponaut. Aşa-l crede actorul cel mai insidios din intrigă, Trouscaillon cel politrop: „satir”, poliţist, proxenet, omul miilor de şiretlicuri uliseene, autodeclarat principe al acestei lumi şi al regiunilor conexe, Mefisto jalnic, Antihrist de trei parale, as al metamorfozelor ratate, Bafomet klossowskian şi, în cele din urmă, Grand Pédophile devant l’Eternel Retour du Môme. Mai abil decât Zazie, care-i scapă momentan printre degete cu tot cu blugi, o readuce el însuşi la uncheşul

„Hormosesual”, încercând să-l îmbârlige şi luând-o pe cocoaşă. Versatilul nostru recurge şi la trucul nabokovian din *Lolita*, întrucât îmbrobodeşte adultele din preajma Zaziei: o văduvă proteguitoare a fetiţei ori pe mătuşa Marceline, soaţa travestitului Gabriel, unchi mai degrabă ea, din moment ce Jeanne Lalochère, când i se aduce napoi progenitura, o numeşte Marcel pe aparenta ei cumnată.

Să nu ne scape nici neo-franţuza captată de Queneau prin mijlocirea actanţilor săi personagiali în acest roman din 1959. Spre sfârşitul existenţei, el va fi priceput că-n van s-a străduit s-o noteze altminteri decât în ortografia academică. Subapreciase impactul televedeniei, telenovelelor şi al radiourilor, capabile să impună, după ani de bombardament cultural, o limbă literară ceva mai suplă în locul celeia poporaneşti.

Nu avem vreme să supunem unei severe psitaco-analize pe papagalul Verdeaţă, cel ce periodic injectează în conversaţional remarca Tu causes, tu causes, c’est tout ce que tu sais faire! Nici să punem la cântar aticismul idiolectului acestei vietăţi reperabile şi într-o povestire de Flaubert. Două vorbe om risipi însă asupra sintagmei cu care intervine dialogic Zazie, implicându-se în structurile argumentative ale ficţiei quenelliene, asupra sintagmei

mon cul! I-o aplica şi lui Napoleon când era dusă cu taxiul prin faţa a ceea ce i se zicea că-i Domul Invalizilor. Atari intervenţii lingvistice, puse de obicei în gura unor instanţe infantile, gavroşeşti, cu statut de empêcheurs de déconner en rond, îşi revelă în toate culturile, dincolo de efectul conversaţional garantat, locul etnologicamente fixat, misia de vector al Tradiţiei, ţelul aleteic precis. Peste tot, genitorii savurează cuvintele piperate din gura plozilor, în care-şi văd imaginea miniaturizată, modelată hazliu, maimuţărită cu schepsis, deconstruită. Ocazie cu repetiţie, prilej de a jubila prin delegaţie. Însuşi Del Chiaro, fostul secretar venet al Brâncoveanului, observa în cartea-i despre revoluţiile valahiceşti, popularizată de Iorga, încântarea cu care dadanubienii îşi învaţă copiii să înjure şi să debiteze obscenerii, iar Cardinalul de Retz, în *Memorii*, insistă asupra plăcerii burghezilor din vremea sa de a-şi încostuma puradeii ca pe nişte adulţi şi a-i familiariza, de mititei, cu toate celea, bune sau rele, fapt speculat de aristocraţii decavaţi veniţi să se împrumute la stăpânul casei.

În plus, perceperea romanescă a lumii de un copil, un marginal, un adolescent, un bufon sau un nebun, cu imperfecţiile, surprizele şi deformările ei, ostranenie se cheamă la Formaliştii Ruşi, Tolstoi a uzat şi abuzat de procedeul literar în cestiune, pe când puştiul andersenian are tupeul să spună, spre consternarea lui Constantin Noica şi a celor mari, că împăratul gol-goluţ răsare şi ce-i în mână nu-i minciună, ca martor luându-şi-l pe Micul Prinţ saint-exupéryan.

Qui plus est, opul Transcendentului Satrap îşi intensifică structura odiseică şi pe sol ardelenesco-moldavo-bucureştean, din moment ce, în deghizarea lui László Alexandru, a făcut, de vreo zece ani încoace, turul editorilor locali. Şi-a aşteptat ea mult ivirea pe piaţa

cetiturii şi în straie româneşti… şi, iată, graţie Paralelei 45, va triumfa asupra papahagilor vremelnici şi a obstaculatorilor prilejuali, nemuriţi în *Orient Expres* + alte scrisuri ale polemistului clujean fără pereche.

Iaşi, 10 iunie 2000

Luca Piţu

*

ARISTOTEL

I

Dundeputeaşa, se întrebă Gabriel enervat. Nu să poată, ăştia nu se spală niciodată.

La ziar zice că nici unşpe la sută din locuinţele Parisului n-au baie, eu nu mă mir, da poţi să te speli şi fără. La lumea din jurul meu nu-i vine peste mână. Pă de altă parte, nu-i mişto să stai între ăi mai soioşi din Paris. N-are sens. S-au strâns aici din întâmplare. Nu poţi presupune că oamenii care aşteaptă la gara Austerlitz duhnesc mai rău decât cei care aşteaptă la gara Lyon. Nu, zău, n-are sens. Totuşi, ce putoare.

Gabriel îşi extirpă din mânecă o batistă de mătase mov şi îşi tamponă cu ea nările.

— Ce naiba pute aşa? zise o femeie cu voce tare.

Nu se gândea la ea zicând asta, nu era egoistă, ea se referea la parfumul care emana de la domnu' de-alături.

— Asta, duduie, răspunse Gabriel la care-i funcţiona ambreiajul, îi „Gură de

Canal", parfum de la „Fior".

— N-ar trebui permis să infecteze cineva lumea în halu' ăsta, continuă tipa sigură de dreptatea ei.

— Dacă înţeleg bine, mătuşico, îţi închipui că parfumu' tău natural îi mai ca lumea decât apa de trandafiri. Ei bine, te-nşeli, mătuşico, te-nşeli.

— L-auzi? zise femeia către un sfrijit de lângă ea, probabil ăla de avea dreptu s-o călărească în mod legal. L-

auzi cum mă jigneşte, porcoiu ăsta?

Sfrijitu examină gabaritu lu' Gabriel şi-şi zise ăsta-i barosan, da barosanii îs de treabă, nu profită niciodată de puterea pe care-o au, ar fi laş din partea lor. Răcni împieptoşat:

— Tu puţi, măi gorilă.

Gabriel suspină. Iar să facă apel la violenţă. Îl scârbea obligaţia asta. De la prima demaimuţizare, tot aşa a fost. Da mă rog, dacă trebe trebe. Nu era vina lui, a lui Gabriel, că ăia sfrijiţii calcă mereu lumea pă bătături. Să-i mai dea totuşi o şansă ţânţarului.

— Ia mai zi o dată, spuse Gabriel.

Cam mirat că solidul îi răspunde, slăbănogu apucă să-şi termine replica următoare:

— Ce să mai zic?

Îi pica bine slăbănogului formula găsită. Numa că dulapu cu oglinzi insista: se aplecă pentru a-i profera acest pentasilab monofazat:

— Ceaizismainaint…

Pe slăbănog îl prinse frica. Venise vremea, era momentul să-şi înalţe un scut verbal. Primul pe care-l găsi a fost un alexandrin:

— Dar eu nu vă permit ca să mă tutuiţi.

— Căcăciosule, replică simplu Gabriel.

Şi-şi ridică braţul de parc-ar fi vrut să-i tragă un dos de labă interlocutorului său. Fără să insiste, acesta căzu singur pe jos, printre picioarele oamenilor. Abia îşi mai stăpânea lacrimile. Din fericire, iată şi trenu intrând în gară, ceea ce schimbă peisajul. Mulţimea parfumată îşi îndreaptă numeroasele priviri către noii veniţi care încep să se perinde, oamenii de afaceri sunt în frunte, cu pasul grăbit, cu mapele sub braţ ca unic bagaj şi cu aerul că ei ştiu să călătorească mai bine ca oricine.

Gabriel priveşte în depărtare; ele trebuie să fie pe la

coadă, femeile sunt mereu pe la coadă; dar nu, o puştoaică se şi agaţă de el:

— Ios Zazie, păpariu că tu eşti unchimeu Gabriel.

— Eu sunt ăla, răspunde Gabriel şlefuindu-şi tonul. Da, sunt unchiul tău.

Mucoasa se amuză. Gabriel, zâmbind politicos, o prinde în braţe, o transportă la nivelul buzelor sale, o pupă, ea îl pupă, o coboară la loc.

— Nu miroşi grozav, zice fata.

— A „Gură de Canal”, parfum de la „Fior”, explică uriaşul.

— O să-mi pui şi mie un pic după ureche?

— E parfum bărbătesc.

— Ăsta-i obiectul, zice Jeanne Găoază apărând în sfârşit. Tu ai vrut să ai grijă de ea, ei bine, uite-o.

— În regulă, zice Gabriel.

— Pot avea încredere în tine? auzi, nu vreau să se lase violată de toată familia.

face?

— Dar, mămico, ştii bine că data trecută ai picat la ţanc.

— Oricum, zice Jeanne Găoază, nu vreau să se mai repete.

— Poţi fi liniştită, zice Gabriel.

— Bine. Atunci ne întâlnim aici poimâine la trenul de şase şaizeci.

— Pe peronul de plecare, zice Gabriel.

— Judeci, zice Jeanne Găoază care nu fusese atentă. Apropo, nevastă-ta ce mai

— Mulţumesc. Nu ne faci o vizită?

— N-am vreme.

— Aşa-i când are un tip, zice Zazie, familia nu mai contează pentru ea.

— Te pup, draga mea. Te pup, Gaby. Se cară.

Zazie comentează evenimentele:

— E lulea.

Gabriel ridică din umeri. Nu zice nimic. Înhaţă valizoiul lui Zazie. Acum zice el ceva.

— Să mergem, zice.

Şi ţâşneşte, zvârlind în dreapta şi stânga tot ce se găseşte pe traiectoria sa. Zazie galopează în urmă.

— Unchiule, strigă ea, luăm metroul?

— Nu.

— Cum adică, nu?

S-a oprit. Frânează şi Gabriel, se întoarce, pune jos valizoiul şi începe să iesplice.

— Păi da: nu. Azi n-ai cum. Îi grevă.

— Îi grevă.

— Păi da: îi grevă. Metroul, acest mijloc de transport eminamente parizian, a adormit sub pământ, căci muncitorii cu compostorul au încetat orice activitate.

— Vai, ticăloşii, strigă Zazie, vai, boii. Să-mi facă mie asta.

— Nu numai ţie îţi fac asta, zice Gabriel perfect obiectiv.

— Mi se fâlfâie. Asta nu-nseamnă că nu mă dă peste cap şi pe mine, care eram aşa de bucuroasă, de mulţumită şi tot restu' la gându c-o să mi-o plimb îmetro. De-acuma, plimb ursu, fi-le-ar mutra.

— Fă-ţi şi tu o idee, zice Gabriel ale cărui afirmaţii se nuanţau uneori cu un tomism uşor kantian.

Şi, trecând pe planul cosubiectivităţii, adăugă:

— Şi p-ormă că tre' s-o luăm la picior: Charles aşteaptă.

— Of! chestia asta o ştiu, iesclamă Zazie furioasă, am citit-o în Memoriile generalului Vermot.

— Nici vorbă, zice Gabriel, nici vorbă, Charles i-un amic şi are un taxiu. Mi l-am închiriat pentru noi, din cauza

grevei. Ai priceput? Hai.

Înhăţă iar valizoiul c-o mână şi cu cealaltă o târî pe Zazie.

Charles chiar c-aştepta citind dintr-o foaie hebdomadară cronica inimilor însângerate. Căuta, şi încă de ani de zile, o bucăţică bună de slănină cu carne, la care să-i poată cadorisi ălea patruşcinci de flori ale primăverii lui. Dar pe cele care se plângeau in sensu ăsta la gazetă le găsea mereu ori prea proaste, ori prea fudule. Perfide sau viclene. Adulmeca paiul printre bârnele lamentaţiilor şi descoperea scorpia în devenire, printre păpuşile cele mai îndurerate.

— Bună, micuţo, îi zise lui Zazie fără s-o privească şi aranjându-şi cu grijă publicaţia sub fund.

— E de tot rahatu rabla asta, zice Zazie.

— Urcă, zice Gabriel, şi nu fi snoabă.

— Curu-i snob, zice Zazie.

— Mişto, nepoţica ta, zice Charles care apasă pe buton şi porneşte bâzâiala.

Cu o mână uşoară dar puternică, Gabriel o expediază pe Zazie în fundul taxiului, apoi se instalează lângă ea.

Zazie protestează.

— Mă striveşti, urlă ea nebună de furie.

— E promiţător, remarcă succint Charles cu voce paşnică. Demarează.

Merg ce meg, apoi Gabriel arată peisajul cu un gest magnific.

— Vai! Parisul, declară el pe un ton încurajator, ce oraş frumos. Uită-te şi tu dacă nu-i frumos.

— Mi se fâlfâie, zice Zazie, eu aş fi vrut să merg cu metroul.

— Metroul! fredonează Gabriel, metroul!! dar uite-l!!!

Şi, cu degetul, arată ceva în aer.

Zazie înalţă din sprâncene. Nencrezătoare.

— Metroul? repetă ea. Metroul, adăugă dispreţuitoare, metrou-i sub pământ. Totuşi.

— Ăsta, zice Gabriel, ăsta-i ăla aerian.

— Atunci, ăsta nu-i metrou.

— Îţ iesplic, zice Gabriel. Uneori, iese din pământ şi p-ormă rereintră.

— Aiurea.

Gabriel simte că n-are nicio putere (gest), apoi, dornic să schimbe conversaţia, arată iarăşi ceva în drumul lor.

— Dar asta! urlă el, ia priveşte!! Panteonul!!!

— Fugi mă d-aici, zice Charles fără să se întoarcă.

Conducea încet pentru ca fata să poată vedea curiozităţile şi să se mai şi instruiască pe deasupra.

— Vrei să spui că nu-i Panteonul? întreabă Gabriel. Se simte o şiretenie în întrebarea lui.

— Nu, zice Charles cu putere. Nu, nu şi nu, nu-i Panteonul.

— Şi ce-ar fi atunci, după părerea ta?

Şiretenia tonului devine aproape jignitoare pentru interlocutorul care, de altfel, se grăbeşte să-şi recunoască înfrângerea.

— Habar n-am, zice Charles.

— Aşa. Vezi.

— Dar nu-i Panteonul.

Charles ăsta e de-a dreptul încăpăţânat, la urma urmei.

— Să-ntrebăm p-un trecător, propune Gabriel.

— Trecătorii, replică Charles, sunt toţi nişte tâmpiţi.

— Asta-i foarte adevărat, zice Zazie cu seninătate.

Gabriel nu insistă. Descoperă un nou subiect de entuziasm.

— Şi asta, exclamă el, asta este…

Dar îi taie vorba o evrikă a lui cumnatu-său.

— Am găsit, urlă acesta. Şmecheria pe care am văzut-o mai-nainte sigur că nu era

Panteonul, era gara Lyon.

— Poate, zice Gabriel cu dezinvoltură, dar acum deja ţine de trecut, s-o lăsăm baltă, pe când asta, fetiţo, ia te uită dacă nu-i mişto ca arhitectură, uite Invalizii.

— Ai picat în cap, zice Charles, n-are nicio legătură cu Invalizii.

— Ei bine, zice Gabriel, dacă asta nu-i Invalizii, spune-ne şi nouă ceofi.

— Nu prea ştiu, zice Charles, dar o fi cel mult cazarma Reuilly.

— Voi, zice Zazie cu indulgenţă, sunteţi amândoi nişte tipi simpatici.

— Zazie, declară Gabriel luându-şi un aer maiestuos găsit cu uşurinţă în repertoriul său, dacă îţi face plăcere să vezi într-adevăr Invalizii şi mormântul original al veritabilului Napoleon, te duc acolo.

— Curu’ Napoleon, replică Zazie. Nu mă-ntereseză absolut deloc umflatu ăla, cu pălăria lui dă bou.

— Atunci ce te interesează? Zazie nu răspunde.

— Da, zice Charles, cu o blândeţe neaşteptată, ce te interesează?

— Metroul.

Gabriel zice: vai. Charles nu zice nimic. Apoi, Gabriel îşi reia discursul şi zice iar: vai.

— Şi când se va termina odată greva aia? întreabă Zazie umplându-şi cuvintele de ferocitate.

— Nu ştiu, zice Gabriel, eu nu fac politică.

— Asta nu-i politică, zice Charles, îi ca să ai ce mânca.

— Şi tu, dom’le, îl întreabă Zazie, faci grevă câteodată?

— Păi mda, trebe, ca să mai urce tarifu.

— Ar trebui mai degrabă să-ţi coboare tarifu, cu o ruină ca asta, cum nu se poate mai greţoasă. N-ai găsit-o cumva abandonată pe malurile Marnei?

— Am ajuns îndată, zice Gabriel conciliant. Uite şi tutungeria de pe colţ.

— De pe care colţ? întreabă Charles ironic.

— De pe colţul străzii mele unde locuiesc eu, răspunde Gabriel cu candoare.

— Atunci, zice Charles, nu-i ăsta.

— Cum, zice Gabriel, vrei să zici că ăla nu-i ăsta?

— Vai nu, strigă Zazie, nu începeţi iar.

— Nu, nu-i ăsta, îi răspunde Gabriel în timp ce maşina trece prin faţa tutungeriei, n-am fost niciodată p-aici.

— Spune-mi, unchiule, întreabă Zazie, când baţi câmpii aşa nasol, o faci despre sau fără să vrei?

— E numai ca să te fac să râzi, fetiţo, răspunde Gabriel.

— Nu-l băga în seamă, îi zice Charles lui Zazie, n-o face despre.

— Nu-i răutăcios, zice Zazie.

— Adevărul, zice Charles, e că uneori o face despre şi alteori nu.

— Adevărul! strigă Gabriel (gest), de parcă ştii tu ceofi. De parcă cineva pe lume ştie ceofi. Toate astea (gest), toate astea-s falsuri: Panteonul, Invalizii, cazarma Reuilly, tutungeria de pe colţ, toate. Da, falsuri.

Adaugă, copleşit:

— Vai, vai, ce mizerie!

— Vrei să ne oprim să tragem o duşcă? întreabă Charles.

— E o idee.

— La Pivniţa?

— La Saint-Germain-des-Prés? întreabă Zazie care

deja freamătă.

— Ei nu, fetiţo, ce-ţi închipui? E tot ce poate fi mai demodat.

— Dacă vrei cumva să insinuezi că nu-s în pas cu moda, zice Zazie, eu pot să-ţi răspund că nu eşti decât un boşorog tâmpit.

— O auzi? zice Gabriel.

— Ce vrei, zice Charles, tânăra generaţie.

— Tânăra generaţie, zice Zazie, te bagă-n…

— Gata, gata, zice Gabriel, am înţeles. Ce-ar fi să mergem la tutungeria de pe colţ?

— De pe adevăratul colţ, zice Charles.

— Da, zice Gabriel. Iar apoi rămâi să cinezi la noi.

— Nu eram înţeleşi?

— Ba da.

— Atunci?

— Atunci, confirm.

— Nu trebe să confirmi, dacă eram înţeleşi.

— Atunci, să zicem că-ţi reamintesc în caz c-ai uitat.

— N-am uitat.

— Deci rămâi să cinezi la noi.

— Rahat, zice Zazie, o bem odată, duşca aia?

Gabriel se strecoară cu îndemânare şi supleţe afară din taxiu. Toată lumea se regăseşte la o masă, pe trotuar. Chelnăriţa se face mai aproape cu neglijenţă. Îndată Zazie îşi esprimă dorinţa:

— O cacocalo, cere ea.

— N-am, i se răspunde.

— Ei nu, iesclamă Zazie, asta-i culmea. E indignată.

— Pentru mine, zice Charles, vă rog un beaujolais.

— Iar pentru mine, zice Gabriel, o grenadină cu lapte. Dar tu? o întreabă pe Zazie.

— Am zis deja: o cacocalo.

— Ţi-a zis că n-are.

— Io vreau o cacocalo.

— Degeaba vrei, zice Gabriel cu răbdare extremă, vezi bine că n-are.

— De ce n-ai? o întreabă Zazie pă chelnăriţă.

— Păi (gest).

— Un pahar de bere cu limonadă, Zazie, propune Gabriel, ce părere ai?

— Io vreau o cacocalo şi nimnicalceva.

Toată lumea devine meditativă. Chelnăriţa se scarpină pe coapsă.

— Este alături, zice ea pân’ la urmă. La italianu.

— Ei, zice Charles, ce s-aude cu beaujolais-ul?

Chelnăriţa pleacă să-l aducă. Gabriel se ridică, fără comentarii. Dispare cu iuţeală şi revine curând cu o sticlă din al cărei gât ies două paie. Pune totul în faţa lui Zazie.

— Ţine, fetiţo, zice el cu o voce generoasă.

Fără un cuvânt, Zazie ia sticla în mână şi începe să tragă din pipa păcii.

— Ei, vezi, îi zice Gabriel amicului său, nu era greu. Pă copii îi destul să-i înţălegi.

II

— Aicia-i, zice Gabriel.

Zazie se uită la casă. Nu-şi comunică impresiile.

— Ei? întrebă Gabriel. Ce zici?

Zazie făcu un semn care părea să indice că nu-şi spune părerea.

— Eu, zise Charles, mă duc pân’ la Turandot, tre’ să-i zic ceva.

— În regulă, zise Gabriel.

— Ce regulă-i asta? întrebă Zazie.

Charles coborî cele cinci trepte de la trotuar la cafeneaua-restaurant Pivniţa, îmbrânci uşa şi înaintă până la tejgheaua de lemn de pe vremea ocupaţiei.

— Bună ziua, domnu’ Charles, zise Mado Picioruş,

care tocmai servea un client.

— Bună ziua, Mado, răspunse Charles fără să se uite la ea.

— Ea-i? întrebă Turandot.

— Gzact, răspunse Charles.

— Îi mai mare decât credeam.

— Şi ce?

— Asta nu-mi place. I-am zis lui Gaby, nu vreau discuţii la mine-n casă.

— Hai, dă-mi un beaujolais.

Turandot îl servi în linişte, cu un aer îngândurat. Charles uscă rapid beaujolais-ul, îşi şterse mustaţa cu dosul mâinii, apoi privi distrat afară. Pentru a face asta, trebuia să-ţi ridici capul şi nu vedeai decât picioare, glezne, bucăţi de pantalon, uneori, cu puţin noroc, un câine întreg, un baset. Agăţată lângă ferestruică, o colivie găzduia un papagal trist. Turandot umple iar paharul lui Charles şi îşi toarnă o duşcă. Mado Picioruş vine să se pună după tejghea, alături de patron, şi rupe tăcerea.

— Domnu' Charles, zice ea, tu eşti un melancolic.

— Curu' melancolic, replică Charles.

— Ei nu, strigă Mado Picioruş, eşti cam necioplit azi.

— Mi se fâlfâie, zice Charles cu un aer sinistru. Aşa vorbeşte mucoasa.

— Nu-nţeleg, zice Turandot cam stingherit.

— Foarte simplu, zice Charles. Nu poa' să scoată o vorbă puştoaica fără să-şi pună curu-n faţă.

— Şi şi arată cu mâna când vorbeşte? întrebă Turandot.

— Încă nu, răspunse cu gravitate Charles, dar va urma.

— Vai, nu, gemu Turandot, asta nu.

Se luă cu mâinile de cap şi se prefăcu degeaba că vrea să-şi smulgă părul. Apoi îşi continuă discursul în felul

următor:

— Rahatu mă-sii, nu vreau în casă la mine o mică ştoarfă care să zică aşa nişte porcăciuni. De-acuma văd c-o să pervertească tot cartieru. În opt zile…

— Nu stă decât două-trei zile, zice Charles.

— Prea mult! strigă Turandot. În două-trei zile, o să aibă vreme să-şi bage mâna în şliţu fiecărui boşorog curvar care mă onorează cu clientela lui. N-am nevoie de necazuri, înţălegi, n-am nevoie de necazuri.

Papagalul care se ciugulea de-o unghie îşi coborî privirea şi, întrerupându-şi toaleta, interveni în conversaţie.

— Vorbeşti, zise Verdeaţă, vorbeşti, atâta ştii să faci.

— Are dreptate, zise Charles. De fapt, nu mie trebe să-mi spui toate astea.

— Îl bag în mă-sa, zise Gabriel afectuos, dar mă întreb de ce te-ai dus să-i spui de grosolăniile fetei.

— Eu sunt cinstit, zise Charles. Şi pe urmă, nu poţi tăgădui că nepoată-ta e ciudat de prost-crescută. Răspunde-mi, tu vorbeai aşa când erai copil?

— Nu, răspunde Gabriel, dar eu nu eram fetiţă.

— La masă, zice blând Marceline aducând supiera. Zazie, strigă ea blând, la masă. Începe să pună încet cu polonicul în farfurii.

— Vai, vai, zice Gabriel cu satisfacţie, supă de carne.

— Să nu exagerăm, zice blând Marceline.

Zazie vine în sfârşit la masă. Se aşază privind în gol şi constatând cu ciudă că-i e foame.

După supă, aveau caltaboş cu cartofi, iar apoi ficat de gâscă (pe care Gabriel îl aducea de la cârciumă, nu se putea stăpâni, era înconjurat în stânga şi în dreapta cu ficat de gâscă), iar pe urmă dulciuri dintre cele mai zaharisite, iar apoi cafea băută din ceşti, cafea fi’ncă Charles şi Gabriel lucrau amândoi de noapte. Charles a şi

întins-o îndată după surpriza aşteptată a unei grenadine cu cireşată, pe când serviciul lui Gabriel nu începea înainte de unşpe. Îşi întinse picioarele pe sub masă şi chiar dincolo de ea şi-i zâmbi lui Zazie înţepenită pe scaun.

— Ei, fetiţo, zise el, vazică, vazică mergem la culcare?

— Cine merge? întrebă ea.

— Păi tu, bineînţeles, răspunse Gabriel căzând în capcană. La ce oră te culcai acasă?

— Aici şi acasă îs două chestii diferite, sper.

— Da, zise Gabriel înţelegător.

— De aia m-au lăsat să stau aici, ca să nu se întâmple ca acasă. Nu?

— Ba da.

— Zici ba da numai aşa sau chiar eşti convins? Gabriel se întoarse spre Marceline care zâmbea:

— Vezi cum îi merge mintea pentru o fetişcană de vârsta ei? Te întrebi ce rost mai are să-i trimiţi la şcoală.

— Eu, declară Zazie, vreau să merg la şcoală până la şaişcinci de ani.

— Până la şaişcinci de ani? repetă Gabriel un pic surprins.

— Da, zise Zazie, vreau să fiu învăţătoare.

— Nu-i o meserie rea, zise blând Marceline. Primeşti şi pensie. Adăugă asta automat pentru că ea cunoştea bine limba franceză.

— Curu’ pensie, zise Zazie. Eu nu pentru pensie vreau să fiu învăţătoare.

— Nu, bineînţeles, zise Gabriel, aşa ne gândeam şi noi.

— Atunci de ce? întrebă Zazie.

— O să ne iesplici tu.

— Nu-ţi pică fisa, ai?

— E dat dracului tineretul de azi, îi zise Gabriel lui

Marceline.

Şi lui Zazie:

— Ei? de ce vrei să te faci învăţătoare?

— Ca să-i bag în boli pe mucoşi, răspunse Zazie. Pe ăia care o să fie de vârsta mea peste zece ani, peste douăzeci de ani, peste cinzeci de ani, peste o sută de ani, peste o mie de ani, o droaie de plozi pe care să-i calc pe nervi.

— Ei da, zise Gabriel.

— Voi fi cea mai a dracului cu ei. O să-i pun să lingă parchetu. O să-i oblig să mănânce buretele de la tablă. O să-i înţep cu compasu-n fund. O să le trag şuturi în cur cu cizmele. Fi'ncă o să port cizme. Iarna. Lungi până aici (gest). Cu nişte pinteni imenşi ca să le ciuruiesc dosu.

— Ştii, zise Gabriel calm, după cum scriu ziarele, educaţia modernă nu se îndreaptă deloc în direcţia asta. Ba chiar dimpotrivă. Se tinde către blândeţe, înţelegere, amabilitate.

E adevărat, Marceline, că aşa zice la ziar?

— Da, răspunse blând Marceline. Dar cu tine, Zazie, s-au purtat urât la şcoală?

— Atâta le-ar fi trebuit.

— De altfel, zise Gabriel, în douăzeci de ani nu vor mai exista învăţătoare: vor fi înlocuite de cinema, televizor, electronică, şmecherii din astea. Tot în ziarul de zilele trecute scria. Nu-i aşa, Marceline?

— Da, răspunse blând Marceline.

Zazie se gândi o clipă la acest viitor.

— Atunci, declară ea, mă fac astronaut.

— Aşa, zise Gabriel aprobativ. Aşa, trebuie să fii în pas cu vremea.

— Da, continuă Zazie, mă fac astronaut ca să mă duc să-i bag în boli pe marţieni. Gabriel entuziasmat se lovi peste coapse:

— Îi umblă mintea, fetiţei. Era încântat.

— Ar trebui totuşi să meargă la culcare, zise blând Marceline. Nu eşti obosită?

— Nu, răspunse Zazie căscând.

— E obosită fetiţa, reluă blând Marceline adresându-i-se lui Gabriel, ar trebui să se culce.

— Ai dreptate, zise Gabriel care începu să rumege o frază imperativă şi, pe cât posibil, fără replică.

Înainte de a avea timp s-o formuleze, Zazie îl întreba dacă n-au televizor.

— Nu, zise Gabriel. Prefer cinemascopul, adăugă clipocrit.

— Atunci, m-ai putea duce la un cinemascop.

— E prea târziu, zise Gabriel. Şi apoi n-am timp, îmi încep slujba la unşpe.

— Ne descurcăm şi fără tine, zise Zazie. Mătuşa şi cu mine vom merge singure.

— Asta nu mi-ar face plăcere, zise Gabriel încet cu un aer feroce.

O fixă pe Zazie drept în ochi şi adăugă răutăcios:

— Marceline nu iese niciodată fără mine. Adăugă:

— Nu e cazul să-ţi explic, fetiţo, e o poveste prea lungă. Zazie îşi întoarse capul şi căscă.

— Sunt obosită, zise, mă duc la culcare.

Se ridică. Gabriel îi întinse obrazul. Îl pupă.

— Ai pielea fină, remarcă ea.

Marceline o însoţeşte în camera ei, iar Gabriel îşi scoate o frumoasă trusă din piele de porc marcată cu iniţialele sale. Se instalează, îşi toarnă un pahar mare de grenadină pe care o diluează cu puţină apă şi începe să-şi vopsească unghiile; adora asta, se pricepea foarte bine şi prefera să-şi facă singur manichiura. Începu să fredoneze un refren obscen apoi, terminând cu vitejiile celor trei meşteri făurari, fluieră, nu prea tare ca să n-o trezească pe

fetiţă, câteva cântece militare de demult cum ar fi stingerea, salutul la drapel, caporalul bouboubou etc.

Marceline revine.

— Nu i-a trebuit mult să adoarmă, zice ea blând. Se aşază şi îşi toarnă un pahar de cireşată.

— Un îngeraş, comentează Gabriel pe un ton neutru.

Îşi admiră unghia pe care tocmai a terminat-o, cea de la degetul mic, şi trece la inelar.

— Oare ce-o să ne facem cu ea toată ziua? întreabă blând Marceline.

— Nu-i chiar aşa o problemă, zice Gabriel. Mai întâi, am s-o duc sus pe turnul

Eiffel. Mâine după masă.

— Dar mâine dimineaţă? întreabă blând Marceline.

Gabriel păleşte.

— Mai ales, zice el, mai ales că n-ar trebui să mă trezească.

— Vezi, zice blând Marceline. E o problemă. Gabriel păru din ce în ce mai neliniştit.

— Copiii se scoală devreme dimineaţa. Nu mă va lăsa să dorm… să recuperez… Mă cunoşti. Eu trebuie să recuperez. Cele zece ore de somn sunt esenţiale pentru mine. Pentru sănătatea mea.

O priveşte pe Marceline.

— Nu te-ai gândit l-asta? Marceline îşi coborî ochii.

— N-am vrut să te-mpiedic să-ţi faci treaba, zise ea blând.

— Îţi mulţumesc, zise Gabriel pe un ton grav. Da’ ce dracu’ am putea născoci să n-o aud dimineaţa?

Începură să se gândească.

— Am putea, zice Gabriel, să-i dăm un somnifer să doarmă cel puţin până la prânz sau şi mai bine până la patru după masa. Cred că există supozitoare la fix care-ţi permit să obţii asemenea rezultat.

— Cioc cioc cioc, făcu discret Turandot în lemnul uşii.

— Intră, zice Gabriel.

Turandot intră însoţit de Verdeaţă. Se aşază neinvitat şi pune colivia pe masă. Verdeaţă priveşte sticla de grenadină cu o poftă memorabilă. Marceline îi toarnă un pic în cutie. Turandot refuză oferta (gest). Gabriel care şi-a terminat degetul mijlociu începe cu arătătorul. Ocupaţi cu toate astea, nimeni n-a zis încă nimic.

Verdeaţă şi-a sorbit grenadina. Îşi şterge ciocul de stinghie, apoi ia cuvântul în felul următor:

— Vorbeşti, vorbeşti, atâta ştii să faci.

— Curu' vorbesc, răspunde Turandot jignit.

Gabriel îşi întrerupe munca şi se uită cu răutate la musafir.

— Ia mai repetă o dată ce-ai zis, zice el.

— Am zis, zice Turandot, am zis: curu' vorbesc.

— Şi ce insinuezi cu asta? Dacă pot să zic aşa.

mea.

— Insinuez că nu-mi place că puştoaica a venit aici.

— Că ţi-o plăcea-o ori că n-o ţi-o plăcea-o, înţelegi? mă doare-n spiţ.

— Pardon. Eu ţi-am dat aici în chirie fără copii şi acum ai unul fără autorizarea

— Autorizarea ta, ştii ce fac cu ea?

— Ştiu, ştiu, nu mai lipseşte mult să mă dezonorezi vorbind ca nepoată-ta.

— N-are voie nimeni să fie aşa de neinteligent ca tine, ştii ce înseamnă cuvântul

„Neinteligent", tâmpitule?

— Gata, zice Turandot, te-a apucat.

— Vorbeşti, zice Verdeaţă, vorbeşti, atâta ştii să faci.

— Ce m-a apucat? întreabă Gabriel în mod clar ameninţător.

— Începi să t-esprimi într-un fel scârbos.

— Ăsta începe să mă calce pe nervi, îi zice Gabriel lui Marceline.

— Nu t-enerva, zice blând Marceline.

— N-am nevoie de o ştoarfă mică la mine-n casă, zice Turandot cu intonaţii patetice.

— Mă pupi în cur, urlă Gabriel. Înţelegi, mă pupi în cur.

Trânteşte un pumn în masa care se desface în locul obişnuit. Colivia cade pe covor urmată de sticla de grenadină, cea de cireşată, păhărele, trusă de manichiură, Verdeaţă protestează brutal, siropul curge pe marochinărie, Gabriel trage un strigăt de disperare şi se aruncă pentru a ridica obiectul poluat. Între timp, îşi buşeşte scaunul de pământ. Se deschide o uşă.

— Da' ce moaşă-sa, nu se mai poate dormi în casa asta?

Zazie e în pijama. Cască şi apoi îl priveşte pe Verdeaţă cu ostilitate.

— E o adevărată menajerie aici, declară ea.

— Vorbeşti, vorbeşti, zice Verdeaţă, atâta ştii să faci.

Cam enervată, nu-l bagă în seamă pe animal pentru Turandot, în legătură cu care îl întreabă pe unchi-său:

— Şi ăsta cine mai e?

Gabriel ştergea trusa cu un colţ al feţei de masă.

— Rahat, şopteşte el, nu mai e bună de nimic.

porc.

de jos.

— Îţi cumpăr eu alta, zice blând Marceline.

— Drăguţ din partea ta, zice Gabriel, dar atunci aş prefera să nu fie din piele de

— De care ţi-ar plăcea mai mult? De viţel? Gabriel se strâmbă.

— De rechin? Strâmbătură.

— Piele rusească tăbăcită? Strâmbătură.

— Sau de crocodil?
— Va fi scumpă.
— Dar ţine mult şi e şic.
— Aşa e, o să mi-o cumpăr eu.
Gabriel, cu un zâmbet larg, se întoarse către Zazie.
— Vezi, mătuşă-ta este foarte drăguţă.
— Tot nu mi-ai spus cine-i ăsta?
— Propetaru, răspunse Gabriel, un propetar ecepţional, un amic, patronul crâşmei
— Al Pivniţei?
— Gzact, zise Turandot.
— Se şi dansează în pivniţa ta?
— Asta nu, zise Turandot.
— Nasol, zise Zazie.
— Nu-ţi bate capu', zise Gabriel, se descurcă el bine.
— Dar la Senjermendepre, zise Zazie, ce de bişţari ar face, scrie în toate ziarele.
— Eşti foarte drăguţă că te ocupi de afacerile mele, zise Turandot cu un aer de superioritate.
— Curu' drăguţă, răspunse Zazie. Turandot trage un scâncet de triumf.
— Vai, vai, îi zice lui Gabriel, n-o să mă mai poţi contrazice, am auzit-o cu curu' ei.
— Nu vorbi porcăciuni, zice Gabriel.
— Dar nu eu, zice Turandot, ea.
— E turnător, zice Zazie. Ce scârbos.
— Gata, ajunge, zice Gabriel. E timpul să plec.
— Cred că nu-i prea mişto să fii paznic de noapte, zice Zazie.
— Nicio muncă nu-i mişto, zice Gabriel. Du-te la culcare. Turandot recuperează colivia şi zice:
— Mai vorbim noi.
Şi adaugă cu un aer şmecheresc:
— De cur vorbim.

— E prost, zice blând Marceline.

— Asta-i situaţia, zice Gabriel.

— Ei bine, noapte bună, zice Turandot mereu amabil, am petrecut o seară agreabilă, nu mi-am pierdut vremea.

— Vorbeşti, vorbeşti, zice Verdeaţă, atâta ştii să faci.

— E drăguţ, zice Zazie privind animalul.

— Du-te la culcare, zice Gabriel.

Zazie iese pe o uşă, musafirii serii pe alta.

Gabriel aşteaptă să se potolească totul pentru a ieşi la rândul lui. Coboară scările fără zgomot, ca un locatar cuminte.

Dar Marceline a văzut un obiect care a rămas pe comodă, îl ia, aleargă să deschidă uşa, se apleacă pentru a striga blând pe scări:

— Gabriel, Gabriel.

— Ce-i? Ce s-a-ntâmplat?

— Ţi-ai uitat rujul de buze.

III

Într-un colţ al încăperii, Marceline instalase un fel de cabinet de toaletă, o masă, un lighean, o oală de noapte, ca într-un sat izolat. Astfel Zazie nu s-ar fi simţit dezorientată. Dar Zazie era dezorientată. Folosea de obicei chiuveta şi cunoştea din experienţă personală multe alte minuni ale artei sanitare. Îngrozită de acest primitivism, îşi dădu cu un pic de apă pe ici pe colo şi cu un pieptene prin păr într-o doară.

Privi în curte: nu se întâmpla nimic. În apartament de asemenea părea că nimic nu se întâmplă. Cu urechea lipită de uşă, Zazie nu distingea niciun zgomot. Ieşi în linişte din camera ei. Salonusufragerie era întunecat şi tăcut. Punându-şi un picior în faţa celuilalt, ca la cine calcă primul pe cine, pipăind zidul şi obiectele, e şi mai amuzant dacă închizi ochii, ajunse la cealaltă uşă pe care o deschise cu precauţii considerabile. Încăperea de alături era la fel

de întunecată şi tăcută, cineva dormea liniştit. Zazie închise la loc, porni în marşarier, ceea ce e totdeauna amuzant, şi după o vreme extrem de îndelungată, ajunse la a treia uşă pe care o deschise cu precauţii nu mai mici decât adineauri. Se pomeni la intrarea luminată slab de o ferestruică împodobită cu sticlă roşie şi albastră. Încă o uşă de deschis şi Zazie descoperă ţinta excursiei sale: veceul.

Fi'ncă era englezesc, Zazie se instalează temeinic în civilizaţie pentru a petrece acolo un sfert de ceas plăcut. Găseşte locul nu numai util, dar şi hazliu. E foarte curat, lăcuit în culori ţipătoare. Hârtia mătăsoasă se şifonează vesel între degete. În acel moment al zilei, apare şi o rază de soare: o dâră luminoasă coboară pe ferestruică. Zazie meditează îndelung, se întreabă dacă să tragă apa sau nu. Asta cu siguranţă va provoca un haos. Ezită, se hotărăşte, trage, cataracta curge, Zazie aşteaptă, dar nimic nu pare să se mişte, e casa frumoasei din pădurea adormită. Zazie se reaşază pentru a-şi spune povestea respectivă intercalând în ea gros-planuri cu actori celebri. Se rătăceşte puţin prin legendă, dar, până la urmă, recuperându-şi spiritul critic, sfârşeşte prin a-şi declara că sunt ciudat de tâmpite poveştile cu zâne şi se hotărăşte să iasă.

Din nou la intrare, reperează o altă uşă care probabil trebuie să dea pe palier, Zazie învârte cheia lăsată dintr-o iluzorie precauţie în broască, asta-i, iat-o pe Zazie pe palier. Închide uşa după ea încetişor, apoi coboară încetişor. La unu, face o pauză: nu mişcă nimic. Iat-o la parter; iată şi culoarul, uşa de la stradă e deschisă, un dreptunghi de lumină, iată, Zazie a reuşit, e afară.

E o stradă liniştită. Maşinile trec pe-aici aşa de rar că ai putea juca şotron în drum. Sunt câteva magazine pentru nevoile curente şi cu aspect provincial. Câteva persoane

trec cu paşi mărunţi. Când traversează, ele privesc mai întâi în stânga, apoi în dreapta, însoţind civismul cu ecscesul de prudenţă. Zazie nu e deloc decepţionată, ştie că e chiar la Paris, că Parisul e un sat mare şi că nu tot Parisul seamănă cu strada asta. Doar că pentru a-ţi da seama şi a fi absolut sigur, trebuie să mergi mai departe. Ceea ce şi începe să facă, luându-şi un aer degajat.

Dar Turandot iese brusc din cârciuma lui şi, din josul scărilor, îi strigă:

— Hei, fetiţo, unde te duci aşa?

Zazie nu-i răspunde, se mulţumeşte să lungească pasul. Turandot urcă scările:

— Hei, fetiţo, insistă el şi continuă să strige.

Zazie dintr-odată adoptă pasul de gimnastică. Ia o curbă în trombă. Cealaltă stradă este în mod clar mai animată. Zazie fuge de-acum în toată legea. Nimeni n-are vreme şi grijă de ea. Dar şi Turandot galopează. Se năpusteşte chiar. O ajunge, o ia de braţ şi, fără un cuvânt, cu o mână grea, o întoarce cu forţa. Zazie nu ezită. Începe să zbiere:

— Ajutor! Ajutor!

Acest strigăt nu întârzie să atragă atenţia menajerelor şi a cetăţenilor prezenţi. Îşi lasă baltă ocupaţiile sau neocupaţiile personale pentru a se interesa de incident.

După acest prim rezultat destul de mulţumitor, Zazie reia:

— Nu vreau să merg cu nenea, nu-l cunosc pe nenea, nu vreau să merg cu nenea.

Ş.a. mî. di.

Turandot, sigur de nobleţea cauzei, nu bagă în seamă aceste proferări. Îşi dă seama foarte repede că a greşit, constatând că se află în centrul unui cerc de moralişti severi.

În faţa acestui public select, Zazie trece de la consideraţii generale la acuzaţii particulare, precise şi circumstanţiate.

— Nenea ăsta, zice ea, mi-a zis lucruri porcoase.

— Ce ţi-a zis? întreabă o muiere pofticioasă.

— Doamnă! strigă Turandot, această fetiţă a fugit de acasă, o duceam înapoi la părinţii ei.

Cercul rânjeşte cu un scepticism deja solid ancorat. Muierea insistă; se apleacă spre Zazie.

— Hai, micuţo, nu-ţi fie frică, spune-mi ce ţi-a zis nenea ăsta bădăran?

— E prea porcos, murmură Zazie.

— Ţi-a cerut să faci nişte prostii?

— Aşa-i, tanti.

Zazie strecoară cu voce joasă câteva amănunte în urechea femeii. Aceasta se înalţă şi-l scuipă în obraz pe Turandot.

— Porcule, îi mai strigă ea în plus ca supliment.

Şi-l mai scuipă o dată în plină mutră. Un tip se informează:

— Ce i-a zis să facă?

Femeia strecoară amănuntele zazice în urechea tipului:

— Vai! face tipu’, niciodată nu m-aş fi gândit la asta. Reia aşa, mai degrabă gânditor:

— Nu, niciodată.

Se întoarce spre un alt cetăţean:

— Ei nu, ascultaţi aici… (amănunte). Nu-i de crezut.

— Chiar căi complet ticălos, zice ălălalt cetăţean.

Între timp, amănuntele se propagă în mulţime. O femeie zice:

— Nu-nţeleg.

Un bărbat îi esplică. Scoate o bucată de hârtie din buzunar şi-i face un desen cu pixul.

— Ei da, zice femeia visător.

Şi adaugă:

— Şi e practic? Se referă la pix.

Doi amatori discută:

— Eu, declară unu, am auzit că… (amănunte).

— Asta nu mă miră, replică ălălalt, mie mi s-a zis că… (amănunte). Scoasă din minţi de curiozitate, o precupeaţă scapă câteva mărturisiri:

— Io care vă zic, bărbată-miu, într-o zi cum nu-i vine ideea să… (amănunte). De unde şi-o fi luat pandaliile astea, tare aş vrea să ştiu.

— Poate a citit vreo carte deocheată, sugerează unu.

— Poate. În orice caz, io care vă zic, i-am zis-o lu' bărbată-miu, vrei să? (amănunte). Cotu'! i-am răspuns. Du-te la ăia coloraţii dacă ţi-o trebe şi nu mă mai bate la cap cu sadomazlâcurile tale. Asta i-am răspuns lu' bărbată-miu care voia să… (amănunte).

I se dă dreptate, pe rând.

Turandot n-a ascultat. Nu-şi face iluzii. Profitând de interesul tehnic suscitat de acuzaţiile lui Zazie, a tăiat-o scurt. Trece de colţul străzii ştergând peretele şi intră urgent în cârciuma lui, se strecoară după tejgheaua de lemn de pe vremea ocupaţiei, îşi toarnă un păhăroi de beaujolais pe care-l uscă dintr-o mişcare, reiterează. Îşi tamponează fruntea cu obiectu de-i serveşte ca batistă.

Mado Picioruş care curăţa cartofi îl întreabă:

— Ai păţit ceva?

— Ce să-ţi spun. Aşa un morcov n-am avut în viaţa mea. Mă luau de satir, toţi boii ăia. Dacă mai stăteam pe-acolo, mă făceau arşice.

— Asta te va învăţa minte să mai faci pe buldogu, zice Mado Picioruş.

Turandot nu răspunde. Îşi porneşte minitelevizorul din cerebel, ca să revadă la actualităţile personale scena

pe care tocmai a trăit-o şi care era să-l facă să intre dacă nu în istorie, măcar în faptidiversialitate. Îl apucă tremuriciu la ideea că ce era să păţească. Sudoarea îi curge din nou pe obraz.

— Vaidoamne, vaidoamne, bâlbâie.

— Vorbeşti, zice Verdeaţă, vorbeşti, atâta ştii să faci. Turandot se şterge, îşi toarnă al treilea beaujolais.

— Vaidoamne, repetă el.

Este expresia care i se pare cea mai potrivită pentru emoţia care îl tulbură.

— Dar ce-i, zice Mado Picioruş, doar n-ai murit.

— Te vedeam eu pe tine.

— Asta nunseamnă nimic: „te vedeam eu pe tine”. Eu sunt eu şi tu eşti tu.

— Uf! nu mai vorbi, n-am chef acuma.

— Şi nu crezi car trebui anunţaţi ăilalţi?

Asta-i adevărat, rahat, nu se gândise. Îşi lasă deoparte al treilea pahar încă plin şi ţâşneşte.

— Ia te uită, zice blând Marceline, c-un tricou în mână.

— Ftiţa, zice Turandot sufocat, ftiţa, hă, mda, s-a cărat.

Marceline nu răspunde, merge direct în cameră. Gzact. Mucoasantinso.

— Am văzut-o, zice Turandot, am încercat s-o prind. Haţ! (gest).

Marceline intră în camera lui Gabriel, îl scutură, e greu, abia de-l mişcă, şi mai greu e să-l trezeşti, îi place asta, să doarmă, suflă şi se agită, când doarme doarme, nu-l scoţi din ale lui.

— Ce, ce, strigă până la urmă.

— Zazie a şters-o, zice blând Marceline.

Se uită la ea. Nu comentează. Înţelege repede Gabriel. Nu-i prost. Se scoală. Se duce până-n camera lui

Zazie. Îi place lui Gabriel să se convingă singur cum stau lucrurile.

— Poate s-a-ncuiat la veceu, zice cu optimism.

— Nu, răspunde blând Marceline, Turandot a văzut-o când s-a cărat.

— Ce-ai văzut de fapt? îl întreabă pe Turandot.

— Am văzut-o când se căra, atunci am prins-o şi am vrut să ţi-o aduc înapoi.

— Aşa! bine, zice Gabriel, eşti un amic de treabă.

— Da, numa că micuţa a asmuţit lumea, zbiera că i-am propus to felu' de chestii.

— Şi nu-i adevărat? întreabă Gabriel.

— Sigur că nu.

— Nu se ştie niciodată.

— Aşa-i, nu se ştie niciodată.

— Păi vezi.

— Lasă-l să continue, zice blând Marceline.

— Deci se strâng în jurul meu toţi oamenii care se pregătesc să-mi rupă gura. Mă luau de satir, boii.

Gabriel şi Marceline se-ndoaie de râs.

— Dar când am văzut la un moment dat că nu mă bagă-n seamă, am întins-o.

— Ţi-a bâţâit curu'?

— Mie-mi zici. Aşa un morcov n-am avut în viaţa mea. Nici la bombardament.

— Eu, zice Gabriel, nu m-am temut niciodată la bombardament. Din moment ce erau englejii, mă gândeam că bombele lor nu erau pentru mine ci pentru friţi, că doar eu îi aşteptam cu braţele deschise pă engleji.

— Era un raţionament stupid, remarcă Turandot.

— Totuşi nu m-am temut niciodată şi nici n-am încasat-o vreodată, chiar dacă era lată rău. Friţomanii să căcau pă ei, se uşcheau în adăposturi cu viteza curentului, eu mă amuzam, rămâneam afară să mă uit la focul de

artificii, bang în plin, un depozit de muniţii zboară, gara făcută praf, uzina în bucăţi, oraşul în flăcări, un spectacol mişto.

Gabriel conchise şi suspină:

— De fapt, nu trăiam rău.

— Ei bine io, zice Turandot, cu războiu' nu mă pot felicita. Cu marfa la negru m-am învârtit ca un pămpălău. Nuş cum făceam da tot timpul încasam amenzi, îmi şterpeleau lucrurile, stătu, fiscu, controalele, îmi închideau şandramaua, în iunie 44 abia dac-aveam un pic de aur pus de-o parte din fericire fi'ncă taman atuncea pică o bombă şi p-ormă nimic. Ceasu rău. Noroc c-am moştenit coşmelia asta p-aici, că fără asta.

— Nu tre' să te plângi, zice Gabriel, la urma urmei, dacă nu curge pică, ai o meserie de băgător de seamă.

— Te văd eu pe tine. Îi curată rupere de oase meseria mea, şi nesănătoasă pă deasupra.

— Ce-ai zice atunci dac-ar trebui să lucrezi de noapte ca mine. Şi să dormi ziua. Să dormi ziua îi teribil de obositor, chiar dacă nu pare. Nu mai zic când eşti trezit la o oră imposibilă ca azi… N-aş vrea să păţesc aşa în fiecare dimineaţă.

— Tre' închisă cu cheia mucoasa, zice Turandot.

— Mă întreb de ceofi şters-o, murmură gânditor Gabriel.

— N-a vrut să facă gălăgie, zice blând Marceline, ş-atunci ca să nu te trezească, s-a dus să se plimbe.

— Da nu vreau să se plimbe singură, zice Gabriel, strada îi şcoala viciului, toată lumea ştie asta.

— Poate că a făcut ceea ce ziarele numesc o escapadă, zice Turandot.

— N-ar fi grozav, zice Gabriel, ar trebui alertaţi curcanii, probabil. Oare ce mutră aş face?

— Nu crezi, zice blând Marceline, c-ar trebui să

încerci s-o regăseşti?

— Eu, zice Gabriel, eu unu mă duc fix înapoi la culcare. O taie în direcţia plăpumii.

— Nu ţi-ai face decât datoria recuperând-o, zice Turandot. Gabriel rânjeşte. Miaună imitând vocea lui Zazie:

— Curu’ datoria, declară el. Adaugă:

— Se descurcă ea şi singură.

— Şi dacă, zice blând Marceline, şi dacă dă peste un satir?

— Ca Turandot? întreabă Gabriel în glumă.

— Nu găsesc că e amuzant, zice Turandot.

— Gabriel, zice blând Marceline, ar trebui să faci un mic efort ca s-o regăseşti

— Du-te tu.

— Eu am albiturile pe foc.

— Ar trebui să-ţi dai rufele la şmecheriile automate americane, îi zice Turandot lui

Marceline, ai mai scăpa de lucru, eu aşa fac.

— Dar, zice Gabriel cu fineţe, dacă-i face plăcere să-şi spele rufele în familie? Ai?

de ce te amesteci? Vorbeşti, vorbeşti, atâta ştii să faci. Mă doare aici de şmecheriile americane.

Şi se loveşte peste cur.

— Ia te uită, zice Turandot ironic, şi eu care te credeam americanofil.

— Americanofil! esclamă Gabriel, foloseşti cuvinte la care nu le ştii sensu. Americanofil! de parcă asta te-ar împiedica să-ţi speli rufele murdare în familie. Marceline şi cu mine nu numai că suntem americanofili, dar mai mult decât atât, nătăfleţule, şi în acelaşi timp, înţelegi, nătăfleţule, ÎN ACELAŞI TIMP, suntem rufofili. Ai? ce mai ai de zis (pauză), nătăfleţule?

Turandot nu găseşte niciun răspuns. Se întoarce la

problema concretă şi prezentă, la cămaşa jegoasă care nu-i aşa uşor de spălat.

— Ar trebui s-o ştergi după puştoaică, îl sfătuieşte pe Gabriel.

— Ca să păţesc ca tine? să mă las linşarupt de mulţimea de Pecus? Turandot ridică din umeri.

— Şi tu, zice cu un ton dispreţuitor, vorbeşti, vorbeşti, atâta ştii să faci.

— Du-te, îi zice blând Marceline lui Gabriel.

— Amândoi mă călcaţi pă nervi, bombăne Gabriel.

Se întoarce în cameră, se îmbracă metodic, îşi trece cu tristeţe mâna peste bărbia pe care n-a avut timp s-o depileze, suspină, reapare.

Turandot şi Marceline sau mai degrabă Marceline şi Turandot discută despre meritele şi nemeritele maşinii de spălat. Gabriel o sărută pe Marceline pe frunte.

— Adio, îi zice el grav, plec la datorie.

Strânge puternic mâna lui Turandot; emoţia care-l sugrumă nu-l lasă să pronunţe alte cuvinte decât „plec la datorie”, dar privirea i se împăienjeneşte de melancolia proprie indivizilor pe care îi aşteaptă un destin măreţ.

Ceilalţi păstrează un moment de reculegere. Iese. A ieşit.

Afară stă să adulmece. Nu simte decât mirosurile obişnuite şi mai ales pe cele care emană dinspre Pivniţă. Nu ştie dacă să meargă spre nord sau spre sud, căci strada e astfel orientată. Dar un apel transvectorează ezitarea sa. E pantofarul Gridoux, care îi face semne din ghereta lui. Gabriel s-apropie.

— O cauţi pă fetiţă, pun pariu.

— Da, mormăie Gabriel fără entuziasm.

— Ştiu unde s-a dus.

— Tu ştii totdeauna tot, zice Gabriel cu oarecare proastă dispoziţie.

Ăsta unu, îşi zice cu mica lui voce interioară, de fiecare dată când vorbesc cu el îmi exagerează inferioritatea de complex.

— Nu te interesează? întreabă Gridoux.

— De bună seamă că mă interesează.

— Deci îţ povestesc?

— Şmecheri pantofarii ăştia, răspunde Gabriel, muncesc întruna, de parcă le-ar plăcea la nebunie, şi ca să arate că nu stau degeaba se pun într-o vitrină pentru a fi admiraţi. Ca şi remaiezele.

— Da' tu, replică Gridoux, unde te vâri ca să fii admirat? Gabriel se scarpină în cap.

— Nicăieri, zice moale, jos artist. Nu fac nimic rău. Şi p-ormă că nu-i cazu să vorbeşti aşa, îi urgentă povestea cu mucoasa.

— Vorbesc aşa fincaşa-mi place, răspunde Gridoux calm. Îşi ridică nasul de pe munca lui.

— Deci, întreabă el, palavragiu împuţit ce eşti, vrei safli ceva au ba?

— Dacă ţ zic căi urgent. Gridoux zâmbeşte.

— Turandot ţi-a povestit începutu?

— A povestit ce-a vrut el.

— În orice caz, te interesează ce s-a-ntâmplat p-ormă.

— Da, zice Gabriel, ce s-a-ntâmplat p-ormă?

— P-ormă? Începutu nu-ţi ajunge? Puştoaica a plecat într-o escapadă. O escapadă!

— Mişto, murmură Gabriel.

— Tre' s-anunţi poliţia.

— Asta nu-mi spune nimic, zice Gabriel cu o voce foarte slăbită.

— Nu se-ntoarce singură.

— Nu se ştie.

Gridoux ridică din umeri.

— De fapt, ce să zic io, mi se fâlfâie.

— Şi mie, zice Gabriel, în fond.

— Tu ai un fond?

Gabriel la rândul lui ridică din umeri. Ăsta pă deasupra mai era şi obraznic. Fără un cuvânt, se-ntoarse acasă la reculcare.

IV

Până concetăţenii şi cumetrele mai discutau evenimentul, Zazie se eclipsă. O luă pe prima stradă la dreapta, apoi pe cea din stânga şi tot aşa până ajunse la una din porţile oraşului. Minunaţii zgârie-nori cu patru sau cinci etaje se întindeau de-a lungul unei alei somptuoase pe ale cărei trotuare se înghesuiau superbe jeguri de vânzare. O mulţime deasă şi violetă se scurgea din toate părţile. O vânzătoare de baloane, o muzică de manej îşi adăugau notele pudice la virulenţa demonstraţiei. Uimită, Zazie avu nevoie de câtva timp pentru a-şi da seama că, nu departe de ea, o operă barocă din fier forjat plantată pe trotuar era completată cu inscripţia METROU. Uitând imediat de spectacolul străzii, Zazie se apropie de gură, având-o pe a sa uscată de emoţie. Ocolind cu paşi mărunţi o balustradă de protecţie, descoperi în sfârşit intrarea. Dar grila era trasă. Pe o bucată de tablă era o inscripţie cu cretă pe care Zazie o descifră cu uşurinţă. Greva continua. Un miros de praf feruginos şi deshidratat urca încet din prăpastia interzisă. Mâhnită, Zazie începu să plângă.

Văzu că-i place aşa de mult încât se duse să se aşeze pe o bancă pentru a-şi trage nasul mai comod. După puţin timp, de altfel, a fost deranjată din durerea ei de perceperea unei prezenţe învecinate. Aşteptă plină de curiozitate ce se va întâmpla. S-au întâmplat nişte cuvinte, emise de o voce bărbătească în falset, aceste cuvinte formând următoarea frază interogativă:

— Ei, fetiţo, te doare ceva?

În faţa tâmpitei ipocrizii a acestei întrebări, Zazie

spori volumul lacrimilor sale. Atâtea hohote păreau că se înghesuie în pieptul ei încât parcă nu avea timp să le oprească pe toate.

— E chiar aşa de grav? fu întrebată.

— Vai daaa, domnu'.

Hotărât lucru, era vremea să vadă mutra satirului. Trecându-şi peste faţă o mână care transformătorentele de lacrimi în râuleţe noroioase, Zazie se întoarse către tip. Nu-şi putu crede ochilor. Era împopoţonat cu o mustăţoaie neagră, joben, umbrelă şi pantofi imenşi. Nusăpoate, îşi zicea Zazie cu mica ei voce interioară, nusăpoate, ăsta-i un actor hoinar, de modă veche. A uitat şi să râdă de el.

Acesta trase un fel de strâmbătură amabilă şi-i întinse fetei o batistă de o uimitoare curăţenie. Zazie, luând-o, depuse în ea un pic de jeg umed care-i băltea pe obraji şi completă această ofrandă cu o doză copioasă de muci.

— Ei, haide, zicea tipu' pe un ton încurajator, ce-ai păţit? Te bat părinţii? Ai pierdut ceva şi ţi-e frică să nu te certe?

Se apucase de făcut ipoteze. Zazie îi înapoie batista foarte umedă. Celălalt nu manifestă niciun dezgust vârând porcăria asta în buzunar. Continuă:

— Trebuie să-mi spui tot. Nu-ţi fie frică. Poţi avea încredere în mine.

— De ce? întrebă Zazie bâlbâind prefăcută.

— De ce? repetă tipu' descumpănit. Începu să zgârie asfaltul cu umbrela.

— Da, zise Zazie, de ce-aş avea încredere în tine?

— Păi, răspunse tipu' oprindu-se din zgâriatu trotuarului, fi'ncă iubesc copiii. Fetiţele. Şi băieţeii.

— Eşti un porc bătrân, da.

— Absolut deloc, declară tipu' cu o vehemenţă care o uimi pe Zazie.

Profitând de acest avantaj, domnu-i oferi o cacocalo, acolo, la prima crâşmă, cu subînţelesul: în plină zi, în faţa tuturor, o propunere foarte cinstită, ce mai.

Nevrând să-şi arate entuziasmul la ideea că-l tapează de o cacocalo, Zazie începu să privească plină de gravitate mulţimea care, de cealaltă parte a şoselei, se canaliza printre două rânduri de mărfuri.

— Ce mă-sa fac toţi ăştia? întrebă ea.

— Se duc la talcioc, zise tipu', sau mai degrabă talciociu merge la ei, căci aici începe.

— A, talciocu, zise Zazie cu aerul unuia care nu vrea să se lase impresionat, acolo se găsesc rembranzi la preţuri mici, pe urmă îi revinzi la vreun american şi ştii că n-ai stat degeaba.

— Nu-s numai rembranzi, zice tipu', sunt şi branţuri de pantofi, cuie, levănţică şi chiar geci nepurtate.

— Sunt şi surplusuri americăneşti?

— Te cred. Şi mai sunt cartofi prăjiţi de vânzare. Buni. Făcuţi pe loc.

— Sunt mişto surplusurile americăneşti.

— Dacă vrei, sunt chiar şi scoici. Bune. Neotrăvitoare.

— Au şi blugi, la surplusurile ălea?

— Fii convinsă. Şi busole care merg pe-ntuneric.

— Mă doare-n şpiţ de busole, zice Zazie. Dar blugii (linişte).

— Putem merge să vedem, zice tipu'.

— Şi p-ormă? zice Zazie. N-am un chior să mi-i cumpăr. Numai dacă nu şterpelesc o pereche.

— Să-i vedem totuşi, zice tipu'.

Zazie îşi terminase sticla de cacocalo. Îl privi pe tip şi-i zise:

— Te văd eu cum ştii să rapidumbli. Adăugă:

— Mergem?

Tipu’ plăteşte şi se amestecă amândoi în mulţime. Zazie se fofilează, fără să bage de seamă gravorii de plăci de bicicletă, suflătorii de sticlă, scamatorii de noduri de cravată, arabii care oferă ceasuri, ţiganii care oferă orice. Tipu-i pe urmele ei, este la fel de subtil ca şi Zazie. Pentru moment, ea n-are chef să-l lase în drum, dar bagă de seamă că nu va fi comod. Fără îndoială, e un specialist.

Ea se opri scurt în faţa unei gherete cu surplusuri. Deodată, senţepeneşte. Senţepeneştecomplet. Tipu’ frânează brusc, fix în spatele ei. Negustoru începe conversaţia.

— Busola v-ar plăcea? întreabă el cu aplomb. Torţa electrică? barca pneumatică? Zazie tremură de dorinţă şi nelinişte, căci nu e deloc sigură că tipu’ are într-adevăr intenţii necinstite. Nu îndrăzneşte să pronunţe cuvântul monosilabic şi anglo-saxon care ar vrea să spună ce vrea ea să spună. Tipu-l pronunţă.

— N-ai cumva blugi pentru fetiţă? îl întreabă pe revânzător. Asta ţi-ar plăcea, nu?

— Vai, daaa, dădăieşte Zazie.

— Dacă am blugi, zice talciocaru, da cum să nu. Am chiar blugi care-s în mod sigur inuzabili.

— Mda, zice tipu’, dar îţi dai seama c-o să mai crească. Anu viitor n-o să-şi mai poată lua pă ea chestia asta, ş-atunci ce ne facem?

— Rămâne păntru frăţioru sau păntru surioara.

— N-are.

— Până-ntr-un an poate apărea (râde).

— Nu glumi cu aşa ceva, zice tipu’ cu un aer lugubru, sărmana ei mamă a murit.

— Vai! scuzaţi.

Zazie se uită o clipă la satir cu curiozitate, ba chiar cu interes, dar astea-s amănunte de aprofundat mai târziu. Pe dinăuntru, îi vine să dea din picioare, nu se mai

stăpâneşte, întreabă:

— Aveţi numărul meu?

— Sigur, dom'şoară, răspunde precupeţu boiereşte.

— Şi cât costă?

Tot Zazie a pus întrebarea asta. Automat. Fi'ncă ea-i econoamă, dar nu zgârcită. Celălalt spune cât costă. Tipu' clatină din cap. Nu pare să considere că-i foarte scump. Cel puţin asta conchide Zazie din comportamentul lui.

— I-aş putea încerca? întreabă ea.

Tejghetaru rămâne blocat: căcăcioasa asta crede că-i la „Fior". Trage un zâmbet frumos cu toţi dinţii ca să zică:

— N-are rost. Ia priviţi aici.

Desface pantalonii şi îi atârnă în faţa ei. Zazie se strâmbă. Ar fi vrut să-i încerce.

— N-or fi prea mari? mai întreabă ea.

— Priviţi! Nu vă vin mai jos de pulpe şi ia uitaţi-vă dacă nu-s strâmţi, numai cât să încăpeţi în ei, dom'şoară, deşi sunteţi tare slăbuţă, nu-i vorba d-asta.

Zazie are gâtul uscat. Blugi. Din ăştia. La prima ei ieşire pariziană. Asta da chestie.

Tipu' deodată face o mutră gânditoare. S-ar zice că acum nu se mai gândeşte la ce se-ntâmplă lângă el.

Negustoru o ia de la capăt.

— N-o să vă pară rău, haideţi, insistă el, sunt inuzabili, absolut sigur inuzabili.

— Ţi-am mai zis că mi se fâlfâie dacă-s inuzabili, răspunde distrat tipu'.

— Totuşi nu-i fitece inuzabilitatea, insistă comerciantul.

— Dar, zice brusc tipu', de fapt, apropo, mi se pare, dacă-nţeleg bine, ăştia-s de la surplusurile americane, blugii ăştia?

— Fireşte, răspunde talciocaru.

— Atunci, poate-mi esplici şi mie: aveau şi puştoaice

prin armata lor, americanii?

— Aveau de toate, răspunde talciocaru sigur de el. Tipu' nu păru convins.

— Păi ce, zice revânzătoru care n-are chef să rateze o afacere din cauza istoriei universale, îţi trebe de toate la război.

— Şi ăştia? întreabă tipu', cât fac? Ochelari de soare. Şi-i încalecă pe nas.

— Sunt pe gratis pentru orice cumpărător de blugi, zice ambulantu care crede c-a şi făcut târgu.

Zazie nu-i chiar aşa de sigură. De ce nu se mai hotărăşte odată? Ce aşteaptă? Ce crede? Ce-i trebe? Cu siguranţă că-i un ticălos, nu un scârbos fără apărare, ci un ticălos sadea. Bagădeseamă, bagădeseamă, bagădeseamă. Da, dar şi blugii…

În sfârşit, gata. Îi plăteşte. Marfa-i împachetată şi tipu' vâră pachetu sub braţ, sub braţu lui personal. Zazie, în sinea ei, începe să să-nfurie pă bune. Deci n-a terminat încă?

— Şi-acum, zice tipu', o să halim ceva.

Merge înainte, sigur de el. Zazie după el, cu ochii la pachet. O duce aşa până la o cafenea-restaurant. Se aşază amândoi. Pachetu-i pus pe un scaun mai îndepărtat de Zazie.

— Ce vrei? întreabă tipu'. Scoici sau cartofi prăjiţi?

— Amândouă, răspunde Zazie care simte că-nnebuneşte de furie.

— Adu-i totuşi scoici fetei, zice tipu' liniştit către chelnăriţă. Pentru mine, un vin muscat cu două cuburi de zahăr.

Aşteptând haleala, nu-şi vorbesc. Tipu' fumează paşnic. Scoicile o dată servite, Zazie se aruncă pe ele, plonjează în sos, se bălăceşte în zeamă, se mânjeşte cu ea. Cochiliile care au rezistat la coacere sunt forţate cu o

ferocitate merovingiană. Puştoaica aproape că le zdrobeşte între dinţi. Când a lichidat totul, ei bine, nu refuză nici cartofii prăjiţi. Bun, zice tipu'. El îşi degustă amestecătura cu înghiţituri mici, de parc-ar fi lichior fierbinte. Sunt aduşi cartofii. Sunt extraordinar de fierbinţi. Zazie, vorace, se arde la degete, nu şi la gură.

Când totul e gata, îşi termină dintr-o sorbitură halba de bere cu sirop, trage trei râgâieli mici şi se lasă pe scaun, epuizată. Chipul ei pe care au trecut umbre aproape antropofage se luminează. Se gândeşte mulţumită că tot s-a ales cu un câştig. Apoi se întreabă dacă n-ar fi cazul să-i zică ceva amabil tipului, da ce? Cu un mare efort găseşte asta:

timp.

— Cam durează până să-ţi dai pe gât paharu. Tăticu' ar fi uscat deja vreo zece, între

— Bea mult tăticu-tău?

— A băut, să recunoaştem. A murit.

— Ai fost foarte amărâtă când a murit?

— Îţi dai seama (gest). N-am avut timp, cu toate câte se-ntâmplau (gest).

— Şi ce se-ntâmpla?

— Aş mai bea o halbă, dar fără sirop, o halbă adevărată cu bere adevărată.

Tipu' comandă pentru ea şi cere o linguriţă. Vrea să recupereze zahărul rămas pe fundul paharului. În timp ce se dedică acestei operaţii, Zazie linge spuma de pe halba ei, apoi răspunde:

— Nu citeşti ziarele?

— Uneori.

— Îţi aminteşti de croitoreasa de la Saint-Montron care i-a crăpat lui bărba-su capu' c-o lovitură de topor? Ei bine, era mămica. Şi bărba-su, fireşte, era tăticu'.

— Vai! zice tipu'.

— Nu-ţi aminteşti?

Nu pare foarte sigur. Zazie e indignată.

— La naiba, totuşi a făcut mare vâlvă. Mama avea un avocat venit de la Paris despre, o celebritate, care nu vorbeşte ca tine şi ca mine, un bou, ce mai. Fapt e că a scos-o achitată, aşa (gest), cât ai zice peşte. Ba chiar lumea o aplauda pă mămica, aproape c-au dus-o triumfal. S-a făcut un târg celebru, în ziua aia. Numai o singură chestie o bâzâia pe mămica, parizianu, avocatu, nu se mulţumea cu mizilicuri. A fost un mâncău, tâmpitu'. Noroc că era Georges p-acolo la o adică.

— Şi cine era Georges ăsta?

— Un cârnăţar. Roz la mutră. Şmecheru lu' mama. El ne vânduse toporu (linişte) ca să tăiem lemnu (râs uşor).

Înghite o gură de bere, cu distincţie, numai că nu-şi ridică degetul mic.

— Şi asta nu-i tot, adaugă, io de mă vezi cu ochii tăi, ei bine, am fost martoră la proces, şi-ncă cu uşile închise.

Tipu' nu reacţionează.

— Nu mă crezi?

— Sigur că nu. Nu-i legal ca un copil să depună mărturie împotriva părinţilor săi.

— Mai întâi, părinţi nu mai erau decât unu, primo, şi p-ormă că habar n-ai. Ar trebui să vii la noi la Saint-Montron şi ţi-aş arăta un caiet în care am lipit toate articolele din ziare unde-i vorba de mine. Şi-ncă Georges, în timp ce mămica era la răcoare, de Crăciun, m-a lăsat la Argusul Presei. Ai auzit de Argusul Presei? Ăia de-ţi aleg toate articolele din presă unde-i vorba de tine!

— Nu, zice tipu'.

— Groaznic. Şi mai vrei să stai de vorbă cu mine.

— De ce zici că ai depus mărturie cu uşile închise?

— Te interesează, ai?

— Nu în mod deosebit.

— Faci pă parşivu.

Şi înghite o gură de bere, cu distincţie, numai că nu-şi ridică degetul mic. Tipu’ nu se clinteşte (linişte).

— Haide, zice până la urmă Zazie, nu te mai bosumfla aşa. O să-ţi povestesc întâmplarea.

— Ascult.

— Iată. Tre’ să-ţi zic că mămica nu-l putea înghiţi pă tăticu’ şi asta l-a întristat şi început să tragă la măsea. Ce le mai golea la sticloanţe! Apoi, când ajungea în halu ăla, trebuia să te păzeşti de el, că belea şi mâţu. Fix ca-n cântecu ăla. Îl ştii?

— Înţeleg, zice tipu’.

— Cu atât mai bine. Deci zic mai departe: într-o zi, într-o duminică, mă-ntorceam de la un meci de fotbal, era Stadionul Sanctimontronez cu Steaua Roşie din Neuflize, în divizia de onoare, nu orice. Îţi place sportu?

— Da. Meciurile de câtch.

Privind gabaritul mediocru al omuleţului, Zazie rânjeşte.

— La categoria spectatori, zice ea.

— Ăsta-i un banc vechi, răspunde tipu’ cu răceală. De furie, Zazie îşi goleşte halba, apoi tace.

— Haide, zice tipu’, nu te mai bosumfla. Continuă-ţi povestea.

— Te interesează povestea mea?

— Da.

— Atunci minţeai mai-nainte?

— Hai, continuă.

— Nu te enerva. N-ai mai putea să-mi apreciezi povestea. V

Tiputăcu şi Zazie îşi reluă discursu în felu’ următor:

— Tăticu’ era deci singur acasă, aştepta de unu singur, nu aştepta nimic special, aştepta totuşi şi era singur singurel, sau mai degrabă se credea singur, stai

puţin, o să-nţelegi. Deci eu mă întorc acasă, tre’ să spun că era întuneric ca naiba, tăticu’ începe deci să mă pupe ceea ce era normal fi’ncă era tăticu’, dar iată că se apucă să mă pipăieporcos, atunci eu zic ei nu pen’ că înţelegeam unde vrea s-ajungă ticălosu, da când zic ei nu asta niciodată, el sare la uşă şi o-ncale şi bagă cheia-n buzunar şi-şi învârte ochii făcând vai vai vai fix ca la cinema, era ţais. Te-ncep eu acuma, declama, te-ncep eu acuma, îi şi curgeau balele un pic când profera ameninţările astea murdare şi pân’ la urmă a sărit la mine. Nu mi-a fost greu să mă dau la o parte. Fi’ncă era criţă, îşi buşeşte mecla dă parchet. Să scoată. Neepe iar să mă fugărească, pe scurt, o adevărată coridă. Şi iată că pân’ la urmă mă prinde. Şi iar mă pipăieporcos. Dar, în clipa aia, uşa se deschide încetişor, că trebe să-ţi spun că mămica îi zisese aşa, eu plec, mă duc să cumpăr spaghete şi costiţă, da’ nu era adevărat, voia numa să-l fenteze, se pitise în spălătorie unde chiar că îşi dosise toporu şi venise înapoi pâş pâş şi normal că avea la ea legătura de chei. Îi umbla mintea, ai?

— Păi da, zice tipu’.

— Deci vasăzică deschide uşa-ncetişor şi intră liniştită, tăticu’ se gândea la altceva, vai de capului, nu era atent, ce mai, şi aşa s-a pomenit cu bostanu crăpat. Trebe să recunosc, mămica sărise niţel peste cal. Nu era frumos de văzut. Ba de-a dreptul scârbos. Chiar că putea să-mi dea complexe. Şi aşa a fost achitată. Degeaba am avut grijă să spun că Georges îi dăduse toporul, n-a avut importanţă, au zis că dacă ai un bărbat care-i aşa un ticălosordinar nu poţi face decât un singur lucru, sălbeleşti. Ţi-am zis c-au şi felicitato. Culmea, nu crezi?

— Oamenii… zice tipu’… (gest).

— După aia, a zbierat la mine, mi-a zis vacă-mpuţită, de ce naiba le-ai zis povestea cu toporu? Păi da, ce, i-am răspuns, nu era adevărat? Vacă-mpuţită, a repetat şi voia

să-mi ardă câteva, în bucuria generală. Dar Georges a potolit-o şi p-ormă era aşa de mândră cau aplaudat-o oameni pe care nu-i cunoştea de nu se mai gândea la altceva. Cel puţin o vreme, în orice caz.

— Şi p-ormă? întrebă tipu'.

— Păi p-ormă Georges s-a apucat să se ţină după mine. Atunci mămica a zis aşa că nu putea oricum să-i omoare pă toţi, pân' la urmă şi-ar face o reputaţie cam ciudată, atunci l-a dat dracului afară, s-a lipsit de gagiu ei din cauza mea. Nu-i bine aşa? Nu-i o mamă bună?

— Asta da, zise tipu' împăciuitor.

— Numa că, nu de mult, şi-a găsit un altu' şi asta a făcut-o să vină la Paris, fuge după el, iar pă mine, ca să nu mă lase singură pradă la toţi satirii, şi-s mulţi, îs mulţi, m-a încredinţat lu' unchiu' Gabriel. Se pare că la el nu tre' să mă tem de nimic.

— Şi de ce?

— Asta habar n-am. Am ajuns numa ieri şi n-am apucat să-mi dau seama.

— Şi cu ce se ocupă unchiu' Gabriel?

— E paznic de noapte, nu se scoală niciodată mai repede de unu după prânz.

— Şi tu ai întins-o până le mai soilea el.

— Aşa-i.

— Şi unde locuieşti?

— P-aici (gest).

— Şi de ce plângeai mai-nainte pe bancă?

Zazie nu răspunde. Începe s-o enerveze tipu'.

— Te-ai rătăcit, ai?

Zazie ridică din umeri. Chiar că-i un ticălos.

— Ai putea să-mi spui adresa lu' unchiu' Gabriel?

Zazie îşi ţine mari discursuri cu mica sa voce interioară: ei nu, nici chiar aşa, ce-şi închipuie, el şi-a căutat-o, vede el ce păţeşte imediat.

Brusc, se ridică, pune mâna pe pachet şi uşcheala! Se aruncă în mulţime, se strecoară printre oameni şi dughene, o taie drept înainte în zigzag, apoi coteşte scurt când la dreapta, când la stânga, fuge şi p-ormă umblă, se grăbeşte şi p-ormă încetineşte, reia alergatu, face ocoluri şi ocolişuri.

Se pregătea să râdă de omuleţ şi de mutra pe care probabil c-o făcea când înţelese că se bucură prea repede. Cineva mergea alături de ea. Nu era nevoie să ridice ochii pentru a şti că era tipu', totuşi îi ridică, nu se ştie niciodată, poate era altu', dar nu, era tot ăla, nu părea să considere că se întâmplase ceva anormal, umbla aşa, foarte liniştit.

Zazie nu zise nimic. Cu privirea în jos, examină împrejurimile. Ieşiseră din mulţime, se găseau acum pe o stradă de lărgime medie frecventată de oameni de treabă cu căpăţâni de dobitoci, taţi de familie, pensionari, femei cinstite care-şi plimbau plozii, un public de aur, ce mai. Ca pe tavă, îşi zise Zazie cu mica ei voce interioară. Îşi trase respiraţia şi deschise gura ca să lanseze strigătul de luptă: ajutor, satirul! Da' nici tipu' nu era prins cu undiţa. Smulgându-i pachetu cu răutate, începu s-o scuture proferând energic următoarele cuvinte:

— Nu ţi-i ruşine, bagaboando, pe când eram cu spatele. Pe urmă făcu apel la mulţimea care se strângea:

— Ei! tâlhoaţa, iote cea vrut săm şparleascâ!

Şi agita pachetu deasupra capului.

— O pereche dă blugi, zbiera el. O pereche dă blugi a vrut sămşparleascâ, mucoasa.

— Nenorocita, comentează o menajeră.

— Neam prost, zice alta.

— Ticăloasa, zice a treia, nimeni nu i-a zis ăsteia că propetatea-i lucru sfânt? Tipu' continua s-o ocărască pe puştoaică.

— Ei, dacă te duc la comisariat? Ai? La comisariatu dă poliţie? Te-ar băga lanchisoare. La-nchisoare. Şi ai ajunge în faţa tribunalului pentru minori. Casa de corecţie, p-ormă. Căci ai fi condamnată. Condamnată la magsimum.

O doamnă din înalta societate care trecea din greşeală prin zonă în direcţia unor bibelouri rare catadicsi să se oprească. Se interesă prin mulţime de cauza scandalului şi când, nu fără greutate, a înţeles, a vrut să facă apel la sentimentele de umanitate care eventual puteau să existe la acest individ bizar, care cu joben, mustăţi negre şi ochelari fumurii nu părea să atragă uimirea populaţiei.

— Dom'le, îi zise ea, fie-ţi milă de această fetiţă. Nu ea e de vină pentru educaţia proastă pe care poate că a primit-o. Foamea a împins-o fără îndoială să comită acest gest urât, dar nu te supăra prea tare pe ea, am zis bine „prea". Nu ţi-a fost niciodată foame

(linişte), dom'le?

— Mie, doamnă? răspunse tipu' cu amărăciune (la cinema nu reuşesc ăia mai bine, îşi zicea Zazie), mie? dacă mi-a fost foame? Dar eu sunt copil orfan de la Asistenţa publică, doamnă…

Mulţimea freamătă într-un murmur de compasiune. Tipu', profitând de efectul produs, o despică, mulţimea, şi o duce pe Zazie cu el, declamând în stil tragic: vedem noi ce zic părinţii tăi.

Apoi tăcu din gură, puţin mai încolo. Merseră câteva clipe în linişte şi, deodată, tipu' zice:

— Ia te uită, mi-am uitat umbrela la crâşmă.

Îşi vorbea lui însuşi şi cu jumătate de voce, dar lui Zazie nu-i fu greu să tragă nişte concluzii din această observaţie. Nu era un satir care se preface că-i un fals poliţai, ci un adevărat poliţai care se preface că-i un fals satir care se preface că-i un adevărat poliţai. Dovada-i că-şi

uitase umbrela. Acest raţionament părându-i-se incontestabil, Zazie se întrebă dacă n-ar fi o viclenie savuroasă să-l confrunte pe unchiu' cu poliţaiu', cu unu adevărat. De aia, când tipu' a declarat că nu terminase cu ea, unde locuieşte, îi dădu fără să ezite adresa. Viclenia era efectiv savuroasă: Gabriel, după ce a deschis uşa şi a strigat „Zazie", o auzi anunţându-l veselă „unchiule, uit-un poliţai care vrea svorbească cu tine", sprijinindu-se de perete se făcu verde. E adevărat că putea fi lumina, era aşa de întuneric în holu ăla, totuşi tipu' se făcu şi el că nu observă nimic, Gabriel îi zise intraţi vă rog cu voce dezechilibrată.

Intrară deci în sufragerie şi Marceline se aruncă pe Zazie manifestând cea mai mare bucurie că a regăsit-o. Gabriel îi zise: serveşte-l cu ceva pă domnu', dar celălalt le făcu semn că nu voia să ingurgiteze nimic, nu era ca şi Gabriel care ceru să i se aducă litrul de grenadină.

Tipu' se aşezase din proprie iniţiativă, în timp ce Gabriel îşi turna o porţie sănătoasă de sirop amestecat cu un pic de apă proaspătă.

— Chiar nu vreţi să beţi ceva?

— (gest).

Gabriel înghiţi băutura, puse paharul pe masă şi aşteptă, cu privirea fixă, dar tipu' nu părea că vrea să pălăvrăgească. Zazie şi Marceline, în picioare, îi pândeau.

Asta probabil c-a durat mult.

Până la urmă, Gabriel găsi ceva pentru a începe conversaţia.

— Deci, zice Gabriel, deci sunteţi poliţai?

— Nici vorbă, strigă celălalt pe un ton cordial, nu sunt decât un biet vânzător de talcioc.

— Să nu-l crezi, zice Zazie, e un biet poliţai.

— Ar trebui să ne punem de-acord, zice Gabriel moale.

— Fata glumeşte, zice tipu’ cu o bonomie constantă. Sunt cunoscut sub numele de

Pedro-surplus şi mă puteţi vedea la talcioc sâmbătă, duminică şi luni, împărţind la populaţie obiectele mărunte pe care armata americană le-a părăsit în urma ei, în cursul eliberării teritoriului.

— Şi le împarţi gratuit? întrebă Gabriel uşor interesat.

— Cred că glumeşti, zice tipu’. Le schimb pe bani buni (linişte). În afară de cazu de faţă.

— Ce vrei să spui? întrebă Marceline.

— Nu vreau să spun decât că fata (gest) mi-a şterpelit o pereche de blugi.

— Dacă-i numai atât, zice Gabriel, o să ţi-i dea înapoi.

— Ticălosu, zice Zazie, mi i-a şi luat.

— Atunci, zice Gabriel către tip, de ce te plângi?

— Mă plâng, atâta tot.

— Blugii sunt ai mei, zice Zazie. El mi i-a şterpelit. Da. Şi, în plus de asta, i-un poliţai. Bagă de seamă, unchiule Gabriel.

Gabriel, nesigur pe el, îşi turnă un alt pahar de grenadină.

— Toate astea nu-s clare, zice el. Dacă eşti poliţai, nu văd de ce faci scandal, şi dacă nu eşti, n-ai niciun motiv să-mi pui întrebări.

— Pardon, zice tipu’, nu eu pun întrebări, ci tu.

— Asta-i adevărat, recunoscu Gabriel cu obiectivitate.

— Gata, zice Zazie, te laşi dus de nas.

— Poate că-i rându meu acuma să pun întrebări, zice tipu’.

— Nu răspunde decât în prezenţa avocatului, zice Zazie.

— Lasă-mă dracu-n pace, zice Gabriel. Ştiu eu ce-am de făcut.

— O să te facă să spui tot ce vrea el.

— Ea crede că-s tâmpit, zice Gabriel adresându-se tipului cu amabilitate. Aşa-s copiii de azi.

— Nu mai au respect pentru cei mari, zice tipu'.

— E greţos să auzi atâtea tâmpenii, declară Zazie la care i-a venit o idee. Prefer să mă car.

— Foarte bine, zice tipu'. Dacă persoanele de al doilea sex ar putea să se retragă un moment.

— Şi-ncă cum, zice Zazie şi rânjeşte.

Ieşind din cameră, recuperează discret pachetu uitat de tip p-un scaun.

— Vă lăsăm, zice blând Marceline plecând la rândul ei. Închide blând uşa în urmă.

— Deci, zice tipu' (linişte), vazică trăieşti din prostituţia minorelor?

Gabriel parcă vrea să se ridice pentru un gest de protest teatral, dar se chirceşte imediat.

— Eu, dom'le? murmură el.

— Da! răspunde tipu', da, tu. Doar n-o să-mi zici că nu-i aşa?

— Ba da, dom'le.

— Ştii că ai tupeu? Flagrant delict. Fetiţa făcea pe curva la talcioc. Măcar sper că n-o vinzi la arabi.

— Asta niciodată, dom'le.

— Nici la polonezi?

— Nici lor, dom'le.

— Numai la francezi şi la turiştii cu bani?

— Numai deloc.

Grenadina începea să-şi facă efectul. Gabriel recupera.

— Vazică negi? întrebă tipu'.

— Şi-ncă cum.

Tipu' zâmbi diabolic, ca la cinema.

— Ia spune-mi, vlăjganule, şopteşte el, care ţi-i

meseria sau profesia în spatele căreia îţi ascunzi activităţile delictuoase.

— Îţi repet că n-am activităţi delictuoase.

— Lasă poveştile. Profesia?

— Artist.

— Tu? artist? Fata mi-a zis că eşti paznic de noapte.

— Ce ştie ea. Şi p-ormă nu le spunem copiilor totdeauna adevărul. Nu-i aşa?

— Mie mi se spune.

— Dar tu nu eşti copil (zâmbet amabil). O grenadină?

— (gest).

Gabriel îşi pune un alt pahar de grenadină.

— Deci, reia tipu', ce fel de artist? Gabriel îşi coboară ochii cu modestie.

— Dansatoare de cabaret, răspunde el.

VI

— Ce tot pălăvrăgesc? întrebă Zazie terminând de îmbrăcat blugii.

— Vorbesc prea-ncel, zise blând Marceline cu urechea lipită de uşa camerei. Nu reuşesc să-nţeleg.

Minţea blând Marceline, căci ea îl auzea foarte bine pe tipu' care zicea aşa: Deci asta este, de-aia ţi-a încredinţat-o maică-sa pe fată, fi'ncă eşti pedală? şi Gabriel răspundea: Dar ţi-am spus că nu-s. De-acord, îmi fac numărul îmbrăcat în femeie într-un birt de homalăi, dar asta nu-nseamnă nimic. E numai ca să distrez lumea. Înţelegi, din cauza staturii mele de uriaş, se prăpădesc de râs. Da eu, personal, nu-s d-ăla. Dovada-i căs însurat.

Zazie se privea în oglindă salivând de admiraţie. De stat bine, se putea spune că blugii îi stăteau bine. Îşi trecu mâinile peste fesele mici, mulate cât trebuie şi perfect unite şi suspină profund, grozav de satisfăcută.

— Chiar n-auzi nimic? întreabă. Absolut nimic?

— Nu, răspunde blând Marceline la fel de mincinos,

căci tipu’ zicea: Asta nunseamnă nimic. În orice caz, n-o să negi că maică-sa ţi-a încredinţat-o fi’ncă te consideră ca pe-o mătuşă; şi Gabriel trebuia să recunoască. Şi d-asta, şi d-asta, admitea el.

— Cum îmi stau? zicea Zazie. Nu-s mişto?

Marceline, oprindu-se din trasul cu urechea, se uită la ea.

— Aşa se-mbracă fetele acum, zice ea blând.

— Nu-ţi place?

— Ba da. Dar, ascultă, eşti sigură că individu’ n-o să zică nimic că i-ai luat pachetu?

— Dacă-ţi spun că-s ai mei. O să facă o mutră când o să-i vadă pă mine!

— Fi’ncă ai de gând să te arăţi înainte să plece el?

— Da, vreau, zice Zazie. N-am chef să lâncezesc aici.

Traversă camera pentru a-şi lipi urechea de uşă. Îl auzi pe tip că zicea: Ia te uită, unde mi-am pus pachetu.

— Auzi, tuşă Marceline, zice Zazie, faci mişto de mine sau chiar eşti surdusă cu pluta de-o ureche? Se aude foarte bine ce zic ăştia.

— Ei bine, ce zic?

Renunţând pentru moment să aprofundeze problema eventualei surzenii a mătuşăsii, Zazie îşi îndesă iar urechea în lemnul uşii. Tipu’ zicea aşa: Păi, ia să vedem, sper că nu mi-a şterpelit fata pachetu. Şi Gabriel sugera: poate că nici nu-l aveai. Ba da, zicea tipu’, dacă mi l-a şterpelit puştoaica, o să cam dea de dracu’.

— Mă, da urât mai face, zise Zazie.

— Nu se mai cară? întrebă blând Marceline.

— Nu, zise Zazie. Uite că acum îl bate la cap pă unchiu’ în legătură cu tine.

La urma urmei, zicea tipu’, poate că nevastă-ta mi-a şterpelit pachetu. Poate că are şi ea chef să poarte blugi. Ea sigur nu, zicea Gabriel, cu siguranţă nu. Ce ştii tu?

răspundea tipu', poate i-a venit ideea asta lângă un soţ cu obiceiuri de hormosesual.

— Ce-i aia hormosesual? întrebă Zazie.

— E un bărbat care poartă blugi, zice blând Marceline.

— Vrei să mă duci de nas, zice Zazie.

— Gabriel ar trebui să-l dea afară, zice blând Marceline.

— Asta-i o idee ţuţ, zice Zazie. Apoi, neîncrezătoare:

— Are atâta tupeu?

— O să vezi.

— Stai un pic, intru eu prima.

Deschise uşa şi pronunţă tare şi răspicat următoarele cuvinte:

— Ei, unchiule Gabriel, ce zici de blugii mei?

— Scoate-i rapid, strigă înspăimântat Gabriel, şi dă-i-napoi lu' domnu' imediat.

— Curu-i dau-napoi, declară Zazie. Ca ce chestie? Îs ai mei.

— Nu-s foarte sigur, zise Gabriel stingherit.

— Da, zise tipu', dă-i jos şi-ncă urgent.

— Ia mai dă-l afară de-aici, îi zise Zazie lui Gabriel.

— Văd că-l iubeşti la nebunie, zise Gabriel. Îmi spui că-i poliţai şi p-ormă ai vrea să-l iau la poceală.

— Tocmai fincăi poliţai trebe să te fereşti de el, zise Zazie grandilocventă. E un tip scârbos care mi-a făcut propuneri porcoase ş-atunci o să-l ducem în faţa judecătorilor cât îi el de poliţai, şi pe judecători îi cunosc eu, le plac fetiţele, aşa că poliţaiu' scârbos va fi condamnat la moarte şi ghilotinat şi eu o să-i iau capu' din coşu cu tărâţe şi o să scuip în mutra lui porcoasă, îhî.

Gabriel îşi închise ochii cutremurat la evocarea acestor atrocităţi. Se întoarse către tip:

— Auzi, îi zice. Te-ai gândit bine? Vezi că-s teribili

copiii ăştia.

— Unchiule Gabriel, strigă Zazie, îţi jur că-s ai mei blugii. Tre’ să maperi, unchiule

Gabriel. Tre’ să maperi. Ce-o să zică mămica dacă află că mă laşi insultată de un coate goale, un pârlit şi poate chiar un şofer de duminică.

— Rahat, adăugă ea pe cont propriu cu mica ei voce interioară, îs la fel de tare ca

Michèle Morgan în *Dama cu camelii*.

Efectiv impresionat de patetismul acestei invocaţii, Gabriel îşi manifestă încurcătura în aceşti termeni măsuraţi pe care-i pronunţă mezza voce şi aşa zicând in petto:

— Totuşi e nasol să-ţi faci de lucru c-un ţăcănit. Tipu’ rânjeşte.

— Cred că eşti pă invers cu râsu, zice Gabriel roşind.

— Ei nu, chiar nu vezi ce te paşte? zice tipu’ cu un aer tot mai împuţit mefistofelic: prosenetism, prădarea clientului, hormosesualitate, eonism, hipospadie balanică, una peste alta până la zece ani de muncă forţată.

Apoi se-ntoarce spre Marceline:

— Şi doamna? Aş vrea să iau câteva date şi despre doamna.

— Ce fel de date? întrebă blând Marceline.

— Nu vorbi decât în prezenţa avocatului, zice Zazie. Unchiu’ n-a vrut să m-asculte, vezi că acum s-a făcut de căcat.

— Nu taci odată? îi zice tipu’ lui Zazie. Da, reia el, doamna mi-ar putea spune ce profesie are?

— Menajeră, răspunde Gabriel feroce.

— În ce constă asta? întreabă ironic tipu’.

Gabriel se-ntoarce spre Zazie şi-i face cu ochiul, să se pregătească pentru spectacolul care va urma.

— În ce constă asta? zice el anaforic. De exemplu, în

a arunca gunoiul.

Îl prinde pe tip de gulerul hainei, îl trage pe palier şi-l proiectează spre regiunile inferioare.

Se face zgomot: un zgomot înfundat.

Pălăria urmează acelaşi drum. Face mai puţin zgomot, deşi e joben.

— Ce mişto, esclamă Zazie entuziasmată, în timp ce jos tipu' se aduna şi-şi punea la loc mustaţa şi ochelarii fumurii.

— Ce să fie? îl întrebă Turandot.

— O tărie de să m-arunce-n sus, răspunse tipu' cu apropou.

— Sunt o droaie de tipuri.

— Mi-i tot aia.

Plecă să se aşeze în fundul încăperii.

— Oare ce naiba să-i dau? mormăie Turandot. Un fernet alb?

— Nu-i băubil, zice Charles.

— Cred că tu nici nu l-ai gustat. Nu-i chiar aşa de rău şi-i grozav pentru stomac. Ar trebui să-l încerci.

— Pune-mi un pic pe fundul paharului, zice Charles împăciuitor. Turandot îi toarnă din belşug.

Charles îşi moaie buzele, scoate un mic plescăit, repetă, degustă gânditor şi mişcându-şi buzele, înghite, mai ia o gură.

— Ei, întreabă Turandot.

— Nu-i rău.

— Încă un pic?

Turandot umple din nou paharul şi pune la loc sticla pe etajeră. Mai cotrobăie şi descoperă altceva.

— Mai am şi tărie de archebuză, zice el.

— Asta-i demodată. În zilele noastre, se foloseşte tăria atomică. Această evocare a istoriei universale îi amuză pe toţi.

— Ei bine, strigă Gabriel, intrând în crâşmă zor nevoie, ei bine, văd că n-aveţi bătaie de cap p-aici. Nu ca mine. Ce poveste. Dă-mi o grenadină babană, nu prea sifonată, îmi trebuie o tărie să m-arunce-n sus. Dac-aţi şti prin ce-am trecut.

— Ne povesteşti îndată, zice Turandot cam jenat.

— Ia te uită, salut, îi zice Gabriel lui Charles. Rămâi să mănânci la noi?

— Nu aşa ne-am înţeles?

— Îţi reamintesc numai.

— Nu tre' să-mi reaminteşti. N-am uitat.

— Atunci să zicem că-ţi confirm invitaţia.

— Nu tre' să mi-o confirmi, din moment ce-am fost de-acord.

— Deci rămâi să mănânci la noi, conchise Gabriel care voia să aibă ultimul cuvânt.

— Vorbeşti, vorbeşti, zice Verdeaţă, atâta ştii să faci.

— Bea odată, îi zice Turandot lui Gabriel. Gabriel îi urmează sfatul.

— (suspin) Ce poveste. Aţi văzut-o pă Zazie întorcându-se împreună c-un tip?

— Daaa, dădăiră Turandot şi Mado Picioruş cu discreţie.

— Io am sosit dup-aia, zice Charles.

— De fapt, zice Gabriel, nu l-aţi văzut plecând pă gagiu?

— Ştii, zice Turandot, n-am avut timp să-l filez prea bine, deci nu-s foarte sigur că-l recunosc, da poate că-i tipu' aşezat în spatele tău, în fundu' crâşmei.

Gabriel se-ntoarse. Tipu' era acolo p-un scaun, aşteptându-şi răbdător tăria.

— Vaidoamne, zice Turandot, aşa-i, scuzaţi, v-am uitat.

— Nu face nimic, zice politicos tipu'.

— Ce-aţi zice de-un fernet alb?

— Dacă asta mă sfătuiţi.

În clipa aia, Gabriel, înverzit, alunecă-ncet pe jos.

— Două fernet alb, zice Charles ridicându-l pe amicul lui de jos.

— Două fernet alb, două, răspunde mecanic Turandot.

Enervat de evenimente, nu reuşeşte să umple paharele, îi tremură mâna, toarnă alături nişte bălţi maronii care emit pseudopode care se scurg mergând să păteze barul de lemn de pe vremea ocupaţiei.

— Dă-o-ncoace, zice Mado Picioruş, smulgând sticla din mâinile patronului emoţionat.

Turandot se şterge pe frunte. Tipu-şi soarbe paşnic tăria în sfârşit servită. Ţinându-l pe Gabriel de nas, Charles îi toarnă printre dinţi lichidul. Care gâlgâie încetişor de-a lungul comisurilor labiale. Gabriel se-neacă.

— Afurisitu naibii, zice Charles afectuos.

— Slab de înger, remarcă tipu’ care s-a recuperat.

— Nu-i chiar aşa, zice Turandot. A dovedit-o din plin. În război.

— Ce-a făcut? întreabă celălalt neglijent.

— Esteo-ul, răspunde crâşmarul turnând roată noi doze de fernet.

— A! făcu tipu’ cu indiferenţă.

— Poate că nu-ţi mai aminteşti, zice Turandot. Se uită cam repede, totuşi. Munca forţată. În Germania. Nu-ţi aminteşti?

— Asta nu dovedeşte neapărat o natură puternică, remarcă tipu’.

— Şi bombele, zice Turandot. Ai uitat de bombe?

— Şi ce făcea cu bombele vlăjganu? Le prindea în braţe ca să nu explodeze?

— Îi nesărat bancu ăsta, zice Charles care-ncepe să s-

enerveze.

— Nu vă certaţi, şopteşte Gabriel care reia legătura cu peisajul.

Cu un pas cam prea şovăitor pentru a fi adevărat, merge să se prăvălească la o masă care se nimereşte a fi cea a tipului. Gabriel îşi scoate un mic cearşaf mov din buzunar şi-şi tamponează faţa, umplând crâşma cu miros de ambră şi muşc argintat.

— Puah, face tipu'. Îţi pute lenjeria.

— Sper că nu-ncepi iar să mă calci pă nervi? întreabă Gabriel cu un aer îndurerat. Totuşi, parfumu ăsta-i de la „Fior".

— Înţelege şi tu lumea, îi zice Charles. Sunt ţărănoi la care nu le plac chestiile rafinate.

— Rafinate, mă faci să râd, zice tipu', o fi rafinată într-o rafinărie de căcat, sigur.

— Nu credeai că nimereşti mai bine, esclamă Gabriel fericit. Se pare că se pune şi dintr-ăsta câte-un pic, în produsele celor mai bune firme.

— Chiar şi-n parfum? întreabă Turandot care s-apropie timid de grupul select.

— Dar greu eşti de cap, zice Charles. Nu-ţi dai seama că Gabriel repetă orice tâmpenie fără s-o-nţeleagă, ajunge dac-a auzit-o odată.

— Trebe totuşi să le auzi ca să le repeţi, o-ntoarse Gabriel. Ai reuşit vreodată să scoţi pe gură o tâmpenie care să-ţi aparţină numai ţie?

— Să nu exagerăm, zice tipu'.

— Ce să exagerăm? întreabă Charles. Tipu' nu se enervează.

— Tu nu zici niciodată tâmpenii? întreabă insidios.

— Le ţine numa pentru el, le zice Charles la ceilalţi doi. E un încrezut.

— Toate astea, zice Turandot, nu-s clare.

— De unde-am plecat? întreabă Gabriel.

— Îţi ziceam că nu eşti în stare să inventezi singur toate tâmpeniile pe care le scoţi pe gură, zice Charles.

— Ce tâmpenii am scos pe gură?

— Nu mai ştiu. Prea-s multe.

— În cazu ăsta, nu ţi-ar fi prea greu să-mi citezi una.

— Eu, zice Turandot care habar n-avea despre ce-i vorba, vă las cu vorbăria voastră. Am lume.

Veneau prinsupiştii, unii cu sufertaşele lor. Se auzea Verdeaţă care lansa obişnuitul vorbeşti, vorbeşti, atâta ştii să faci.

— Da, zice Gabriel gânditor, despre ce vorbeam?

— Despre nimic, răspunse tipu'. Despre nimic. Gabriel îl privi cu un aer dezgustat.

— Păi, zice el. Păi atunci eu ce dracu' caut aici?

— Ai venit după mine, zice Charles. Îţi aminteşti? Mănânc la tine şi după aia o ducem pe fetiţă la Turnu Eiffel.

— Atunci hai.

Gabriel se ridică şi, urmat de Charles, plecă fără să-l salute pe tip. Tipu' o chemă (gest) pe Mado Picioruş.

— Dacă tot îs aici, zice, rămân să prânzesc.

Pe scară Gabriel se opri pentru a-l întreba pe amicul Charles:

— Nu crezi c-ar fi fost politicos să-l invit şi pe el? VII

Gridoux prânzea la lucru, aşa evita să piardă vreun client, dacă apărea cumva; e adevărat că la or-asta nu venea nimeni. Mâncatul la serviciu prezenta un dublu avantaj fi'ncă dacă tot n-apărea vun client, Gridoux putea să halească liniştit. Haleala era în general o farfurie de tocăniţă fierbinte cu cartofi de-ai lui Parmentier, pe care Mado Picioruş i-o aducea după ora de vârf, pe la unu.

— Credeam că azi aveţi mâncare de burtă, zice Gridoux întinzându-se după litroiul de roş pitit într-un colţ.

Mado Picioruş ridică din umeri. Mâncare de burtă? Aiurea! Şi Gridoux ştia că nu-i aşa.

— Da tipu'? întrebă Gridoux, ce mai învârte?

— Termină haleala. Nu vorbeşte.

— Nu-ntreabă nimic?

— Nimic.

— Şi Turandot nu-i vorbeşte?

— Nu-ndrăzneşte.

— Nu-i curios.

— Nu că nu-i curios, da' nu-ndrăzneşte.

— Mda.

Gridoux atacă tocăniţa care revenise între timp la o temperatură rezonabilă.

— Şi după? întrebă Mado Picioruş, ce fel de brânză? Brie? Camembert?

— E bună aia brie?

— Mai durează un pic.

— Atunci din aialaltă.

Fi'ncă Mado Picioruş se îndepărta, Gridoux o întrebă:

— Şi el? ce-a halit?

— Ca şi matale. Gzact.

Străbătu repejor cei zece metri care despărţeau ghereta de Pivniţă. N-ar mai fi putut răspunde cu detalii. Gridoux considera într-adevăr informaţia oferită ca net insuficientă, totuşi îşi hrăni meditaţia cu ea până la apariţia unui zgârci de brânză împreună cu chelnăriţa revenită.

— Ei? întrebă Gridoux. Tipu'?

— Îşi termină cafeaua.

— Şi ce mai zice?

— Tot nimic.

— A mâncat bine? Cu poftă?

— Mai degrabă. Nu doarme la masă.

— Ce-a luat ca antreu? Delicioasele sardele sau

salata de roşii?

— Ca matale, ţi-am zis, tomna ca matale. N-a luat niciun antreu.

— Şi ce-a băut?

— Vin roşu.

— Un sfert? O jumate?

— O jumate. A şi gâlgâit-o.

— Vai, vai! făcu Gridoux vădit interesat.

Înainte de a ataca brânza, cu o manevră abilă, îşi extirpă gânditor câteva fire de carne de vită, oprite în mai multe locuri, prin dantura sa.

— Da la veceu? întrebă iar. Nu s-a dus la veceu?

— Nu.

— Nici măcar să se pişe?

— Nu.

— Nici măcar să se spele pă ghioambe?

— Nu.

— Ce mutră are acuma?

— Niciuna.

Gridoux muşcă dintr-o tartă uriaşă cu brânză, pe care a pregătit-o metodic, refulând învelişul spre extremitatea cea mai îndepărtată, lăsând astfel ce-i mai bun la urmă.

Mado Picioruş se uită la el cu un aer distrat, acum ea nu se mai grăbeşte, deşi mai are încă de lucru, mai sunt clienţi care vor să plătească, tipu' ăla de exemplu. Se sprijini de gheretă şi, profitând că Gridoux nu mai putea trăncăni cu gura plină, abordă problemele ei personale.

— Îi un tip serios, zice ea. Un bărbat cu meserie. O meserie bună, căci e bine ca taximetrist, nu?

— (gest).

— Nu prea bătrân. Nu prea tânăr. Sănătos. Voinic. Cu bani la ciorap. Are dă toate

Charles. Numa o chestie: îi prea romantic.

— Mde, recunoscu Gridoux între două înghiţituri.

— Cât mă poate enerva când îl văd luând la bani mărunţi cronica inimilor singuratice sau poşta redacţiei de la revistele pentru femei. Cum poţi să crezi, îi zic, cum poţi să crezi că-ţi vei găsi p-acolo porumbiţa mult visată? Dacă ar fi fost aşa grozavă porumbiţa, şi-ar fi găsit deja singură cuibul, nu?

— (gest).

Gridoux a ajuns la ultima înghiţitură. Şi-a terminat tarta, dă pe gât încetişor un pahar de vin, îşi pune la loc sticla.

— Şi Charles? întreabă el, ce-ţi răspunde la asta?

— Răspunde cu nişte chestii neserioase cum ar fi: da pentru porumbiţa ta ai găsit de multe ori un cuib? Bancuri, ce mai (suspin). Nu vrea să mănţăleagă.

— Tre' să-i spui.

— M-am gândit şi eu, da niciodată n-apuc. De exemplu, mă-ntâlnesc cu el câteodată pă scări. Atunci a ne zbenguim acolo pă trepte. Numa că-n clipele alea nu pot să-i spun ce trebe, nu mă gândesc la asta (linişte) – să-i spun ce trebe (linişte). Ar trebui să-l invit într-o seară la cină. Crezi c-o să accepte?

— Oricum, n-ar fi drăguţ din partea lui să refuze.

— Păi da, dar el nu-i mereu drăguţ, Charles.

Gridoux făcu un gest de împotrivire. În pragul uşii lui, patronul striga: Mado!

— Vine! răspunse ea cât putu de tare, pentru ca strigătul să străpungă aerul cu viteza şi intensitatea dorite. În orice caz, adăugă ea către Gridoux pe un ton mai moderat, mă întreb ce crede el c-ar avea mai grozav decât mine gagica aia de-ar găsi-o prin ziar: fofoloancă de aur, sau ce?

Noile răcnete ale lui Turandot nu-i permit să emită alte ipoteze. Ia veséla şi Gridoux se pomeneşte de unu singur cu pantofii lui şi cu strada. Nu s-apucă imediat să

lucreze. Îşi răsuceşte încet una din cele cinci ţigări zilnice şi începe să fumeze liniştit. Aproape că s-ar putea spune că se pare că are aerul că se gândeşte la ceva. Când ţigara e pe terminate, stinge chiştocul şi-l pune cu grijă într-o cutie de gloanţe, un obicei de pe vremea ocupaţiei. Apoi cineva-l întreabă n-ai cumva un şiret de pantofi c-al meu tomna sa rupt. Gridoux ridică privirea şi ar fi putut să pună pariu, era tipu' care continuă în felul următor:

— E destul de enervant, nu-i aşa?

— Nu ştiu, răspunde Gridoux.

— Galbene îmi trebuie. Eventual maro, dar nu negre.

— Să văd ce am, zice Gridoux. Nu-ţi garantez că am toate culorile pe care mi le ceri.

Nu se clinteşte şi se uită mai departe la interlocutorul lui. Acesta se preface că nu bagă de seamă.

— Totuşi nu-mi trebuie d-ălea sclipicioase.

— De care?

— De culoarea curcubeului.

— Ăstea îmi lipsesc pentru moment. Şi nici de alte culori n-am.

— Şi-n cutia aia de-acolo nu-s şireturi de pantofi? Gridougâlgâie:

— Auzi aici, nu-mi place să-şi bage lumea nasu în lucrurile mele.

— Totuşi n-o să refuzi să vinzi un şiret de pantofi cuiva care are nevoie. E ca şi cum ai refuza o bucată de pâine unui flămând.

— Lasă, nu-ncerca să mă-nduioşezi.

— Dar o pereche de pantofi? Ai refuza să vinzi o pereche de pantofi?

— Ei nu! esclamă Gridoux, eşti tâmpilacap.

— Da' de ce?

— Eu sunt pantofar, nu negustor de pantofi. Ne sutor ultra crepidam, cum ziceau anticii. Înţelegi pe latineşte?

Usque non ascendam anch’io son pittore adios amigos amen et toc. Da de fapt aşa-i, tu nu poţi aprecia, nu eşti popă, eşti poliţai.

— De unde ştii asta, mă rog frumos?

— Poliţai sau satir.

Tipu’ ridică liniştit din umeri şi zise fără convingere sau amărăciune:

— Insulte, iată toate mulţumirile pe care le primeşti când aduci înapoi un copil rătăcit la părinţii săi. Insulte.

Şi adaugă după un mare suspin:

— Dar ce părinţi.

Gridoux îşi dezlipi fundul de pe scaun, pentru a întreba cu un aer ameninţător:

— Ce-i cu părinţii? Ce nu-ţi convine la ei?

— Vai! nimic (zâmbet).

— Dar spune, hai, spune.

— Unchiuleţul este o mătuşică.

— Nu-i adevărat, urlă Gridoux, nu-i adevărat, îţi interzic să spui asta.

— Nu poţi să-mi interzici nimic, dragul meu, nu primesc ordine de la tine.

— Gabriel, proferă Gridoux solemn, Gabriel este un cetăţean cinstit, un cetăţean cinstit şi onorabil. De altfel, toată lumea îl iubeşte în cartier.

— O seducătoare.

— De fapt mă plictiseşti, cu aerele tale de superioritate. Îţi repet că Gabriel nu-i homo, ai înţeles, da sau nu?

— Dovedeşte-mi-o, zise ălalalt.

— Nu-i greu, răspunse Gridoux. E însurat.

— Asta nu dovedeşte nimic, zise ălalalt. Uite, Henric al Treilea, de exemplu, era însurat.

— Şi cu cine? (zâmbet).

— Louise de Vaudémont. Gridoux rânjeşte.

— S-ar şti dacă femeia ar fi fost regina Franţei.

— Se ştie.

— Ai auzit tu la televizor (strâmbătură). Chiar crezi tot ce zic ăia acolo?

— Oricum, e scris în toate cărţile.

— Chiar şi în Cartea de telefon? Tipu' nu ştiu ce să răspundă.

— Păi vezi, conchise Gridoux cu bunătate. Adăugă aceste cuvinte înaripate.

— Crede-mă, nu trebe să-i judeci pe oameni aşa de repede. Gabriel dansează într-un birt de homalăi deghizat în seviliancă, aşa-i. Dar ce dovedeşte asta, hă? Ce dovedeşte asta. Uite, dă-mi pantofu, o să-ţi pun un şiret.

Tipu' se descălţă şi, aşteptând terminarea operaţiei de schimbare, rămase într-un picior.

— Asta nu dovedeşte nimic, continua Gridoux, decât că-i amuză pe nătăfleţi. Un uriaş îmbrăcat în toreador te face să zâmbeşti, dar un uriaş îmbrăcat în seviliancă îi distrează la nebunie pe spectatori. De fapt, nu-i numai atât, dansează şi *Moartea lebedei* ca la operă. În tutu. La faza asta, se-ndoaie lumea de râs. O să-mi vorbeşti despre prostia oamenilor, aşa-i, dar îi o meserie ca oricare alta, de fapt, nu?

— Ce meserie, se mulţumi să spună tipu'.

— Ce meserie, ce meserie, replică Gridoux zbătându-şi joc. Da' tu eşti mândru de meseria de-o ai?

Tipu' nu răspunse.

(linişte dublă)

— Poftim, reluă Gridoux, poftim pantoful, cu şiret nou nouţ.

— Cât îţi datorez?

— Nimic, zise Gridoux. Adăugă:

— Totuşi, nu eşti prea vorbăreţ.

— Aici te înşeli, eu am intrat în vorbă cu tine.

— Da, dar nu răspunzi la întrebările care ţi se pun.

— Care, de exemplu?

— Îţi place pireul de spanac?

— Cu crutoane îl suport, da’ nu mă-nnebunesc după el.

Gridoux rămase gânditor o clipă, apoi trase o salvă de dumnezeiimăsii proferaţi cu voce joasă.

— Ce nu-ţi convine? întrebă tipu’.

— Ce n-aş da să aflu de ce-ai venit p-aici.

— Am venit s-aduc un copil rătăcit acasă la părinţii lui.

— Pân’ la urmă o să mă faci să te şi cred.

— Şi din cauza asta am avut o mulţime de necazuri.

— Ei! zice Gridoux, nu prea grave.

— Nu mă refer la povestea cu regele seguidillei şi prinţesa cu jeans albaştri

(linişte). Mai rău.

Tipu’ terminase de-ncaltat pantoful.

— Mai rău, repetă el.

— Ce? întrebă Gridoux impresionat.

— Am adus-o înapoi pe fetiţă la părinţii ei, dar m-am rătăcit eu.

— O! dar asta-i simplu, zise Gridoux înseninat. Faci pe stradă la stânga şi dai de metrou un pic mai jos, nu-i greu, după cum vezi.

— Nu-i vorba de asta. Pe mine m-am rătăcit.

— Nu-nţeleg, zise Gridoux iarăşi cam neliniştit.

— Întreabă-mă, întreabă-mă, o să-nţelegi.

— Dar tu nu răspunzi la-ntrebări.

— Câtă nedreptate! de parcă n-am răspuns pentru pireul de spanac. Gridoux se scărpină în cap.

— Ei bine, de exemplu…

Dar nu putu să continue, foarte stânjenit.

— Spune, insistă tipu’, hai spune.

(liniște) Gridoux coboară privirea. Tipu-l ajută.
— Poate vrei să ştii numele meu de exemplu.
— Da, zice Gridoux, aşa-i, numele tău.
— Ei bine, nu-l ştiu. Gridoux ridică privirile.
— Faci mişto, zice el.
— Ei nu, nu-l ştiu.
— Cum aşa?
— Cum aşa? Aşa. Nu l-am învăţat pe de rost.
(liniște)
— Îţi baţi joc de mine, zice Gridoux.
— Dar de ce?
— E nevoie să-ţi înveţi pe de rost numele?
— Tu, zice tipu', cum te numeşti?
— Gridoux, răspunse Gridoux fără vreo bănuială.
— Vezi că ştii pe de rost numele tău de Gridoux.
— Chiar că-i adevărat, şopti Gridoux.
— Dar culmea în cazul meu, reluă tipu', e că nu ştiu nici măcar dacă aveam unul mai-nainte.
— Un nume?
— Un nume.
— Nu e cu putinţă, şopti Gridoux copleşit.
— Cu putinţă, cu putinţă, ce-nseamnă „cu putinţă", când asta este?
— Deci n-ai avut niciodată un nume?
— Aşa se pare.
— Şi n-ai avut necazuri din cauza asta?
— Nu prea multe.
(liniște)
Tipu' repetă:
— Nu prea multe.
(liniște)
— Şi vârsta, întrebă brusc Gridoux. Te pomeneşti că nu ştii nici ce vârstă ai?
— Nu, răspunse tipu'. Fireşte că nu.

Gridoux examină cu atenţie capul interlocutorului său.

— Probabil că ai vreo… Dar se întrerupse.

— E greu de spus, şopti.

— Aşa-i? Deci, când mă-ntrebi de meseria mea, înţelege că nu din rea-voinţă nu-ţi răspund.

— Fireşte, consimţi Gridoux neliniştit.

Un zgomot de motor înfundat îl făcu pe tip să se-ntoarcă. Trecu un taxiu hodorogit, avându-i la bord pe Gabriel şi Zazie.

— Merg la plimbare, zice tipu'.

Gridoux nu face niciun comentariu. Ce n-ar da ca şi ăstalalt să plece la plimbare.

— Nu-mi mai rămâne decât să-ţi mulţumesc, reluă tipu'.

— Pentru nimic, zice Gridoux.

— Şi metroul? Deci dau de el pe-acolo? (gest)

— Aşa-i. Pacolo.

— E o informaţie utilă, zice tipu'. Mai ales când e grevă.

— Măcar poţi să te uiţi pe hartă, zice Gridoux.

Începu să lovească foarte puternic o talpă şi tipu' se cară. VIII

— Vai, Parisul! strigă Gabriel cu un entuziasm gurmand. Uite, Zazie, adăugă el brusc arătând ceva în depărtare, priveşte!! metroul!!!

— Metroul? făcu ea. Încruntă din sprâncene.

— Ăla aerian, fireşte, zice Gabriel cu bunătate.

Înainte ca Zazie să fi avut timp să protesteze, esclamă iar:

— Dar asta! acolo!! priveşte!!! Panteonul!!!

— Nu-i Panteonul, zice Charles, II Invalizii.

— Nu-ncepeţi iar, zice Zazie.

— Ei nu, strigă Gabriel, vrei să zici că nu-i Panteonul?

— Nu, II Invalizii, răspunse Charles.

Gabriel se întoarse spre el şi-l privi în corneea ochilor.

— Eşti sigur, îl întrebă, eşti chiar atât de sigur? Charles nu răspunse.

— Cum de eşti absolut sigur? insistă Gabriel.

— Am găsit, urlă atunci Charles, şmecheria aia nu-i Invalizii, îi sacré-Coeur.

— Şi tu, zice Gabriel jovial, nu eşti cumva sacrul bou?

— Bancurile astea vechi şi slabe ca voi, zice Zazie, mă plictisesc.

Priviră atunci în linişte orama lui Pan, apoi Zazie examină ce se întâmplă la vreo trei sute de metri mai jos, urmând firul cu plumb.

— Nu-i chiar aşa de înalt, remarcă Zazie.

— Totuşi, zice Charles, abia se văd oamenii.

— Da, zice Gabriel adulmecând, abia se văd şi totuşi put.

— Mai puţin decât în metrou, zice Charles.

— Tu nu-l iei niciodată, zice Gabriel. Nici eu, de altfel.

Dorind să ocolească acest subiect dureros, Zazie îi zice unchiului ei:

— Tu nu te uiţi. Apleacă-te şi tu, e amuzant. Gabriel încercă să arunce o privire în adâncime.

— Rahat, zice dându-se înapoi, mă prinde ameţeala. Se şterse pe frunte şi-şi răspândi parfumul.

— Eu, adăugă, cobor. Dacă nu v-aţi săturat, vă aştept la parter.

A plecat înainte ca Zazie şi Charles să-l fi putut opri.

— N-am mai urcat de peste două dă ani, zice Charles. Şi totuşi, ce de lume am adus aici.

Lui Zazie i se fâlfâie de asta.

— Nu râzi prea des, îi zice ea. Ce vârstă ai?

— Câţi îmi dai?
— Păi, nu eşti tânăr: treij dă ani.
— Şi-ncă cinşpe.
— Păi atunci nu pari bătrân. Şi unchiu’ Gabriel?
— Treijdoi.
— Păi el arată de mai mult.
— Dar să nu-i spui, l-ar amărî asta.
— Dar de ce? Fi’ncă practică hormosesualitatea?
— Asta de unde-ai scos-o?
— Tipu-i zicea aşa lu’ unchiu’ Gabriel, tipu’ care m-a adus acasă. Aşa zicea tipu’, că poţi ajunge la răcoare pentru hormosesualitate. Ce-i asta?
— Nu-i adevărat.
— Ba da, i-adevărat c-aşa a zis, replică Zazie, indignată că se poate pune la îndoială vreun cuvânt de-al ei.
— Nu asta vreau să zic. Vreau să zic că, pentru Gabriel, nu-i adevărat ce zicea tipu’.
— Că-i hormosesual? Da ce-nseamnă asta? Că se parfumează?
— Aşa-i. Ai înţeles.
— Pentru asta nu te bagă la puşcărie.
— Sigur că nu.
Visară o clipă în linişte, uitându-se la Sacré-Cœur.
— Da’ tu? întrebă Zazie. Eşti şi tu hormosesual?
— Arăt eu a pedală?
— Nu, fi’ncă eşti şofer.
— Păi vezi.
— Nu văd nimic.
— Sper că nu vrei să-ţi fac un desen.
— Desenezi frumos?
Charles, întorcându-se pe cealaltă parte, se scufundă în contemplarea turnurilor de la Sainte-Clotilde, opera lui Gau şi Ballu, apoi propuse:

— Ce-ar fi să coborâm?

— Spune-mi, întrebă Zazie fără să se clintească, de ce nu te-ai însurat?

— Aşa-i viaţa.

— De ce nu te însori?

— N-am găsit pă nimeni să-mi placă. Zazie fluieră admirativ.

— Mare snob mai eşti, zice ea.

— Ai dreptate. Dar spune-mi, tu când o să fii mare, crezi că vei găsi chiar aşa de mulţi oameni cu care să vrei să te măriţi?

— O clipă, zice Zazie, noi despre ce vorbim? Despre bărbaţi sau despre femei?

— E vorba de femei pentru mine şi de bărbaţi pentru tine.

— Nu se compară, zice Zazie.

— Aşa-i.

— Eşti amuzant, zice Zazie. Nu ştii niciodată prea bine ce gândeşti. Cred că-i epuizant. De asta îţi iei aşa de des un aer serios?

Charles catadicsi să zâmbească.

— Dar eu, zice Zazie, ţi-aş plăcea?

— Tu eşti o puştoaică.

— Sunt fete care se mărită la cinşpe ani, ba chiar la paişpe. Unii bărbaţi le preferă aşa.

— Dar eu? ţi-aş plăcea?

— Sigur că nu, răspunse Zazie cu simplitate.

După ce a degustat acest adevăr esenţial, Charles reluă cuvântul în felul următor:

— Ai nişte idei ciudate, ştii, pentru vârsta ta.

— I-adevărat, mă întreb chiar de unde le scot.

— Nu eu ţi-aş putea spune.

— De ce spunem unele lucruri şi nu altele?

— Dacă n-am spune ceea ce vrem să spunem, nu ne-

am putea înţelege.

— Iar tu spui mereu ceea ce vrei să spui, ca să te faci înţeles?

— (gest).

— Totuşi, nu eşti obligat să spui tot ce spui, ai putea spune altceva.

— (gest).

— Dar răspunde-mi totuşi!

— Îmi răcesc gura de pomană. Astea nu-s întrebări.

— Ba da, îs întrebări. Numai că-s întrebări la care nu ştii să răspunzi.

— Cred că încă nu-s pregătit să mă-nsor, zice Charles gânditor.

— Ei! ştii ce, zice Zazie, nu toate femeile pun întrebări ca mine.

— Toate femeile, auzi la ea, toate femeile. Da' tu nu eşti decât o mucoasă.

— Ba pardon, m-am rotunjit deja.

— Gata. Fără indecenţe.

— Dar nu-i nimic indecent. Aşa-i viaţa.

— Viaţa e curată.

Se ciupea de mustaţă, chiorându-se iar morocănos la Sacré-Cœur.

— Viaţa, zice Zazie, trebuie s-o cunoşti. Se pare că în meseria ta vezi multe ciudăţenii.

— De unde ai scos-o p-asta?

— Am citit-o în *Sanctimontronezul* de *duminică*, o fiţuică la modă chiar şi în provincie, şi în care găseşti iubiri celebre, astrologie şi de toate, ei bine, ziceau acolo că şoferii de taxi au văzut sesualitate de toate felurile şi formele. Începând cu clientele care vor să plătească în natură. Ţi s-a-ntâmplat des?

— Hei! gata, gata.

— Atâta ştii să spui: „gata, gata". Cred că eşti un

refulat.

— Mă calci pă nervi.

— Hai, nu mai zbiera, mai bine povesteşte-mi complexele tale.

— Nici să nu te gândeşti la asta.

— Ţi-i frică de femei, ai?

— Eu cobor. Am ameţeli. Nu pentru asta (gest). Pentru o mucoasă ca tine.

Se îndepărtează şi peste câtva timp iată-l la numai câţiva metri deasupra nivelului mării. Gabriel, cu privirea pierdută, aştepta, cu mâinile puse pe genunchii larg îndepărtaţi. Observându-l pe Charles fără nepoată-sa, ţâşni şi faţa lui luă culoarea verde-speriat.

— Totuşi, n-ai făcut aşa ceva, strigă el.

— Ai fi auzit-o căzând, răspunde Charles care se aşază copleşit.

— Asta n-ar fi nimic. Dar s-o laşi singură.

— O aştepţi la ieşire. N-o să zboare.

— Da, dar de-aici pân-acolo o să-mi mai facă o groază de necazuri. (suspin) Dac-aş fi ştiut.

Charles nu reacţionează.

Gabriel priveşte atunci turnul cu atenţie, îndelung, apoi comentează:

— Mă întreb de ce e reprezentat oraşul Paris ca o femeie. Cu aşa o chestie. Înainte s-o fi construit, poate. Dar acum. E ca şi cu femeile care devin bărbaţi făcând sport. Citeşti de ele în ziare.

— (linişte).

— Ei bine, ai amuţit. Ce părere ai?

Charles trage atunci un nechezat lung şi îndurerat şi se ia de cap cu două mâini gemând:

— Şi el, zice gemând, şi el… mereu aceeaşi chestie… mereu sesualitatea… mereu despre ea… mereu… tot timpul… scârboşenie… putrefacţie… Numai la asta se

gândesc…

Gabriel îl bate pe umăr cu bunăvoinţă.

— Nu te simţi prea bine, zice el. Ce s-a-ntâmplat?

— Nepoată-ta… curva de nepoată-ta…

— Hei! bagă de seamă, strigă Gabriel trăgându-şi mâna pentru a o ridica la cer, nepoată-mea-i nepoată-mea. Măsoară-ţi cuvintele că de nu, afli şi tu o droaie de lucruri despre bunică-ta.

Charles face un gest de disperare, apoi se ridică brusc.

— Uite, zice el, eu mă car. Prefer să n-o mai văd pe puştoaică. Adio.

O taie către rabla lui. Gabriel fuge după el:

— Cum facem să ne-ntoarcem?

— Iei metroul.

— Bravo, eşti tare, mormăi Gabriel oprindu-se din urmărire. Taxiul se îndepărta.

În picioare, Gabriel meditã, apoi pronunţă aceste cuvinte:

— Fiinţa sau neantul, iată problema. Să urci, să cobori, să mergi, să vii, atâtea face omul că până la urmă dispare. Un taxi l-aduce, un metrou îl duce, turnul nu-l bagă-n seamă, nici Panteonul. Parisul nu-i decât o himeră, Gabriel nu-i decât un vis (drăguţ), Zazie himera unui vis (sau al unui coşmar) şi toată povestea asta himera unei himere, visul unui vis, nu mai mult decât un delir bătut la maşină de un romancier idiot (vai! pardon). Acolo, mai departe – un pic mai departe – de piaţa Republicii, mormintele se umplu de parizieni care au existat, au urcat şi au coborât scările, s-au dus şi au venit pe străzi şi care atâtea au făcut că până la urmă au dispărut. Un forceps i-a adus, un dric îi duce, iar turnul rugineşte şi Panteonul crapă mai repede decât se dizolvă oasele morţilor atât de prezenţi, în humusul oraşului îmbibat de griji. Dar eu sunt

viu şi în acest punct se opreşte cunoaşterea mea căci despre taximetristul fugit cu rabla lui ambulantă sau despre nepoată-mea atârnată la trei sute de metri în atmosferă sau despre nevastă-mea, blânda Marceline, rămasă la căminul nostru, nu ştiu exact în această clipă şi chiar aici decât următorul lucru, în mod alexandrin: iată-i aproape morţi pentru că sunt absenţi. Dar ce văd eu pe deasupra bostanilor flocoşi ai simpaticilor oameni care mă-nconjoară?

Călătorii stăteau în cerc în jurul lui, luându-l drept un ghid complementar. Întoarseră capetele în direcţia privirii sale.

— Şi ce vedeţi? întrebă unul dintre ei mai priceput în limba franceză.

— Da, aprobă altul, ce-i de văzut?

— Într-adevăr, adăugă al treilea, ce trebuie să vedem?

— Ceidevăzut? întrebă al patrulea, ceidevăzut? ceidevăzut? ceidevăzut?

— Ceidevăzut? răspunse Gabriel, păi (gest larg), Zazie, nepoată-mea Zazie, care iese din turn şi vine spre noi.

Camerele ţăcăne, apoi fata e lăsată să treacă. Ea rânjeşte.

— Ei, unchiule? îmi faci reclamă?

— După cum vezi, răspunse Gabriel cu mulţumire.

asta.

Zazie ridică din umeri şi privi publicul. Nu-l văzu nicăieri pe Charles şi remarcă

— S-a cărat, zice Gabriel.

— De ce?

— De nimic.

— De nimic nu-i un răspuns.

— Păi bine, a plecat aşa.

— Avea un motiv.

— Îl ştii pe Charles. (gest)

— Nu vrei să-mi spui?

— Ştii la fel de bine ca mine. Un călător interveni:

— Male bonas horas collocamus şi non dicis isti puellae the reason why this man

Charles went away.

— Bătrâne, îi răspunse Gabriel, nu-ţi băga nasu-n ciorba mea. She knows why and she bothers me quite a lot.

— Ei nu! strigă Zazie, ia te uită că acum ştii să vorbeşti şi-n limbi străineze.

— N-am făcut-o despre, răspunse Gabriel coborându-şi modest privirile.

— Most interesting, zise unul dintre călători. Zazie reveni la punctul de plecare.

— Toate astea nu-mi spun deceantinsocharles. Gabriel se enervă.

— Fincă-i ziceai nişte şmecherii pe care nu le-nţelegea. Chestii care nu-s pentru vârsta lui.

— Şi tu, unchiule Gabriel, dacă ţi-aş zice nişte chestii pe care nu le-ai înţelege şi care nu-s pentru vârsta ta, ce-ai face?

— Încearcă, zice Gabriel pe-un ton speriat.

— De exemplu, continuă Zazie nemiloasă, dacă te-aş întreba eşti un hormosesual sau nu? ai înţelege? Ar fi o întrebare pentru vârsta ta?

— Most interesting, zise un călător (acelaşi ca mai-nainte).

— Bietul Charles, suspină Gabriel.

— Răspunzi, da sau rahat, zbieră Zazie. Înţelegi cuvântul ăsta: hormosesual?

— Sigur, urlă Gabriel, vrei să-ţi fac un desen? Mulţimea interesată aprobă. Unii aplaudară.

În clipa aceea îşi făcu apariţia Feodor Balanovici.

— Hai, pe cai! începu el să răcnească. Schnell! Schnell! în autobuz şi-ncă urgent.

— Where are we going now?

— La Sainte-Chapelle, răspunse Feodor Balanovici. O bijuterie a artei gotice. Hai, pe cai! Schnell! Schnell!

Dar lumea ne se pecălea, foarte interesată de Gabriel şi nepoată-sa.

— Vezi, îi zicea ultima primului care nu desenase nimic, vezi că n-ai tupeu.

— Ce stresantă poţi fi, zicea primul.

Feodor Balanovici, urcând plin de încredere la bordul lui, observă că nu fusese urmat decât de trei sau patru tâmpiţi.

— Da ce-i asta? urlă el, nu-i mai disciplină? Ce mă-sa fac ăştia, dom'le?

Clacă-sună de câteva ori. Nu se mişcă nimeni. Numai un poliţai, pus să păzească liniştea publică, se uită la el fioros. Fi'ncă Feodor Balanovici nu dorea să angajeze un conflict vocal cu un personaj de teapa ăluia, coborî iar din ghereta lui şi se îndreptă spre grupul pe care-l administra, pentru a-şi da seama ce putea să-i îndemne la insubordonare.

— Dar asta-i Gabriella, esclamă el. Ce naiba cauţi aici?

— Şştt, şştt, făcu Gabriel în timp ce cercul admiratorilor săi se entuziasma naiv la spectacolul acestei întâlniri.

— Ei nu, continua Feodor Balanovici, doar n-o să le faci figura cu *Moartea lebedei* în tutu?

— Şşt, şşt, făcu iar Gabriel în pană de discurs.

— Şi ce-i cu puştoaica pe care o târăşti după tine? unde-ai găsit-o?

— E nepoată-mea şi încearcă să-mi respecţi familia, chiar dacă-i minoră.

— Şi ăsta cine-i? întrebă Zazie.

— Un amic, zise Gabriel. Feodor Balanovici.

— Vezi, îi zise Feodor Balanovici lui Gabriel, nu mai fac pă bai-nait-istul, am urcat în ierarhia socială şi-i duc pe toţi boii la Sainte-Chapelle.

— Ai putea să ne-ntorci acasă. Cu greva asta a transmecherilor în comehestii, nu mai poţi face nimic din ce te taie capu'. Nu s-arată niciun taxiu la orizont.

— Nu ne-ntoarcem aşa repede, zice Zazie.

— Oricum, zice Feodor Balanovici, tre' să trecem întâi pă la Sainte-Chapelle înainte să să-nchidă. P-ormă, adăugă el de dragu lui Gabriel, s-ar putea să te-ntorc acasă.

— Şi-i interesant la Sainte-Chapelle? întrebă Gabriel.

— Sainte-Chapelle! Sainte-Chapelle! acesta fu răcnetul turistic şi cei care-l sloboziră, răcnetul turistic, îl duseră cu ei pe Gabriel spre autobuz, într-un elan irezistibil.

— Le-a picat cu tronc, îi zise Feodor Balanovici lui Zazie, rămasă ca şi el în urmă.

— Totuşi, zise Zazie, să nu-ţi închipui c-o să mă las trambalată cu toţi dobitocii ăştia.

— Mie, zise Feodor Balanovici, mi se fâlfâie.

Şi urcă în faţa volanului şi a microfonului, folosind îndată acest din urmă instrument.

— Hai pe cai! le microfona jovial. Schnell! Schnell!

Admiratorii lui Gabriel îl instalaseră deja confortabil şi dotaţi cu aparatele adecvate, măsurau luminozitatea, pentru a-i face portretul cu efecte de semiîntuneric. Deşi toate aceste atenţii îl flatau, se preocupă între timp de soarta nepoată-sii. Aflând de la Feodor Balanovici că susnumita refuza să urmeze mişcarea, se smulge din cercul vrăjit al xenofonilor, coboară şi se aruncă asupra lui Zazie, pe care o apucă de un braţ şi o duce spre autobuz.

Camerele ţăcăne.

— Mă doare, scheuna Zazie, nebună de furie.

Dar şi ea a fost dusă către Sainte-Chapelle, de vehiculul cu grele cauciucuri. IX

— Căscaţi-vă bine ochelarii, gaşcă de gagii, zice Feodor Balanovici. Pă dreapta o să vedeţi gara d'Orsay. Nu-i fitece ca arhitectură şi vă poate consola de Sainte-Chapelle, în caz c-ajungem prea târziu şi asta vă paşte cu toate afurisitele de-ncurcături din cauza grevei ăsteia-mpuţite.

Aprobând într-o neînţelegere unanimă şi totală, călătorii rămaseră gură-cască. Cei mai fanatici dintre ei nici nu băgaseră de seamă, de altfel, mormăielile difuzorului şi, căţăraţi de-a-ndoaselea pe scaunele lor, îl contemplau cu emoţie pe arhighidul Gabriel. El le zâmbi. Atunci, ei prinseră speranţe.

— Sainte-Chapelle, încercau să spună. Sainte-Chapelle…

— Da, da, zise el amabil. Sainte-Chapelle (liniţte) (gest) o bijuterie a artei gotice

(gest) (liniţte).

— Nu-ncepe iar să baţi câmpii, zise acru Zazie.

— Continuă, continuă, strigară călătorii, acoperind vocea fetei. Vrem s-auzim, vrem s-auzim, adăugară ei cu un mare efort berlitzscoolian.

— Sper că nu te laşi prostit, zise Zazie.

Îi apucă o bucăţică de carne prin stofa pantalonului, între unghii, şi răsuci cu răutate. Durerea a fost atât de mare, încât lacrimi mari începură să curgă de-a lungul obrajilor lui Gabriel. Călătorii care, în ciuda vastei lor experienţe de cosmopoliţi, nu văzuseră încă niciodată un ghid plângând, se neliniştiră; analizând acest comportament ciudat, unii după metoda deductivă, alţii după cea inductivă, conchiseră că-i nevoie de-un bacşiş. A

fost făcută o chetă, care a fost pusă pe genunchii bietului om, al cărui chip redeveni zâmbitor, de altfel mai degrabă din cauza încetării suferinţei decât ca semn de recunoştinţă, căci suma nu era considerabilă.

— Toate astea trebuie să vă pară foarte neobişnuite, le zice timid călătorilor.

O francofonă destul de distinsă esprimă opinia comună:

— Şi Sainte-Chapelle?

— Vai, vai, zise Gabriel şi făcu un gest mare.

— O să ne spună, le zise femeia poliglotă congenerilor ei în idiomul lor înnăscut.

Unii, încurajaţi, urcară pe banchete, să nu piardă nimic din discurs şi mimică. Gabriel tuşi ca să-şi dea încredere. Dar Zazie iar începu.

— Au, zise Gabriel în mod clar.

— Bietul om, strigă femeia.

— Tâmpito, murmură Gabriel, frecându-şi coapsa.

— Eu, îi şopti Zazie în cornetul urechii, o şterg la primul stop pe roşu. Tu n-ai decât să faci ce vrei, unchiule.

— Da p-ormă cum făcém de s-ajungém acasă? zice Gabriel gemând.

— Dacă-ţi spun că n-am chef să mă-ntorc.

— Dar ăştia o să se ţină după noi…

— Dacă nu coborâm, zice Zazie cu ferocitate, le spun că eşti hormosesual.

— Unu la mână, zice liniştit Gabriel, că nu-i adevărat şi doi la mână, că n-or să-nţeleagă.

— Atunci, dacă nu-i adevărat, de ce ţi-a zis aşa satiru?

— Ei, pardon (gest). Nu s-a dovedit deloc că-i satir.

— Păi de ceai nevoie?

— De ce-am nevoie? De fapte!

Şi făcu din nou un gest larg cu un aer iluminat care-i

impresionă puternic pe călătorii fascinaţi de misterul acestei conversaţii care însoţea dificultatea vocabularului cu atâtea asociaţii de idei exotice.

— De altfel, adăugă Gabriel, când l-ai adus, ne-ai spus că-i poliţai.

— Da, dar acum spun că-i satir. Şi p-ormă că habar n-ai.

— A, pardon (gest), ştiu eu ce-i aia.

— Ştii tu ce-i aia?

— Perfect, răspunse Gabriel jignit, a trebuit adesea să resping asalturile tipilor ăstora. Te miri?

Zazie începu să râdă în hohote.

— Nu mă mir deloc, zise femeia francofonă care înţelegea vag că erau la capitolul complexelor. Vai! nu!! deloc!!!

Şi-l sorbea din ochi pe uriaş cu o anumită langoare.

Gabriel roşi şi-şi strânse nodul la cravată, după ce-a verificat cu un deget rapid şi discret că avea şliţul bine-ncheiat.

— Măi să fie, zise Zazie, care se săturase de râs, eşti un adevărat unchi de familie. Ei, o ştergem?

Îl pişcă din nou cu severitate. Gabriel sări în sus strigând au. Sigur c-ar fi putut să-i trântească un dos de palmă de să-i zboare doi sau trei dinţi mucoasei, dar ce-ar fi zis admiratorii săi? Prefera să dispară din câmpul lor de viziuni decât să le lase imaginea buboasă şi scârboasă a unui călău de copii. Apărând o îmbulzeală apreciabilă de maşini.

Gabriel, urmat de Zazie, coborî liniştit făcându-le călătorilor descumpăniţi mici semne de complicitate, manevră ipocrită pentru a-i duce de nas. Într-adevăr, respectivii călători plecară mai departe înainte de a fi putut să-şi ia măsurile adecvate. Cât despre Feodor Balanovici, plimbările Gabriellei îl lăsau cu totul rece şi nu

se îngrijea decât să-şi conducă mieluşeii la locul dorit înainte de ora la care paznicii muzeului pleacă la băut, o astfel de lacună în program fiind de nereparat, căci a doua zi călătorii plecau la Gibraltar, la zidurile vechi. Ăsta era itinerarul lor.

După ce s-a uitat la ei cum se îndepărtează, Zazie pufni în râs, apoi, după un obicei deprins rapid, apucă prin stofa pantalonului cu unghiile o bucată din coapsa unchiului şi-i imprimă o mişcare helicoidală.

— Paştele mă-tii, răcni Gabriel, nu-i deloc amuzant jocu ăsta, ce naiba, n-ai înţeles odată?

— Unchiule Gabriel, zise Zazie liniştită, încă nu mi-ai esplicat dacă eşti sau nu hormosesual, unu la mână, şi doi la mână, de unde-ai pescuit toate minunăţiile alea în limbi străineze pe care le turuiai adineauri? Răspunde.

— Ai ceva consecvenţă în idei pentru o mucoasă, observă Gabriel linguşitor.

— Răspunde odată, şi-i arse un şut zdravăn în gleznă.

Gabriel începu să sară într-un picior strâmbându-se de durere.

— Ai, ai, zicea, mă doare, vai, vai.

— Răspunde, zise Zazie.

O burgheză care bântuia prin zonă se apropie de copil ca să-i spună aceste cuvinte:

— Dar se poate, micuţo, nu vezi că-l doare pe săracu’ nenea? Nu-i voie să-i brutalizezi în halu’ ăsta pe oamenii mari.

— Curu’ oameni mari, replică Zazie. Nu vrea să răspundă la întrebările mele.

— Ăsta nu-i un motiv. Violenţa, draga mea, trebuie să fie totdeauna evitată în raporturile umane. Ea este eminamente condamnabilă.

— Curu’ condamnabilă, replică Zazie, nu te-am întrebat cât îi ceasu.

— Şaişpe şi cinşpe, spune burgheza.

— De ce n-o lăsaţi în pace pe fetiţă, zice Gabriel care s-a aşezat pe o bancă.

— Dumneata mi se pare că eşti un educator tare ciudat, zice femeia.

— Curu' educator, acesta a fost comentariul lui Zazie.

— Dovada-i că nu trebuie decât s-o auzi cum vorbeşte (gest), cu câtă grosolănie, zice femeia manifestând toate semnele unui viu dezgust.

— Ce-ar fi să-ţi vezi de fundu' matale? zise Gabriel. Eu am ideile mele despre educaţie.

— Care-s alea? întrebă femeia punându-şi-l p-al ei pe bancă lângă Gabriel.

— Mai întâi, unu la mână, înţelegerea.

Zazie se aşează de cealaltă parte a lui Gabriel şi-l pişcă nu prea tare.

— Şi-ntrebarea mea? întrebă ea drăgălaş. Nu-mi răspunzi?

— De-aş putea s-o arunc în Sena, murmură Gabriel frecându-şi coapsa.

— Fii înţelegător, zise burgheza, cu zâmbetul ei cel mai fermecător. Zazie se aplecă pentru a-i spune:

— Îi mai faci mult curte lu' unchiu'? Să ştii că-i însurat.

— Dom'şoară, insinuările dumitale sunt nedemne de o femeie văduvă.

— De-aş putea s-o şterg, murmură Gabriel.

— O să răspunzi înainte de asta, zise Zazie.

Gabriel privea albastrul cerului mimând dezinteresul cel mai desăvârşit.

— Nu pare să vrea, remarcă obiectiv femeia văduvă.

— N-are-ncotro.

Şi Zazie se prefăcu iar că vrea să-l pişte. Unchiul sări în sus, înainte de a fi fost atins. Cele două persoane de sex

feminin se distrară de minune. Cea mai în vârstă, potolindu-şi râsul, formulă următoarea întrebare:

— Şi ce-ai vrea să-ţi spună?

— Dacă e sau nu hormosesual.

— El? întrebă burgheza (un timp). Fără-ndoială.

— Fără-ndoială: ce? întrebă Gabriel pe un ton destul de amenințător.

— Că eşti d-ăla.

Ei i se părea atât de amuzant încât se sufocă de râs.

— Hei, nici chiar aşa, zise Gabriel, trăgându-i una scurt peste spate, ceea ce o făcu să-şi scape poşeta.

— Nu se poate glumi cu tine, zise văduva strângând diferite obiecte răspândite pe asfalt.

— Nu eşti drăguţ cu doamna, zise Zazie.

— Şi nu evitând răspunsul la întrebările unui copil poţi să-i faci educaţia, adăugă văduva revenind să se aşeze lângă el.

— Trebuie să fii mai înţelegător, adăugă Zazie ipocrit. Gabriel scrâşni din dinţi.

— Hai, spune-ne dacă eşti sau nu.

— Nu, nu şi nu, răspunse Gabriel ferm.

— Toate spun aşa, remarcă femeia deloc convinsă.

— În fond, zise Zazie, aş vrea şi eu să aflu ceofi asta.

— Ce?

— Ceofi un hormosesual.

— Fi'ncă nu ştii?

— Îmi cam închipui, da vreau să-mi zică el.

— Şi ce-ţi închipui?

— Unchiule, ia scoate-ţi un pic batista.

Gabriel, suspinând, se supuse. Toată strada se umplu de miros.

— Ai înţeles? o întrebă Zazie cu fineţe pe văduva care remarcă încetişor:

— „Gură de Canal", de la „Fior".

— Foarte corect, zice Gabriel, punându-şi la loc batista în buzunar. Parfum bărbătesc.

— E adevărat, zice văduva.

Şi lui Zazie:

— N-ai ghicit absolut nimic.

Zazie, teribil de jignită, se întoarce spre Gabriel:

— Atunci de ce te-a acuzat tipu' de asta?

— Care tip? întrebă femeia.

— Pe tine te acuza că faci trotuaru, replică Gabriel către Zazie.

— Care trotuar? întrebă femeia.

— Aiii, strigă Gabriel.

— Nu exagera, micuţo, zise femeia cu o indulgenţă prefăcută.

— N-am nevoie de sfaturile tale.

Şi Zazie îl pişcă iar pe Gabriel.

— Sunt adorabili copiii, murmură distrat Gabriel, asumându-şi martirajul.

— Dacă nu-ţi plac copiii, zise burgheza, de ce te mai ocupi de educaţia lor?

— Asta, zise Gabriel, i-o-ntreagă poveste.

— Povesteşte-mi-o, zise femeia.

— Mersi, zise Zazie, eu o cunosc.

— Dar eu, zise văduva, n-o cunosc.

— Ni se fâlfâie de asta. Ei, unchiule, ce-i cu răspunsul?

— Parcă ţi-am zis că nu, nu şi nu.

— Are ceva consecvenţă în idei, observă femeia care credea că-i originală.

— Un adevărat mic catâr, zise Gabriel cu tandreţe.

Femeia făcu apoi această remarcă nu mai puţin judicioasă decât precedenta:

— Nu pari s-o cunoşti prea bine pe fata asta. S-ar zice că abia acum îi descoperi diferitele calităţi.

Rotunji cuvântul calităţi între ghilimele.

— Curu’ calităţi, mormăi Zazie.

— Eşti o şpioană de viitor, zise Gabriel. Aşa-i, n-o am pe cap decât de ieri.

— Văd.

— Ce vede? întrebă Zazie.

— Ce ştie ea? zise Gabriel ridicând din umeri.

Neglijând această paranteză mai degrabă peiorativă, văduva adăugă:

— Şi-i nepoată-ta?

— Gzact, răspunse Gabriel.

— Iar el e mătuşă-mea, adăugă Zazie, care credea că zice un banc nou, dar a fost scuzată, având în vedere vârsta ei fragedă.

— Hello! strigă mulţimea care cobora dintr-un taxi.

Cei mai pătimaşi dintre călători, cu femeia francofonă în frunte, treziţi din uimire, veneau după arhighidul lor prin labirintul luteţian şi prin magma îmbulzelilor şi cu o baftă chioară tocmai puseseră mâna pe el. Manifestau o mare bucurie, căci nu erau ranchiunoşi şi nici măcar nu le trecea prin minte c-ar fi avut motive să fie. Înhăţându-l pe Gabriel şi cu strigătele de La Sainte-Chapelle adunarea! îl târâră până la vehiculul lor, îl înserară nu fără îndemânare şi se-nghesuiră peste el ca să nu poată dispărea înainte de-a le fi arătat monumentul preferat în toate detaliile. Nu-şi bătură deloc capul s-o ia pe Zazie cu ei. Femeia francofonă îi făcu doar un mic semn prietenesc şi de ironică pseudocomplicitate, pe când demara maşina, în timp ce cealaltă femeie, de altfel nu mai puţin francofonă, dar văduvă, ţopăia pe loc răcnind ca din gură de şarpe. Cetăţenii şi cetăţenele care erau la orală prin zonă se repliară pe poziţii mai puţin expuse la bătaie de cap.

— Dacă mai urli în halu’ ăsta, mârâi Zazie, ş-un

poliţist îi în stare s-apară.

— Proastă mică, zise văduva, de asta şi strig: ghidnapării, ghidnapării! În sfârşit, se prezintă un curcan alertat de zbieretele babei.

— Ce săntâmplă p-aici? întreabă el.

— Nu te-am chemat, zice Zazie.

— Faceţi totuşi un scandal monstru, zice curcanu.

— Un bărbat tocmai a fost răpit, zise femeia gâfâind. Era chiar un bărbat frumos.

— R-aş al dracu', murmură poliţaiu' cu ciudă.

— E mătuşă-mea, zise Zazie.

— Dar el? întrebă poliţaiu'.

— El e mătuşă-mea, prostănacule.

— Şi-atunci ea?

O arăta pe văduvă.

— Ea? nu e nimic.

Sticletele tăcu pentru a băga la cap aspectu' situaţiei. Femeia, stimulată de epitetul zazic, făcu îndată un proiect îndrăzneţ.

— Să fugim după ghidnapări, zise ea, şi la Sainte-Chapelle îl eliberăm.

— Cam mult de fugit, remarcă sergentul în mod burghez. Io unu nu-s campion la cros.

— Doar n-ai vrea să luăm un taxi şi să-l plătesc eu.

— Are dreptate, zise Zazie care era o zgârie-brânză. Nu-i chiar aşa de proastă cum credeam.

— Îţi mulţumesc, zise femeia încântată.

— N-ai de ce, răspunse Zazie.

— Totuşi, e drăguţ din partea ta, insistă femeia.

— Ei, lasă, lasă, zise Zazie cu modestie.

— Ce-ar fi să terminaţi cu salamalecurile, zise poliţaiu'.

— Nu ţi-am cerut nimic, zise femeia.

— Aşa-i cu femeile, esclamă sergentul. Cum adică, nu

mi-aţi cerut nimic? Mi-aţi cerut pur şi simplu să-l urmăriţi cu poliţia, da. Dacă asta-i nimic, atunci eu chiar că nu mai înţeleg nimic.

Adăugă cu un aer nostalgic:

— Cuvintele nu mai au acelaşi sens ca odinioară.

Şi suspină, privindu-şi vârfurile bocancilor.

— Cu atâta nu-l recuperăm pe unchi-meu, zise Zazie. Iar o să spună c-am vrut să fac o escapadă şi nu-i adevărat.

— Nu te nelinişti, fata mea, zise văduva. Voi fi lângă tine, ca să depun mărturie pentru bunăvoinţa şi nevinovăţia ta.

— Când eşti cu adevărat nevinovat, zise sergentul, n-ai nevoie de nimeni.

— Ticălosu, zise Zazie, văd c-a venit să sforăie vorbe. Toţi îs la fel.

— Deci îi cunoşti chiar aşa de bine, sărmană fetiţă?

— Ce să mai vorbim, sărmană doamnă, răspunde Zazie sclifosindu-se. Închipuie-ţi că mămica i-a crăpat capu' cu toporu lu' tăticu'. Ş-apoi curcani, după chestia asta, îţi dai seama câţi am văzut, scumpa mea.

— Aşa ceva, zice sergentu.

— Şi-ncă curcanii nu-s nimic, zice Zazie. Dar judecătorii. Ăia chiar că…

— Toţi îs nişte porci, zice sergentul cu imparţialitate.

— Păi da, judecătorii ca şi poliţiştii, zice Zazie, mă doare de toţi. Aici (gest). Văduva o privea uimită.

— Şi de mine, zice sergentu, unde te doare? Zazie îl examină.

— Mi se pare, zice ea, că ţi-am mai văzut mutra p-undeva.

— M-aş mira, zice poliţaiu'.

— Dar de ce? De ce nu puteam să te mai văd p-undeva?

— Aşa-i, zice văduva. Are dreptate fata.

— Mulţumesc, doamnă, zice Zazie.

— N-ai pentru ce.

— Ba da, ba da.

— Astea-şi bat joc de mine, şopti sergentul.

— Ei? zice văduva. Numai de-atâta eşti în stare? Da mişcă-te odată.

— Eu, zice Zazie, sunt sigură că l-am mai văzut p-undeva. Dar văduva îşi trecuse brusc admiraţia asupra sticletelui.

— Arată-ne ce ştii, îi zise însoţind aceste cuvinte de o ocheadă afrodiziacă şi vulcanizantă. Un frumos agent de poliţie ca tine trebe să ştie nişte şmecherii. În limitele legalităţii, fireşte.

— Îi bou, zice Zazie.

— Ba nu, zice femeia. Tre’ să-l încurajăm. Tre’ să fim înţelegătoare.

Şi din nou îl privi cu ochii umezi şi termogeni.

— Ia staţi, zice poliţaiu’, intrând în acţiune deodată, o să vedeţi ce n-aţi văzut. O să vedeţi de ce-i în stare Trouscaillon.

— Îl cheamă Trouscaillon! strigă Zazie entuziasmată.

— Ei bine, pe mine, zise văduva roşind un pic, mă cheamă doamna Mouaque. Ca pe toată lumea, adăugă ea.

X

Din cauza grevei funicularelor şi a metroleelor, pe stradă se scurgea o cantitate sporită de diverse vehicule, în timp ce, de-a lungul trotuarelor, pietoni sau pietoane obosiţi sau nerăbdătoare făceau autostopul, bazându-şi principiul reuşitei pe solidaritatea neobişnuită pe care trebuiau s-o provoace printre fraieri greutăţile situaţiei.

Trouscaillon se propti şi el pe marginea şoselei şi, scoţând un fluier din buzunar, expedie câteva sunete sfâşietoare.

Maşinile care treceau îşi urmară drumul. Bicicliştii

lăsară în urmă câteva strigăte vesele şi plecară, lipsiţi de griji, spre destinul lor. Două roţi motorizate îşi crescură decibelitatea vacarmului şi nu se opriră. De altfel, nu lor li se adresa Trouscaillon.

A fost o pauză. Fără-ndoială că o îmbulzeală radicală îngheţase pe undeva toată circulaţia. Apoi, o maşină izolată şi foarte banală îşi făcu apariţia. Trouscaillon gânguri din fluier. De astă dată, vehiculul frână.

— Ce-i? îl întrebă şoferul agresiv pe Trouscaillon care se apropia. N-am făcut nimic. Eu cunosc regulile de circulaţie. Nu le calc niciodată. Şi am acte-n regulă. Aşa că ce-i? Mai bine v-aţi duce să daţi drumul la metrou, decât să-i bateţi la cap pe cetăţenii cinstiţi. Ce nu vă convine? Ce vă mai trebe?

Pleacă.

— Bravo Trouscaillon, strigă de departe Zazie, luându-şi un aer foarte serios.

— Nu tre’ să-l umileşti chiar aşa, zice văduva Mouaque, o să-i tai avântul.

— Am zis eu bine că-i bou.

— Nu ţi se pare că-i frumuşel?

— Adineauri, zise Zazie severă, îţi plăcea de unchimeu. Pe toţi îi vrei?

O cascadă de sunete ascuţite le atrase din nou atenţia asupra isprăvilor lui Trouscaillon. Erau neglijabile. Îmbulzeala se destupase probabil pe undeva, un şuvoi de vehicule se scurgea încet prin faţa poliţaiului, dar fluierul lui pârlit nu părea să impresioneze pe nimeni. Apoi iarăşi, valul se subţie, o nouă coagulare s-o fi produs în locul X.

O maşină foarte banală îşi făcu apariţia. Trouscaillon gânguri din fluier. Vehiculul se opri.

— Ce-i? îl întrebă conducătorul agresiv pe Trouscaillon care se apropia. N-am făcut nimic. Am permisu la mine. Nu calc niciodată regulile. Şi am acte-n

regulă. Aşa că ce-i? Mai bine v-aţi duce să daţi drumul la metrou, decât să-i bateţi la cap pe cetăţenii cinstiţi. Ce nu vă convine? Ei, futu-vă marocanii încă azi şi mâine.

— Vai! făcu Trouscaillon şocat. Dar tipul aşterso.

— Bravo Trouscaillon, strigă Zazie în culmea entuziasmului în care înoată cu încântare.

— Îmi place din ce în ce mai mult, zice văduva Mouaque cu jumătate de voce.

— Asta-i complet ţăcănită, zice Zazie tot aşa.

Trouscaillon, lehămeţit, începea să se-ndoiască de virtutea uniformei şi a fluierului său. Se pregătea să scuture numitul obiect, pentru a scoate toată saliva pe care o revărsase în el, când o maşină foarte banală veni singură să se oprească în faţa lui. O căpăţână depăşi caroseria şi pronunţă următoarele cuvinte încurajatoare:

— Scuzaţi, domnu' agent, n-aţi putea să-mi indicaţi drumu' ăl mai scurt către Sainte-Chapelle, această bijuterie a artei gotice?

— Ei bine, răspunse automat Trouscaillon, iată. Tre' s-o luaţi mai întâi la stânga şapoi pă urmă la dreapta ş-apoi când aţi ajuns într-o piaţetă cu dimensiuni reduse, o luaţi pa treia stradă la dreapta, apoi p-a doua la stânga, iarăşi un pic la dreapta, de trei ori la stânga şi în sfârşit drept înainte vreo cinzăşcinci dă metri. Fireşte, printre toate astea vor fi câteva sensuri interzise, care nu vă vor uşura afacerea.

— N-o s-ajung în veci, zice şoferu'. Io care-am venit de la Saint-Montron despre păntru asta.

— Nu te descuraja, zice Trouscaillon. Ce-ar fi să te conduc eu?

— Probabil c-aveţi alte probleme de rezolvat.

— Să nu crezi asta. Îs liber k pasărea. Dar să faci bine să le vehiculezi şi pă persoanele ăstea două (gest).

— Mie nu-mi pasă. Numa s-ajung înainte de ora

închiderii.

— Pă cuvânt, zise văduva de departe, s-ar zice că a reuşit să rechiziţioneze o maşinuţă.

Trouscaillon trase un galop scurt în direcţia lor şi le zise fără eleganţă:

— Mişcaţi-vă rapid! Tipu' ne ia.

— Haide, zise văduva Mouaque, să-i prindem pă ghidnapări!

— Culmea, io uitasem de ăştia, zise Trouscaillon.

— Poate ar fi mai bine să nu-i zicem de ei lu' tipu', zise văduva cu diplomaţie.

— Deci aşa, întrebă Zazie, ne duce la capela respectivă?

— Dar mişcaţi-vă odată!

Luând-o fiecare pe Zazie de-un braţ, Trouscaillon şi văduva Mouaque ţâşniră spre rabla foarte banală în care o aruncară.

— Nu-mi place să fiu tratată aşa, urla Zazie nebună de furie.

— Parc-aţi fi nişte kidnapări, zice sanctimontronezul în glumă.

— Este o simplă aparenţă, zice Trouscaillon aşezându-se lângă el. Putem pleca dacă vrei s-ajungem înainte de închidere.

Maşina demarează. Pentru a-i ajuta deplasarea, Trouscaillon se apleca afară şi fluiera cu frenezie. Asta avea oarece efect. Ţărănoiul era încântat.

— Acum la stânga, ordonă Trouscaillon. Zazie făcea mutre.

— Ei, zise văduva Mouaque ipocrită, nu eşti mulţumită că-l vezi iar pe unchi-tău?

— Curu' unchiu', zise Zazie.

— Ia te uită, zise şoferul, da asta-i fata lui Jeanne Găoază. N-o recunoscusem, deghizată în băiat.

— O ştii? întrebă văduva Mouaque indiferentă.

— Da cum, zise tipu'.

Şi se întoarse spre a completa identificarea, numai bine cât să izbească maşina din faţa lui.

— Rahat, zise Trouscaillon.

— Chiar că-i ea, zise sanctimontronezu.

— Eu una nu te cunosc, zise Zazie.

— Ce moaş-ta nu ştii să conduci, zice buşitul coborât de la volan ca să schimbe câteva înjurături ţepene cu buşitorul său. Ei! da nici nu mă mir… un ţărănoi… În loc săncurci lumea pă străzile Parisului, mai bine ţi-ai vedea dă vacilemătiidăbou.

— Dar dom'le, zice văduva Mouaque, ne ţii în loc cu cuvintele astea mustrătoare. Noi suntem în misiune, la ordin! Mergem să eliberăm p-un ghidnapat!

— Cum, cum? zice sanctimontronezul, eu nu mă clintesc de-aici. N-am venit la

Paris să mă joc de-a couboaiul.

— Dar matale? zise ălălalt şofer, adresându-se lui Trouscaillon, ce mai aştepţi ca să faci constatarea?

— Nu-ţi bate capu', îi răspunse Trouscaillon, am constatat, am constatat. Poţi avea încredere în mine.

Şi făcea pe curcanu care mâzgăleşte nişte chestii într-un carneţel vechi şi ferfeniţit.

— Ai talonul?

Trouscaillon se făcea că-l examinează.

— N-ai paşaport diplomatic?

— (negare speriată).

— Ajunge atât, zice truscaiul, poţi să pleci.

Buşitul urcă la loc gânditor în maşină şi-şi reia drumul. Dar sanctimontronezul nu se urnea.

— Gata! zise văduva Mouaque, ce mai aştepţi? În spate, zbierau claxoanele.

— Dar v-am zis că nu vreau să mă joc de-a couboaiul.

Poţi încasa urgent un glonte rătăcit.

— Ăia de la mine din sat, zise Zazie, nu-s aşa de căcăcioşi.

— Lasă, zise tipu', pe tine te ştiu eu. Poţi băga zâzanie şi-ntre doi munţi.

— Asta-i o minciună gogonată, zise Zazie. De ce vrei să-mi faci o reputaţie scârboasă?

Claxoanele urlau tot mai tare, o adevărată furtună.

— Dar demarează odată! strigă Trouscaillon.

— Nu vreau să-mi risc pielea, o ţine pe-a lui sanctimontronezul.

— Nu-ţi face griji, zice văduva Mouaque mereu cu diplomaţie, nu-i niciun pericol. E

doar o glumă.

Tipu' se-ntoarse s-o vadă mai în detaliu pe babă. Rezultatul observaţiilor îl îndemnă spre încredere.

— Îmi promiteţi? întrebă el.

— Dacă-ţi spun.

— Nu-i o poveste politică, cu tot felul de consecinţe răhăţeşti?

— Nici vorbă, e doar o glumă, te asigur.

— Atunci să mergem, zise tipu' fără să fie totuşi complet liniştit.

— Dacă zici că mă cunoşti, zice Zazie, n-ai văzut-o cumva pă maică-mea? Şi ea-i la

Paris.

Tocmai parcurseseră o distanţă de câţiva paşi când bătu de patru în turnul unei biserici din apropiere, biserică în stil neoclasic, de altfel.

— Gata distracţia, zise sanctimontronezul.

Frână iar, ceea ce provocă în spatele lui o nouă explozie de avertismente sonore.

— Nu mai are rost, adăugă. De-acuma s-a-nchis.

— Un motiv în plus să te grăbeşti, zise văduva

Mouaque rezonabilă şi strategică. Nu-l mai găsim altfel pe ghidnapatul nostru.

— Mi se rupe-n paişpe, zise tipu'.

Dar ceilalţi claxonau aşa de tare în spatele lui că n-avu încotro şi trebui să pornească iar, împins oarecum de vibraţiile de aer agitat de enervarea unanimă a celor stopaţi.

— Haide, zise Trouscaillon, nu mai fă mutra asta. Aproape c-am ajuns. Aşa o să le poţi spune celor din satul tău că, dacă n-ai putut să vezi Sainte-Chapelle, măcar nu ţi-a lipsit mult. Pe când dacă rămâi aici…

— Ştie să vorbească, dacă vrea, remarcă Zazie cu imparţialitate, apropo de discursul curcanului.

— Îmi place tot mai mult, murmură văduva Mouaque cu voce atât de joasă încât n-o auzi nimeni.

— Dar maică-mea? îl întrebă iar Zazie pe tip, dacă zici că mă cunoşti, n-ai văzut-o cumva?

— Dom'le, zise sanctimontronezul, chiar că n-am baftă. Cu atâtea maşini, a trebuit s-o alegeţi chiar p-a mea.

— N-am făcut-o despre, zise Trouscaillon. Nu, de exemplu, când îs într-un oraş pe care nu-l cunosc, mi să-ntâmplă şi mie să-ntreb pă unde să merg.

— Da, zise sanctimontronezul, dar şi Sainte-Chapelle?

— Aici ai dreptate, zise Trouscaillon care, în această elipsă simplă, utiliza hiperbolic cercul vicios al parabolei.

— Bun, zise sanctimontronezul, am plecat.

— Să-i prindem pe ghidnapări, strigă văduva Mouaque.

Iar Trouscaillon, scoţându-şi capul din caroserie, fluiera pentru a-i îndepărta pe cei din drum. Înaintau încetişor.

— Chestia asta, zise Zazie, îi mizerabilă. Mie nu-mi place decât în metrou.

— N-am călcat niciodată p-acolo, zise văduva.

— Mare snoabă mai eşti, zise Zazie.

— Dacă am bani destui…

— Dar mai-nainte nu voiai să plăteşti un taxiu.

— Dacă n-avea sens. Ca dovadă.

— Merge bine, zise Trouscaillon întorcându-se către pasagere, pentru a le cere o confirmare.

— Daa, zise văduva Mouaque extaziată.

— Să nu exagerăm, zise Zazie. Până când om ajunge, unchiu' o să se care de-acolo de multişor.

— Fac şi eu ce pot, zise sanctimontronezul care, trecând pe altă linie moartă, esclamă: vai! dacă am avea un metrou la Saint-Montron! nu-i aşa, fetiţo?

— Ei nu, zise Zazie, astea-s tâmpeniile care mă calcă pă nervi în primu' rând. De parc-ar putea egzista un metrou în sătucu nostru.

— O s-apară într-o zi, zise tipu'. Cu progresu. O să fie metrou peste tot. O să fie chiar ultramişto. Metrou şi elicopteru, ăsta-i viitoru transporturilor urbane. O să luăm metrou ca să mergem la Marsilia ş-o să ne-ntoarcem cu elicopteru.

— De ce nu invers? întrebă văduva Mouaque, a cărei pasiune în devenire nu-i obnubilase încă de tot cartezianismul înnăscut.

— De ce nu invers? zise tipu' anaforic. Din cauza vitezei vântului.

Se întoarse un pic pentru a aprecia efectele acestei mari viclenii, ceea ce-l ajută să izbească din faţă un autocar staţionând pe banda a doua. Ajunseseră. Într-adevăr, Feodor Balanovici îşi făcu apariţia şi începu să debiteze discursul şablon:

— Ce moaş-ta? Nu ştii să conduci? Ei! da nici nu mă mir… un ţărănoi… În loc săncurci lumea pă străzile Parisului, mai bine ţi-ai vedea dă vacilemătiidăbou.

— Ia te uită, strigă Zazie, dar ăsta-i Feodor Balanovici. Nu l-ai văzut pă unchiumeu?

— Să-l prindem pă unchi, zise văduva Mouaque, extrăgându-se din carlingă.

— Ei, da’ nu-i vorba numa de-atât, zise Feodor Balanovici. Ia uitaţi-vă, priviţi aici, mi-aţi stricat instrumentu muncii.

— Te-ai oprit pe banda a doua, zise sanctimontronezul, aşa ceva nu-i voie.

— Nu vă certaţi, zise Trouscaillon, coborând la rândul lui. Aranjez eu totul.

— Nu-i corect, zise Feodor Balanovici, erai cu el în maşină. O să ţii cu el.

— Atunci descurcaţi-vă, zise Trouscaillon care o şterse îngrijorat s-o regăsească pe văduva Mouaque, care dispăruse pe urmele mucoasei.

XI

Pe terasa cafenelei Deux Palais, Gabriel, sugându-şi a cincea grenadină, perora în faţa unei adunări a cărei atenţie părea cu atât mai mare cu cât componenţii ei erau de o francofonie mai dispersată.

— De ce, zicea el, de ce n-am suporta viaţa, din moment ce ajunge o nimica toată să ne scăpăm de ea? un nimic o aduce, un nimic o animează, un nimic o minează, un nimic o duce. Fără asta, cine ar suporta loviturile sorţii şi umilinţele unei cariere frumoase, înşelătoriile băcanilor, preţurile măcelarilor, apa lăptarilor, enervarea părinţilor, mânia profesorilor, răcnetele plutonierilor, mârşăvia bogătaşilor, gemetele disperaţilor, liniştea spaţiilor infinite, mirosul de conopidă sau pasivitatea căluşeilor de bâlci, dacă n-am şti că infecta şi proliferanta conduită a unor celule infime (gest) sau traiectoria unui glonţ, trasată de un anonim involuntar iresponsabil va veni pe neaşteptate să ne spulbere toate aceste griji în albastrul cerului. Io

care vă vorbesc mi-am bătut capu’ foarte des cu problemele ăstea în timp ce îmbrăcat în tutu le arăt la nişte tipi de teapa voastră coapsele mele în mod natural destul de păroase, să recunosc, dar depilate cu profesionalism. Tre’ să adaug că dacă aveţi chef, puteţi asista la acest spectacol diseară.

— Hurra! strigară călătorii încrezători.

— Dar, i-auzi, unchiule, te pricepi tot mai mult la reclamă.

— A, ai apărut şi tu, zise Gabriel liniştit. Ei bine, vezi că mai sunt încă în viaţă şi chiar în plină prosperitate.

— Le-ai arătat Sainte-Chapelle?

— Am avut baftă, tocmai voiau să închidă, abia am apucat să trecem vreo sută de metri prin faţa vitraliilor. De altfel, vitraliile-s aşa (gest). Sunt încântaţi (gest) ăştia. Aşa-i my gretchen lady?

Turista aleasă aprobă din cap, încântată.

— Hurra! strigară ceilalţi.

— Prindeţi-i pe ghidnapări, adăugă văduva Mouaque urmată îndeaproape de

Trouscaillon.

Curcanul s-apropie de Gabriel şi, înclinându-se respectuos în faţa lui, se informă de starea sănătăţii sale. Gabriel răspunse pe scurt că e bună. Celălalt îşi urmă atunci interogatoriul abordând problema libertăţii. Gabriel îşi asigură interlocutorul de întinderea ei, pe care în plus o considera convenabilă. Desigur, nu nega faptul că de curând avusese loc o lezare incontestabilă a drepturilor sale celor mai imprescriptibile în această privinţă, dar, până la urmă, adaptându-se la situaţie, o transformase în asemenea măsură încât răpitorii lui deveniseră sclavii lui şi va dispune curând de liberul lor arbitru după bunul său plac. Adăugă în concluzie că nu-i place ca poliţia să-şi bage nasu-n treburile lui şi cum oroarea pe care i-o inspiră

astfel de uneltiri nu era departe de a-i face greaţă, îşi scoase din buzunar un pătrat de mătase de culoarea violetelor (care nu-s albe) dar îmbibat cu „Gură de Canal”, parfum de la „Fior”, şi-şi tamponă cu el năsoiul.

Trouscaillon, umplut de putoare, se scuză, îl salută pe Gabriel în poziţie de drepţi, execută un stânga-mprejur reglementar, se-ndepărtă, dispăru în mulţime însoţit de văduva Mouaque, care-l urmărea alergând uşurel.

— Bine l-ai mai pus la punct, îi zice Zazie lui Gabriel făcându-şi loc lângă el. Pentru mine, o îngheţată de căpşuni cu ciocolată.

— Mi se pare c-am văzut deja mutra lui pe undeva, zice Gabriel.

— Acuma că l-ai trimis la plimbare pe curcan, zice Zazie, poate c-o să-mi răspunzi. Eşti hormosesual sau nu?

— Îţi jur că nu.

Şi Gabriel întinse braţul scuipând pe jos, ceea ce-i şocă un pic pe călători. Se pregătea să le esplice acest obicei al folclorului galic, când Zazie, luând-o înaintea intenţiilor lui didactice, îl întrebă de ce-l acuzase atunci tipu’ de asta.

— Iar începe, gemu Gabriel.

Călătorii, înţelegând vag, începeau să considere că nu mai e deloc amuzant şi se consultară cu voce joasă şi în idiomurile lor native. Unii erau de părere s-o arunce pe fată în Sena, ceilalţi s-o ambaleze într-o pătură şi s-o lase la bagaje în vreo gară, după ce-au îndopat-o cu vată, s-o insonorizeze. Dacă nimeni nu voia să sacrifice o cuvertură, era bună şi o valiză, îndesând bine totul.

Neliniştit de conciliabule, Gabriel se hotărăşte să facă unele concesii.

— Ei bine, zice, îţi esplic totul diseară. Chiar mai mult, o să vezi cu ochii tăi.

— Ce-o să văd?

— O să vezi. Îţi promit. Zazie ridică din umeri.

— De-atâtea promisiuni…

— Vrei să mai trag o flegmă pe jos?

— Ajunge. Îmi umpli de salivă îngheţata.

— Atunci lasă-mă dracu-n pace. O să vezi, ţi-am promis.

— Ce-o să vadă fetiţa? întrebă Feodor Balanovici care-şi rezolvase până la urmă tamponarea cu sanctimontronezul care, de altfel, îşi manifestase o puternică dorinţă de a dispărea din zonă.

Se instalează la rândul lui alături de Gabriel şi călătorii îi făcură loc respectuos.

— O duc diseară la Muntele-de-Pietate, răspunse Gabriel (gest), şi pe ceilalţi.

— O clipă, zise Feodor Balanovici, nu-i prevăzut în program. Tre’ să-i duc la culcare devreme, că au de plecat mâine dimineaţă la Gibraltar, la zidurile vechi. Ăsta-i itinerarul lor.

— În orice caz, zise Gabriel, le place.

— Nu-şi dau ei seama ce-i aşteaptă, zise Feodor Balanovici.

— Va fi o amintire pentru ei, zise Gabriel.

— Şi pentru mine, zise Zazie care urma metodic experienţele privitoare la gusturile comparate ale căpşunilor şi ale ciocolăţii.

— Da, dar, zise Feodor Balanovici, cine o să plătească la Muntele-de-Pietate? N-or să mai marşeze pentru un supliment.

— Îi am eu la mână, zise Gabriel.

— Apropo, îi zise Zazie, cred că iar îmi vine în minte întrebarea pe care voiam să ţi-o pun.

— Ei bine, caută-ne după colţ, zise Feodor Balanovici. Nu-i deranja pe bărbaţi de la discuţie.

Impresionată, Zazie îşi ţinu pliscul.

Fi’ncă un chelnăr se petrecea prin faţa lor, Feodor Balanovici îi spuse:

— Pentru mine, un suc de bere.

— La pahar sau la cutie? întrebă chelnăru.

— La cimitir, răspunse Feodor Balanovici, care îi făcu semn că-i tot aia.

— Chestia asta-i de milioane, riscă să spună Zazie. Nici măcar generalul Vermot n-ar fi găsit ceva aşa mişto.

Feodor Balanovici nu băgă-n seamă vorbele mucoasei.

— Deci aşa, îl întrebă pe Gabriel, crezi că le putem impune o taxă pe valoarea adăugată?

— Dacă-ţi zic că-i am la mână. Tre’ să profităm. Uite, de exemplu, unde-i duci la masă?

— Vai! sunt bine-ngrijiţi. Li s-a reţinut la Tufişul de Argint. Dar e plătit direct de la agenţie.

— Fii atent. Eu ştiu o braserie pe bulevardul Turbigo, unde o să coste de-o mie de ori mai ieftin. Tu te duci la patronul bombei de lux şi îl pui să-ţi ramburseze ceva din ce-o să capete de la agenţie, toate lumea are numai de câştigat şi, pă deasupra, unde ţi-i duc eu, se vor distra la nebunie. Fireşte, plătim asta cu suplimentul de li-l cerem pentru Muntele-de-Pietate. Iar pleaşca de ne plesni buzunarul o facem pe din două.

— Sunteţi amândoi nişte mici şmecheri, zise Zazie.

— Nici chiar aşa, zise Gabriel, eşti de-a dreptul răutăcioasă. Eu fac totul numai pentru plăcerea lor (gest).

— Numa lăsat ne gândim, zise Feodor Balanovici. Să plece c-o amintire de neuitat din urbasta formişto de-i spunumită Partistic. Ca să mai vină.

— Ei bine, totul e-n regulă, zise Gabriel. Aşteptând mâncarea, vom esperimenta subsolul braseriei: cinşpe biliarde, două dă pimponguri. Unic la Paris.

— Asta da amintire pentru ei, zise Feodor Balanovici.

— Şi pentru mine, zise Zazie. Căci între timp o să mă duc la plimbare.

— Dar în niciun caz pe Sevasto, zise Gabriel înnebunit.

— Nu-ţi face griji, zise Feodor Balanovici, cred că ştie să se descurce.

— Nu scrie nicăieri că mă-sa mi-a dat-o-n grijă ca să bântuie între Hală şi Castelul de Apă.

— O să fac doar câţiva paşi prin faţa braseriei tale, zise Zazie împăciuitoare.

— Un motiv în plus ca să se creadă că faci trotuaru, esclamă Gabriel înspăimântat. Mai ales cu blugii tăi. Se găsesc amatori.

— Se găsesc amatori pentru orice, zise Feodor Balanovici ca un bărbat care cunoaşte viaţa.

— Nu-i drăguţ să-mi spui asta, zise Zazie alintându-se.

— Dacă se-apucă acum să-ţi facă ochi dulci, zise Gabriel, numai asta ne mai lipsea.

— De ce? întrebă Zazie. E un hormo?

— Vrei să zici un normal, corectă Feodor Balanovici. E tare de tot nepoţica, nu-i aşa, unchiule?

Şi îi trase una peste coapsă lui Gabriel care fremătă. Călătorii îi priveau plini de curiozitate.

— Cred că încep să se plictisească, zise Feodor Balanovici. Ar fi vremea să-i duci la biliardele tale, să-i distrezi un pic. Nevinovaţii de ei îşi închipuie că ăsta-i Parisu.

— Uiţi că le-am arătat Sainte-Chapelle, zise Gabriel mândru.

— Fleţule, zise Feodor Balanovici, care cunoştea în profunzime limba franceză, fiind născut la Bois-Colombes. Tu i-ai dus să viziteze Tribunalul de Comerţ.

— Vrei să mă tragi în piept, zise Gabriel incredul.

Eşti sigur?

— Noroc că nu-i aici Charles, zise Zazie. Totul ar fi mai complicat.

— Dacă aia nu era Sfânta-Chestie, zise Gabriel, în orice caz, era foarte mişto.

— Sfânta-Chestie??? Sfânta-Chestie??? întrebară, neliniştiţi, cei mai francofoni dintre călători.

— Sainte-Chapelle, zise Feodor Balanovici. O bijuterie a artei gotice.

— Aşa (gest), adăugă Gabriel. Liniştiţi, călătorii zâmbiră.

— Ei? zise Gabriel. L-esplici?

Feodor Balanovici le transghidă povestea în mai multe idiomuri.

— Mda, zise Zazie cu un aer de cunoscător, e tare slavul ăsta.

Cu atât mai mult cu cât călătorii îşi manifestau acordul scoţându-şi banii cu entuziasm, mărturisind astfel şi prestigiul lui Gabriel şi amplitudinea cunoştinţelor lingvistice ale lui Feodor Balanovici.

— Tocmai asta era a doua mea întrebare, zise Zazie. Când te-am regăsit la picioarele turnului Eiffel, vorbeai limbile străineze la fel de bine ca el. Ce te-apucase? Şi de ce nu te mai apucă?

— Asta, zise Gabriel, nu pot să-ţi esplic. Sunt chestii care se-ntâmplă nu se ştie cum.

E vorba de geniu, ce mai.

Îşi termină paharul de grenadină.

— Ce vrei, aşa-s artiştii.

XII

Trouscaillon şi văduva Mouaque făcuseră deja o bucată de drum încetişor unul lângă altul dar drept înainte şi în plus în linişte, când îşi dădură seama că umblau unul lângă altul încetişor dar drept înainte şi în plus în linişte.

Atunci se priviră şi zâmbiră: inimile lor îşi vorbiseră. Rămaseră faţă în faţă întrebându-se ce-ar putea să-şi spună şi în ce limbaj. Atunci văduva propuse să comemoreze pe loc această întâlnire cu o duşcă şi să intre în acest scop în sala cafenelei Velocipedul de pe bulevardul Sevastopol, unde câţiva precupeţi îşi umezeau deja tubul ingestiv înainte de a-şi căruţa legumele. O masă de marmură le-ar oferi o banchetă de catifea şi şi-ar înmuia buzele în halbe aşteptând ca ospătăriţa cu carnea lividă să se-ndepărteze pentru a lăsa în sfârşit cuvintele de iubire să se ivească printre bulele sifonate ale berilor. La ora când se beau sucurile de fructe în culori tari şi tăriile în culori palide, ar sta pe respectiva banchetă de catifea schimbând, odată cu tulburarea mâinilor înlănţuite, vocabulele prolifice în comportări sexuate într-un viitor apropiat. Dar ia stai, îi răspunse Trouscaillon, nu pot chiar acum din cauză deuniformă; dă-mi un pic de vreme să-mi schimb ţoalele. Şi-i strecură o şustă pentru apetitiv la braseria Sferoidul, mai sus pe dreapta. Căci el stătea pe strada Rambuteau.

Văduva Mouaque, revenită la singurătate, suspină. Mă ţin de nebunii, zise cu jumătate de voce pentru ea însăşi. Dar aceste cuvinte nu căzură deloc în gol şi nebăgate în seamă pe trotuar: picară în radarele uneia care numai surdă nu era. Destinate pentru uz intern, aceste patru cuvinte provocară totuşi răspunsul următor: parcă numai tu. Cu un semn de întrebare, căci răspunsul era percontativ.

— Şi tu eşti pe-aici, zise văduva Mouaque.

— Mă uitam adineauri la voi, eraţi haioşi amândoi, curcanu şi cu tine.

— În ochii tăi, zise văduva Mouaque.

— „În ochii mei”? Cum „în ochii mei”?

— Haioşi, zise văduva Mouaque. În ochii altora, nu

eram haioşi.

— Ăia de nu-s haioşi, zise Zazie, îi bag în mă-sa.

— Eşti singură?

— Dar cum, măi dragă, mă plimb.

— Nu-s ceasul şi cartierul potrivit să laşi o fetiţă să se plimbe singură. Ce-i cu unchi-tu?

— Se trambalează cu călătorii. I-a dus să joace biliard. Până atunci, eu iau nişte aer. Fi'ncă pă mine biliardu mă calcă pă nervi. Da tre' să mă-ntâlnesc iar cu ei pentru masă. După aia mergem să-l vedem cum dansează.

— Dansează? Cine?

— Unchiu'.

— Dansează elefantu ăla?

— Şi-ncă în tutu, replică Zazie mândră. Văduva Mouaque rămase cu gura căscată.

Ajunseseră în dreptul unei băcănii în gras şi în bucăţi; de cealaltă parte a bulevardului pe sens unic, o farmacie la fel de angrosistă şi detaliată îşi răspândea luminile verzi asupra unei mulţimi avide de muşeţel şi pateuri, de caramele şi vermifuge, de şvaiţăr şi ventuze, o mulţime pe care vecinătatea de aspirator a gărilor începea de altfel s-o rărească.

Văduva Mouaque suspină.

— Nu te deranjează dacă te însoţesc un pic?

— Vrei să-mi supraveghezi comportamentul?

— Nu, dar mi-ai ţine puţin companie.

— De asta nu-mi pasă. Prefer să fiu singură. Din nou, văduva Mouaque suspină.

— Şi eu, care mă simt atât de singură… atât de singură… atât de singură…

— Curu' singură, zise fata cu corecţia de limbaj care-i stătea în obicei.

— Dar fii înţelegătoare cu oamenii mari, zise femeia cu vocea înecată de apă. Vai!

dacă ai şti…

— Curcanu te-a adus în halu' ăsta?

— Vai, iubirea… când o să afli şi tu…

— Îmi ziceam eu că până la urmă o să te apuci să-mi debitezi porcării. Dacă mai continui, chem un curcan… altul…

— Eşti crudă, zise văduva Mouaque cu amărăciune. Zazie ridică din umeri.

— Biata de tine… Lasă, nu-s chiar aşa de dată dracului. O să-ţi ţin companie o vreme, ca să-ţi revii. Am un suflet bun, ai?

Înainte ca Mouaque să fi avut timp să răspundă, Zazie adăugase:

— Totuşi… un curcan… Mie mi-ar fi greaţă.

— Te înţeleg. Dar ce vrei, aşa s-a nimerit. Poate că dacă unchi-tu n-ar fi fost ghidnapat…

— Ţi-am mai spus că-i însurat. Şi mătuşă-mea e la ani lumină de mutra ta.

— Nu-ţi mai face reclamă cu familia. Mie îmi ajunge Trouscaillonul meu. Îmi va ajunge, mai bine zis.

Zazie ridică din umeri.

— Astea-s poveşti nemuritoare, zise ea. N-ai vreun alt subiect de conversaţie?

— Nu, zise energic văduva Mouaque.

— Ei bine, zise nu mai puţin energic Zazie, atunci, te anunţ că săptămâna milei s-a terminat. La revedere.

— Mersi oricum, fata mea, zise văduva Mouaque plină de indulgenţă.

Traversară amândouă separat şoseaua şi se regăsiră în faţa braseriei Sferoidul.

— Ia te uită, zise Zazie, tot aici eşti. Mă urmăreşti?

— Ba să nu te văd în faţa ochilor, zise văduva.

— Ştii că eşti de milioane? Cu cinci minute în urmă, nu puteam scăpa de tine, acum vrei să fugi de mine.

Iubirea te-a făcut aşa?

— Ce-ţi trebuie? Îţi spun adevărul, am întâlnire chiar aici cu Trouscaillonul meu. De la subsol emana ditamai tevat. Ura, ura.

— Şi eu cu unchi-meu, zise Zazie. Îs toţi aici. Jos. Îi auzi cum se agită în plină preistorie? Fi'ncă, ţi-am spus, eu şi biliardu…

Văduva Mouaque examina conţinutul parterului.

— Nu-i aici şmecheru tău, zise Zazie.

— Nuncă, zise femeia. Nuncă.

— Sigur. Niciodată nu intră poliţiştii în bistrouri. Îi interzis.

— De data asta, zise văduva cu fineţe, o să rămâi blocată. S-a dus să se-mbrace civil.

— Ş-o să fii-n stare să-l recunoşti în halu ăla?

— Îl iubesc, zise văduva Mouaque.

— Pân-atunci, zise Zazie hotărâtă, hai jos să bei un păhărel cu noi. Poate că-i la subsol de fapt. Poate c-a făcut-o despre.

— Să nu exagerăm. E poliţai, nu şpion.

— Ce ştii tu? Ţi-a făcut confidenţe? Deja?

— Am încredere, zise tipa nu mai puţin extatic decât enigmatic. Zazie ridică iar din umeri.

— Haide… un păhărel o să-ţi schimbe gândurile.

— De ce nu, zise văduva care, uitându-se la ceas, tocmai constatase că mai are încă zece minute de aşteptat după detectipu ei.

Din capul scărilor, se observau bile mici alunecând iute pe mese verzi şi altele mai uşoare, zebrând ceaţa care se ridica din halbele de bere şi din bretelele umezi. Zazie şi văduva Mouaque văzură grupul compact de călători, agregat în jurul lui Gabriel care era pe cale să mediteze la un carambolaj de înaltă dificultate. După ce l-a reuşit, a fost aclamat în diverse idiomuri.

— Sunt mulţumiţi, ai, zise Zazie foarte mândră de unchiul ei. Femeia, în sinea ei, păru că-i de acord.

— Ce tâmpiţi pot să fie, adăugă Zazie cu tandreţe. Şi-ncă n-au văzut nimic. Când o s-apară Gabriel în tutu, ce mutre vor face. Femeia catadicsi să zâmbească.

— Ce-i de fapt o mătuşă? o întrebă familiar Zazie, ca pe o veche prietenă. O

pedală? o inversată? un pedeu? un hormosesual? Există nuanţe?

— Biata mea copilă, zise suspinând văduva, care câteodată regăsea resturi de moralitate pentru ceilalţi, printre ruinele principiilor ei pulverizate de farmecele poliţaiului.

Gabriel care tocmai ratase o lovitură combinată le observă atunci şi le făcu un mic salut cu mâna. Apoi îşi reluă cu calm locul în seria lui, neglijând eşecul ultimului carambolaj.

— Urc înapoi, zise văduva hotărâtă.

— Spor la vrăjeli, zise Zazie care se duse să vadă biliardul mai de aproape.

Bila de lovit era în f 2, cealaltă bilă albă în g 3 şi cea roşie în h 4. Gabriel voia să încerce un *massé* şi în acest scop îşi ştergea cu creta vârful tacului. Zise:

— Ciudat de lipicioasă, baba.

— E în amor nebun cu poliţaiu' care a vorbit cu tine când am venit la bistrou.

— Mi se fâlfâie. Pentru moment, lasă-mă să joc. Fără bancuri. Calm. Sânge rece.

În mijlocul admiraţiei generale, îşi ridică tacul în aer, pentru a lovi apoi bila astfel încât ea să descrie un arc de parabolă. Lovitura, deviind de la corecta ei aplicare, a scrijelit masa cu o dungă ce reprezenta valoarea comercială trecută la tarif de patronii localului. Călătorii care, la mesele vecine, se străduiseră să producă un

rezultat asemănător fără să reuşească, îşi manifestară admiraţia. Era vremea să plece la cină.

După ce făcuse chetă pentru a plăti cheltuielile şi a achita nota echitabil, Gabriel, recuperându-şi clienţii, inclusiv pe jucătorii de pimpong, îi duse să halească la suprafaţă. Braseria de la parter păru să-i convină în acest scop şi se prăvăli pe o banchetă, înainte de-a o vedea pe văduva Mouaque şi pe Trouscaillon la o masă din faţa lui. Îi făcură semne vioaie şi Gabriel abia îl recunoscu pe poliţai în costumul de duminică, strâmbându-se alături de babă. Fără să dea ascultare decât intermitenţelor inimii sale bune, Gabriel îi pofti din gesturi să se alăture la suita sa, ceea ce ei nu întârziară să facă. Străinii se sufocau de entuziasm pentru atâta culoare locală, în timp ce ospătari acoperiţi cu ştergare începeau să servească, pe lângă halbe de bere bolnave de răceală, vărzică putacră, presărată cu cârnăciori greţoşi, slăninuţă mucegăită, şunculiţă tăbăcită şi cartofiori încolţiţi, propunând astfel aprecierii nechibzuite a gusturilor bine dispuse fffina effflorescenţă a bucătăriei fffrancineze.

Zazie, gustând mâncarea, declară pe şleau că-i căcat. Poliţaiu' bine crescut de măsa portăreasa în solida tradiţie a tocăniţei de vită, baba în ce-o priveşte expertă în fripturi autentice, Gabriel însuşi deşi obişnuit cu mâncările dubioase, care se servesc prin cabarete, se grăbiră să-i sugereze fetei acea tăcere laşă care le permite birtaşilor să corupă gustul public pe planul politicii interne iar, pe planul politicii externe, să denatureze în ochii străinilor moştenirea magnifică pe care au primit-o bucătăriile Franţei din partea galilor, cărora li se datorează, de altfel, după cum ştie toată lumea, nădragii, dogăria şi arta nonfiguративă.

— Totuşi, n-o să mă-mpiedicaţi să spun, zice Zazie, că asta (gest) – i o scârboşenie.

— Desigur, desigur, zice Gabriel, nu vreau să te forţez. Eu sunt înţelegător, nu-i aşa, doamnă?

— Uneori, zice văduva Mouaque. Uneori.

— Nu numai de aia, zice Trouscaillon, ci din cauza politeţii.

— Curu’ politeţe, zice Zazie.

— Pe dumneata, îi zice Gabriel poliţaiului, te rog să mă laşi s-o cresc pe fată cum ştiu. Eu port pentru ea orice responsabilitas. Aşa-i, Zazie?

— Să zicem, zice Zazie. În orice caz, nicio şansă ca eu să halesc gunoiu ăsta.

— Ce doreşte dom’şoara? se interesează ipocrit un ospătar vicios care adulmeca scandalul.

— Vreau altceva, zice Zazie.

— Vărzica noastră alsaciană nu e pe gustul dom’şoarei? întrebă ospătarul cel vicios. Voia să facă ironii, tâmpitu’.

— Nu, zise Gabriel cu forţă şi autoritate, nu-i place.

Ospătarul privi câteva clipe formatul lui Gabriel, apoi în persoana lui Trouscaillon adulmecă poliţaiul. Atâtea atuuri reunite într-o singură mână de o fetiţă îl incitară să-şi închidă gura vorbăreaţă. Se pregătea să facă o demonstraţie de sluj, când un administrator, şi mai dobitoc, se hotărî să intervină. Îşi începu imediat recitalul farmecelor.

— Cooom, cooom, grohăi el, străini care-şi permit să critice cratiţa? Rahatu mă-sii, mari tupegii s-au făcut janghinoşii d-anu ăsta. Poate s-or apuca să pretindă că se pricep la haleală, căcănarii.

Îi interpelă pe câţiva dintre ei (gesturi).

— Ei, ia ziceţi, chiar vă închipuiţi că am dus atâtea războaie victorioase ca să veniţi voi să ne scuipaţi în ciorbă? Credeţi c-o să cultivăm cu sudoarea frunţilor noastre marele vin roşu şi apa-de-foc ca să veniţi voi să le

vorbiţi de rău în favoarea jegurilor voastre de cocacola sau chianti? Gaşcă de gură-cască, pe când voi vă mai ţineaţi de canibalism, sugând măduva din oasele duşmanilor voştri ciopârţiţi, strămoşii noştri Cruciaţi îşi pregăteau deja friptura cu cartofi prăjiţi chiar înainte ca Parmentier să fi descoperit cartoful, ca să nu mai vorbim de caltaboşu cu fasoleverde pe care neam de neamu' vostru n-aţi fost în stare să-l fabricaţi. Nu vă place? Nu? De parcă v-aţi pricepe la ceva! îşi trase respiraţia, pentru a continua în aceşti termeni politicoşi:

— Poate că din cauza preţului faceţi mutra asta? Şi totuşi noi avem umpreţ foarte cinstit. Nu vă daţi seama, gaşcă de zgârie-brânză. Cu ce nu şi-ar plăti impozitele patronu, dacă nu s-ar baza pă toţi dularii voştri, cu care ş-aşa nu ştiţi ce să faceţi.

— Mai baţi mult câmpii? întrebă Gabriel. Administratorul trage un strigăt de mânie.

— Ăsta pretinde că vorbeşte franţuzeşte, începe el să urle.

Se-ntoarce spre ospătarul vicios şi-i comunică impresiile sale:

— Îl auzi pe muntele ăsta de căcat, care-şi permite să mi se adreseze în dialectul nostru. E chiar culmea…

— Totuşi, nu vorbeşte rău, zise ospătarul vicios care se temea să n-o încaseze.

— Trădătorule, zise administratorul exacerbat, buimăcit şi tremurând.

— Ce mai aştepţi să-i rupi gura? îl întrebă Zazie pe Gabriel.

— Şşt, făcu Gabriel.

— Răsuceşte-i părţile virile, zise văduva Mouaque, asta o să-l înveţe buna-cuviinţă.

— Nu vreau să văd aşa ceva, zise Trouscaillon, care înverzi. În timp ce-l operezi, o să lipsesc atâta cât e nevoie.

Tocmai tre’ să dau un telefon la Prefectură.

Ospătarul vicios, cu o lovitură de cot în burdihanul administratorului, a subliniat cuvintele clientului. S-a schimbat calimera.

— Vazică, începu administratorul, vazică ce doreşte dom’şoara?

— Şmecheria pe care mi-aţi adus-o aici, zise Zazie, e pur şi simplu căcat.

— A fost o greşeală, zise administratorul, cu un zâmbet amabil, a fost o greşeală, era pentru masa de alături, pentru călători.

— Sunt împreună cu noi, zise Gabriel.

— Nu vă faceţi griji, zise administratorul cu un aer complice, am eu la cine să-mi pasez vărzica. Ce doriţi în locul ei, dom’şoară?

— O altă vărzică.

— O altă vărzică?

— Da, zise Zazie, o altă vărzică.

— Numa că, zise administratorul, ailaltă n-o să fie mai bună ca astalaltă. Vă zic pe faţă, ca să nu-ncepeţi iar cu reclamaţiile.

— Pân’ la urmă, aveţi ceva de mâncare în birtu ăsta?

— La dispoziţia ’mneavoastă, zise administratorul. Vai, dacă n-ar fi impozitele

(suspin).

— Mi-am, mi-am, zise un călător degustând până-n fund farfuria lui de vărzică. Cu un gest, arătă că mai vrea.

— Vedeţi, zise administratorul triumfal.

Şi farfuria lui Zazie, pe care ospătarul vicios tocmai o luase, reapăru în faţa bulimicului.

— Fi’ncă vă văd cunoscători, continuă administratorul, vă sfătuiesc să luaţi specialitatea casei, un corned bif natural. Şi voi deschide conserva chiar aici, în faţa ’mneavoastă.

— Greu mai înţelege şi ăsta, zise Zazie.

Umilit, celălalt se îndepărta. Gabriel, bun la suflet, pentru a-l consola, îl întrebă:

— Dar grenadina? Aveţi grenadină bună? XIII

Mado Picioruş se uită la telefon cum sună timp de trei secunde, apoi într-a patra începe să asculte ce se-ntâmplă la celălalt capăt. Cum coborî instrumentul din furcă, îl auzi îndată împrumutând vocea lui Gabriel, care-i declara că trebuie să-i spună două vorbe menajerei lui.

— Şi fuga, adăugă el.

— Nu pot, zise Mado Picioruş, îs singură, domnu' Turandot nu-i aici.

— Vorbeşti, zise Verdeaţă, vorbeşti, atâta ştii să faci.

— Auzi, proasto, zise vocea lui Gabriel, dacă nu-i nimeni pui lacătu, dacă e cineva îl dai afară. Ai priceput, tâmpito?

— Da, domnu' Gabriel.

Şi închise. Nu era aşa de simplu. Avea într-adevăr un client. Ar fi putut să-l lase singur, de altfel, fi'ncă era Charles şi Charles nu era tipu' ăla să cotrobăie prin casa de bani, să scoată ceva mărunţiş. Un tip cinstit, Charles. Ca dovadă că venea să-i propună un conjugo.

Mado Picioruş abia începuse să mediteze la această problemă că telefonul începe iar să sune.

— Rahat, rage Charles, nu-i cu putinţă să stai liniştit în tevatura asta.

— Vorbeşti, vorbeşti, zise Verdeaţă pe care îl enerva situaţia, atâta ştii să faci.

Mado Picioruş luă iar receptorul în mână şi-l auzi propulsând un anumit număr de adjective, toate mai neplăcute unul decât celălalt.

— Nu-nchide, nătăfleaţo, n-o să ştii unde să mă suni. Şi bagă viteză, eşti singură sau mai e cineva?

— II Charles.

— Ce-aveţi cu Charles, zise Charles cu nobleţe.

— Vorbeşti, vorbeşti, atâta, zise Verdeaţă, ştii să faci.

— El răcneşte aşa? întrebă telefonul.

— Nu, îi verdeaţă. Charles îmi vorbeşte de căsătorie.

— A! s-a hotărât, zice telefonul cu indiferenţă. Asta nu-l împiedică s-o cheme pă

Marceline, dacă nu vrei tu să iei scările-n piept. O să facă asta pentru tine, Charlesul tău.

— Să-l întreb, zice Mado Picioruş.

(un timp)

— Cică nu vrea.

— De ce?

— E supărat pe matale.

— Tâmpitu'. Zi-i să-şi mişte curu' la capătu firului.

— Charles, strigă Mado Picioruş (gest). Charles nu zice nimic (gest).

Mado se nelinişteşte (gest).

— Ei, vine? întreabă telefonul.

— Da, zice Mado Picioruş (gest).

Până la urmă Charles, dând pe gât ce-avea în pahar, s-apropie încet de receptor apoi, smulgându-l din mâinile eventualei lui viitoare, proferă acest cuvânt cibernetic:

— Alllooo.

— Tu eşti, Charles?

— Hăăău.

— Atunci fugi şi cheam-o pă Marceline să vorbesc cu ea, îi hurjent.

— Nu primesc ordine de la nimeni.

— Hai, hai, nu-i vorba d-asta, uşcheala dacă-ţi zic, îi hurjent.

— Iar eu îţi zic că nu primesc ordine de la nimeni.

Şi închide.

Apoi se-ntoarce la tejghea, în spatele căreia Mado Picioruş părea că visează.

— Ei, zice Charles, ce zici? îi da? îi nu?

— Îţ repet, susură Mado Picioruş, în spui astaşa, fără să mprevii, îi un şoc, nu mă gândeam, îi nevoie dă meditaţie, domnu' Charles.

— De parcă n-ai tot meditat deja.

— Vai! domnu' Charles, cât eşti de scheleptic. Soneria şmechestiei începu iar să telefuncţioneze.

— Ei, da ce-are, ce-are.

— Dă-l dracu', zice Charles.

— Nu tre' să fii aşa de dur, totuşi îi un preten.

— Mda, dar cu puştoaica pă deasupra n-ajungi la capăt.

— Nu te gândi la fată. Lanii ei nu-i bună dă nimic.

Fi'ncă suna în continuare, Charles se duse iar la capătul de fir al aparatului decroşat.

— Alo, urlă Gabriel.

— Hăăău, zise Charles.

— Hai, nu face păprostu. Dutecheamopă Marceline căncepi să mă calci pă nervi.

— Înţelege, zise Charles cu un ton superior, măderanjezi.

— Asta-i bună, mârâi telefonul, sauzi şi să nu crezi. Te deranjez pă tine? da ce sula poţi tu să faci aşa dă important?

Charles îşi puse energic mâna pe fonatorul aparatului şi întorcându-se către Mado, o întrebă:

— Îi da? îi nu?

— Îi da, răspunse Mado Picioruş, roşind.

— Pă bune?

— (gest).

Charles deblocă fonatorul şi-i comunică următoarea chestie lui Gabriel, prezent în continuare la celălalt capăt al firului.

— Păi uite, tre' să-ţi dau o veste.

— Mă doare-n cur. Du-te după…

— Marceline, ştiu.

Apoi zise cu viteză maximă:

— Mado Picioruş şi cu mine tocma ne-am logodit.

— Bună idee. De fapt m-am gândit, n-are rost…

— Ai înţeles ce ţi-am zis? Mado Picioruş şi cu mine ne luăm.

— Dacă-ţi convine. Da, Marceline n-are rost să se deranjeze. Spune-i numa c-o duc pă fată la Muntele-de-Pietate să vadă spectacolul. Sunt nişte călători distinşi aici cu mine şi câţiva amici, o trupă-ntreagă, ce mai. Aşa că număru meu, în seara asta, o să-l fac cu mare grijă. Măcar va profita şi Zazie, îi o adevărată baftă păntru ea. Zău, şi p-ormă chiar aşa, ce-ar fi să vii şi tu cu Mado Picioruş, asta da sărbătoare a logodnei voastre, nu, ce zici? Tre' s-o udăm cu vreo tărie, eu plătesc, şi spectacolu pă deasupra. Şi p-ormă Turandot, poa' să vină şi el, nătăfleţu, şi Verdeaţă dacă credeţi c-o să-l amuze, şi Gridoux, nu cumva să-l uitaţi pă Gridoux. Afurisitu dă Gridoux. Cu asta, Gabriel închide.

Charles lasă receptorul să spânzure de capătul firului său şi întorcându-se către

Mado Picioruş, s-apucă să enunţe ceva memorabil.

— Deci, zice el, gata? Batem palma?

— Şi-ncă cum, zice Madeleine.

— Ne luăm noi doi cu Madeleine, îi zice Charles lui Turandot care intra.

— Bună idee, zice Turandot. Dau eu de băut ca să sărbătorim. Da' nu-mi convine se pierd pe Mado. Lucra bine.

— Da, dar eu o să rămân, zise Madeleine. M-aş plictisi acasă, cât timp îi el cu taxiul.

— Asta aşa-i zise Charles. În fond, nu se va schimba nimic, numa că de câte ori o să ne-o punem, o să fim în

legalitate.

— Totdeauna ajungi să-ţi faci o idee, zise Turandot. Ce beţi?

— Mie num pasă, zise Charles.

— De data asta, eu o să te servesc, îi zise Turandot amabil lui Madeleine, dându-i o palmă peste fund, ceea ce nu obişnuia să facă decât în orele de serviciu şi atunci numai pentru a încălzi atmosfera.

— Charles ar putea să ia un fernet alb, zise Madeleine.

— Nu-i băubil, zise Charles.

— Dar ai dat pă gât un pahar la amiază, remarcă Turandot.

— Aşa-i. Atunci mie dă-mi un beaujolais. Ciocnesc cu toţii.

— Pentru futaiurile voastre legitime, zise Turandot.

— Mersi, răspunde Charles ştergându-se la gură cu şapca.

Adaugă şi că mai e ceva, tre' să meargă s-o anunţe pă Marceline.

— Nu te obosi, dragul meu, zice Madeleine, mă duc eu.

— Da ce-o doare pă ea că te-nsori sau nu? zice Turandot. Poate aştepta până mâine să afle.

— Cu Marceline, zice Charles, îi altă chestie. Gabriel a oprit-o pă Zazie la el şi ne invită pă toţi şi pă tine la un păhărel, ca să-l vedem cum îşi interpretează numărul. La un păhărel şi sper că la şi mai multe.

— Mde, zice Turandot, văd că nu ţi-e scârbă. O să te duci la o bombă de homalăi ca să-ţi sărbătoreşti logodna? Mde, repet, văd că nu ţi-e scârbă.

— Vorbeşti, vorbeşti, zice Verdeaţă, atâta ştii să faci.

— Nu vă certaţi, zice Madeleine, eu mă duc s-o anunţ pă doamna Marceline şi să mă-mbrac mişto, ca să-l onorez

pe Gaby al nostru.

Dispare. Ajunsă la etajul doi, noua logodită sună la uşă. O uşă sunată într-un mod aşa de graţios nu poate face altceva decât să se deschidă. De aceea uşa respectivă se şi deschide.

— Bună, Mado Picioruş, zice blând Marceline.

— Uf, asta-i, zice Madeleine reluându-şi respiraţia rămasă cam pe drumuri, printre spiralele scării.

— Intră să bei un pahar de grenadină, zice blând Marceline întrerupând-o.

— Da tre' să mă-mbrac.

— Nu văd că eşti goală, zice blând Marceline. Madeleine roşeşte. Marceline zice blând:

— Şi asta n-o să te-mpiedice de la un pahar de grenadină, aşa-i? Între femei…

— Totuşi.

— Pari foarte emoţionată.

— Tocma m-am logodit. Aşa că-nţelegi.

— Nu eşti gravidă?

— Deocamdată nu.

— Atunci nu mă poţi refuza c-un pahar de grenadină.

— Ştii să vorbeşti bine.

— Nu prea, zise blând Marceline coborându-şi ochii. Hai, intră.

Madeleine mai şopteşte nişte politeţuri confuze şi intră. Îi rugată să s-aşeze şi o face. Stăpâna casei merge să facă rost de două pahare, o carafă de pişoarcă şi un litru de grinadină. Toarnă acest ultim lichid cu precauţie, din belşug pentru invitata ei, numai un deget pentru ea.

— Mă tem, zice ea blând cu un zâmbet complice.

Apoi diluează băutura, pe care o sorb amândouă cu mici strâmbături.

— Ei? întreabă blând Marceline.

— Păi, zice Madeleine, domnu' Gabriel a telefonat c-o

duce pe fată la birtul lui să-i arate programu şi pe noi doi, Charles şi cu mine, ca să ne sărbătorim logodna.

— Fi'ncă II Charles?

— Mai bine el decât altul. E serios şi, p-ormă, ne şi cunoaştem. Continuau să-şi zâmbească.

— Spune-mi, doamnă Marceline, zise Madeleine, oare ce ţoale să-mi pun?

— Păi, zise blând Marceline, pentru logodnă e nevoie de un alb palid, cu o nuanţă de virginal argintat.

— Asta cu virginalul s-o lăsăm pe altă dată, zise Madeleine.

— Aşa-i obiceiul.

— Chiar şi la un birt de homalăi?

— N-are importanţă.

— Da dar da dar da dar, dacă eu n-am o rochie de un alb palid cu o nuanţă de virginal argintat sau pur şi simplu un taior cu două încăperi şi baie cu bluză şi portjartieră cu bucătărie, ei! ce-o să mă fac? Chiar aşa, hai spune-mi, ce-o să mă fac? Marceline îşi coborî capul dând semnele cele mai clare de gândire.

— Atunci, zise ea blând, atunci în cazu ăsta de ce nu ţi-ai pune vesta roşie şi fusta plisată verde şi galbenă cu care te-am văzut într-o zi de bal la paişpe iulie?

— Mi-ai remarcat-o?

— Desigur, zise blând Marceline, ţi-am remarcat-o (linişte). Erai minunată.

— Eşti drăguţă, zise Madeleine. Deci aşa, te mai uiţi câteodată la mine?

— Desigur, zise blând Marceline.

— Fi'ncă eu, zise Madeleine, fi'ncă eu cred că eşti foarte frumoasă.

— Într-adevăr? întrebă Marceline cu blândeţe.

— Asta da, răspunse Mado cu vehemenţă, asta chiar că da. Eşti foarte mişto. Mi-ar plăcea al naibii s-arăt ca

tine. Eşti a naibii de bine făcută. Şi de-o eleganţă rară.

— Să nu exagerăm, zise blând Marceline.

— Ba da ba da ba da, eşti foarte mişto. De ce nu te vedem mai des? (linişte). Am vrea să te vedem mai des. Eu (zâmbet) aş vrea să te văd mai des.

Marceline coborî ochii şi roşi blând.

— Da, reluă Madeleine, de ce nu te vedem mai des pe tine care ai o sănătate de fier pe care îmi permit să ţi-o semnalez şi atât de frumoasă, pe deasupra, da, de ce?

— Nu am o fire prea gălăgioasă, răspunse blând Marceline.

— Dar chiar şi-aşa, ai putea…

— Nu insista, draga mea, zise Marceline.

Cu asta, rămaseră tăcute, gânditoare, visătoare. Timpul nu curgea prea repede printre ele. Auzeau departe, pe străzi, cauciucurile dezumflându-se încet în noapte. Prin fereastra întredeschisă, vedeau luna strălucind pe tija unei antene de teve, fără să facă prea mare zgomot.

— Ar trebui totuşi să te duci să te-mbraci, zise blând Marceline, dacă nu vrei să ratezi numărul lui Gabriel.

— Ar trebui, zise Madeleine. Deci îmi pun vesta verde cu fusta galbenă şi portocalie de la paişpe iulie?

— Sigur.

(un timp)

— Totuşi, e cam trist să te las singură, zice Madeleine.

— Ba nu, zice Marceline. Sunt obişnuită.

— Totuşi.

Se ridicară amândouă dintr-o singură mişcare.

— Ei bine, dacă-i aşa, zise Madeleine, mă duc să mă-mbrac.

— Vei fi fermecătoare, zise Marceline apropiindu-se blând. Madeleine o priveşte în ochi.

Cineva bate la uşă.

— Vii odată? strigă Charles.

XIV

Rabla se umplu şi Charles demară. Turandot se aşeză lângă el, Madeleine în spate, între Gridoux şi Verdeaţă.

Madeleine se uită la papagal pentru a-i întreba apoi pe ceilalţi:

— Credeţi c-o să-l amuze spectacolul?

— Nu-ţi bate capul, zise Turandot care dăduse la o parte geamul despărţitor, ca saudă ce se vorbeşte pe la spatele lui, ştii bine că se amuză pe cont propriu, când are chef. Aşa că de ce nu şi privindu-l pe Gabriel?

— Animalele ăstea, declară Gridoux, nu se ştie niciodată la ce se gândesc.

— Vorbeşti, vorbeşti, zise Verdeaţă, atâta ştii să faci.

— Vedeţi, zise Gridoux, pricep ele mai multe decât credem noi în general.

— Asta-i adevărat, aprobă Madeleine cu ardoare. E cât se poate de adevărat. De altfel, noi oare pricepem orice ofi din orice ofi?

— Ceofi din ceofi? întrebă Turandot.

— Din viaţă. Uneori ai zice că-i un vis.

— Astea-s chestii pe care le spui când te duci să te căsătoreşti.

Şi Turandot trage o palmă sonoră peste coapsa lui Charles cu riscul de-a da peste cap taxiul.

— Nu mă-nerva, zise Charles.

— Nu, zise Madeleine, nu-i asta, nu mă gândeam doar la măritiş, mă gândeam aşa.

— E singura posibilitate, zise Gridoux pe un ton de cunoscător.

— Singura posibilitate pentru ce?

— Pentru ceea ce-ai spus.

(linişte)

— Egzistenţa asta-i ca o colică, reluă Madeleine

(suspin).

— Ba nu, zise Gridoux, ba nu.

— Vorbeşti, vorbeşti, zise Verdeaţă, atâta ştii să faci.

— Totuşi, zise Gridoux, văd nu prea schimbă placa.

— Insinuezi cumva că-i tâmpit? strigă Turandot pe deasupra umărului.

Charles, pe care Verdeaţă nu-l interesase niciodată prea mult, se aplecă spre propetaru lui pentru a-i strecura cu juma de voce:

— Ia-ntreabă dacă mai vrea să se mărite.

— Pă cine să-ntreb? Pă Verdeaţă?

— Nu mai fă pă prostu.

— Nu mai poate omu' să glumească, zise Turandot cu voce emolientă.

Şi strigă peste umăr:

— Mado Picioruş!

— Aicia-s, zise Madeleine.

— Charles întreabă dacă-l mai vrei de bărbat.

— Da, răspunse Madeleine cu voce fermă. Turandot se întoarse spre Charles şi-l întrebă:

— O mai vrei pe Mado Picioruş de nevastă?

— Da, răspunse Charles cu voce fermă.

— Atunci, zise Turandot cu voce nu mai puţin fermă, vă declar uniţi prin legătura căsătoriei.

— Amin, zise Gridoux.

— E o tâmpenie, zise Madeleine furioasă, i-un banc tâmpit.

— De ce? întrebă Turandot. Vrei sau nu? Ar trebui să ne-nţelegem.

— De banc ziceam că nu-i amuzant.

— Nu glumeam. De mult timp doresc să vă văd căsătoriţi, pe voi doi cu Charles.

— Vezi-ţi de curu' tău, dom'le Turandot.

— Ea a avut ultimul cuvânt, zise Charles placid. Am

ajuns. Toată lumea coboară. Mă duc să-mi las maşina şi mă-ntorc.

— Cu atât mai bine, zise Turandot, începea să-mi înţepenească gâtul. Nu te superi pe mine?

— Nu, zise Madeleine, eşti prea prost să se supere cineva pe tine. Un amiral în mare ţinută veni să deschidă portierele.

Esclamă.

— Vai mititica, făcu el observând papagalul. Şi ea-i homo? Verdeaţă bombăni:

— Vorbeşti, vorbeşti, atâta ştii să faci.

— Ei bine, zise amiralul, s-ar zice că s-a supărat.

Şi către noii veniţi:

— Voi sunteţi invitaţii Gabriellei? Se vede din avion.

— Bagă de seamă, bă inversatule, zise Turandot, nu fi obraznic.

— Şi ea vrea s-o vadă pe Gabriella?

Se uita la papagal cu aerul că are aerul că are inima cuprinsă de dezgust.

— Te deranjează? întrebă Turandot.

— Un pic, răspunse amiralul. Genul ăsta de animale mă complexează.

— Tre’ să te duci la un psittaco-analist, zise Gridoux.

— Am încercat deja să-mi analizez visele, răspunse amiralul, da-s nasoale. N-am reuşit nimic.

— Ce visezi? întrebă Gridoux.

— Doici.

— Ce scârbos, zise Turandot care voia să facă băşcălie. Charles găsise un loc să-şi parcheze rabla.

— Da’ ce, zise Charles, n-aţi intrat încă?

— Iată o fetiţă rea, zise amiralul.

— Nu-mi place să râdă cineva de mine, zise taximetristul.

— Am reţinut, zise amiralul.

— Vorbeşti, vorbeşti, zise Verdeaţă…

— Faceţi tărăboi, zise Gabriel care a apărut. Intraţi odată. Nu vă temeţi. Clientela na sosit încă. Nu-s decât călătorii. Şi Zazie. Intraţi odată. Intraţi odată. Imediat o să vă distraţi teribil.

— De ce ne-ai spus să venim special în seara asta? întrebă Turandot.

— Tu care, continuă Gridoux, aruncai vălul pudic al ostracismului pe circumscripţia activităţii tale.

— Şi care, adăugă Madeleine, n-ai vrut niciodată pentru ca să te admiraţionăm în exerciţionarea artei tale.

— Da, zise Verdeaţă, nu înţelegem hic-ul acestui nunc şi nici quid-ul acestui quod. Neglijând intervenţia papagalului, Gabriel răspunse în felul următor interlocutorilor săi precedenţi:

— De ce? Mă-ntrebaţi de ce? A, ce ciudată întrebare, când nu ştii că cine ce cum să-ţi răspunzi ţie însuţi. De ce? Da, de ce? Mă-ntrebaţi de ce? O! lăsaţi-mă, în această clipă atât de plăcută, să evoc fuziunea existenţei şi a aproape deceului, care se produce în creuzetele ipotecii şi ale arvunelor. De ce de ce de ce, mă-ntrebaţi de ce? Ei bine, nu auziţi cum se înfioară gloxiniile de-a lungul epitalamilor?

— Cu noi vorbeşti? întrebă Charles care se ocupa adesea de cuvinte încrucişate.

— Nu, deloc, răspunse Gabriel. Dar, priviţi! Priviţi!

O perdea de catifea roşie se desfăcu magnific în două pe baza unei linii mediane, lăsând să apară în faţa privirilor uimite ale vizitatorilor barul, mesele, scena şi ringul Muntelui-de-Pietate, cel mai celebru dintre toate birturile de homalăi din capitală, care nu de-aşa ceva ducea lipsă, la oraşta încă doar slab animat de prezenţa aberantă şi uşor anormală a discipolilor ghidului Gabriel în mijlocul cărora trona şi perora copilul Zazie.

— Faceţi loc, nobili străini, le zise Gabriel.

Având toată încrederea în el, se urniră pentru a da voie noilor veniţi să se însereze în mijlocul lor. După efectuarea amestecului, Verdeaţă a fost instalat la capătul unei mese. Îşi manifestă satisfacţia împrăştiind seminţe de floarea-soarelui cam peste tot în jurul lui.

Un scoţiană, simplu ospătar angajat al crâşmei, îl cântări din priviri pe personaj şi-şi împărtăşi cu voce tare opiniile.

— Ăştia-s ţăcăniţi rău, declară el. Homalăi cu aripi încă n-am văzut.

— Băi fătălăule, zise Turandot. Te crezi grozav cu fust-aia scurtă?

— Lasă-l în pace, zise Gabriel, ăsta-i instrumentul lui de lucru. Cât despre Verdeaţă, adăugă el pentru scoţiană, eu l-am chemat, aşa că mai ţineţi fleanca şi păstrează-ţi impresiile.

— Bine zis, adăugă Turandot privindu-l pe scoţiană cu un aer victorios. Şi deci, adăugă, ce luăm? Şampanie sau ce?

— Aici e obligatoriu, zise scoţiana. Doar dacă nu vreţi uiski. Dacă ştiţi ce-i aia.

— Pă mine mă-ntreabă, esclamă Turandot, pă mine care-s din branşă!

— Io numa v-am spus, zise scoţiana periindu-şi fustiţa cu dosul mâinii.

— Bine, zise Gabriel, adă-ne tăria casei.

— Câte sticle?

— Depinde de preţ, zise Turandot.

— Dacă-ţi zic că eu plătesc, zise Gabriel.

— Îţi apăr interesele, zise Turandot.

— Mare zgârcită mai eşti, remarcă scoţiana trăgându-i un bobârnac cafegiului şi îndepărtându-se imediat. Aduc una babană.

— Ce babană? întrebă Zazie amestecându-se brusc în conversaţie.

— Vrea să spună douăşpe duzini de sticle, esplică Gabriel care are planuri mari. Zazie binevoi să se ocupe atunci de noii veniţi.

— Ei, omu' cu taxiu, îi zise lui Charles, să pare că ne-nsurăm?

— Să pare, răspunse succint Charles.

— Pân' la urmă, ai găsit pă cineva pă gustul tău. Zazie se aplecă să se uite la Madeleine.

— Ea e?

— Bună ziua, domnişoară, zise amabil Madeleine.

— Salut, zise Zazie.

Se-ntoarse lângă văduva Mouaque s-o pună la curent.

— Ăia doi, zise arătând cu degetul persoanele în cauză, să căsătoresc.

— Vai! ce emoţionant, esclamă văduva Mouaque. Şi bietul meu Trouscaillon care poate că tocmai acum păţeşte ceva, în noaptea asta întunecoasă. În sfârşit, (suspin), el şi-a ales meseria asta (linişte). Ar fi amuzant dacă aş deveni văduvă a doua oară, chiar înainte să mă fi măritat.

Izbucni într-un râs scurt şi ascuţit.

— Cine-i proasta asta? îl întreabă Turandot pe Gabriel.

— Habar n-am. Deaz după masă se ţine după noi c-un curcan pă care l-a cules pă drum.

— Care-i curcanu?

— S-a dus să facă o tură.

— Nu-mi place deloc compania asta, zise Charles.

— Da, zise Turandot. Nu-i sănătoasă.

— Nu vă bateţi capu', zise Gabriel. Vă-ngrijoraţi degeaba. Uite, a venit pileala.

Urra! Faceţi-vă comozi, prieteni şi călători, şi tu, iubită nepoată, şi voi, dragi logodnici. Aşa-i! să nu-i uităm

pe logodnici. Un toast! Un toast pentru logodnici!

Călătorii, înduioşaţi, cântară în cor hepibărsdei tuiu şi câteva scoţiene ospătari, emoţionaţi, îşi striviră lacrima care le-ar fi stricat rimelul.

Apoi Gabriel lovi într-un pahar cu un tirbuşon şi obţinând îndată atenţia generală, căci ăsta era prestigiul lui, se aşeză călare pe un scaun şi spuse:

— Ei, mieluşeilor şi voi, doamnele mele oiţe, veţi avea îndată o imagine de ansamblu a talentelor mele. De mult timp ştiţi desigur, iar pentru unii dintre voi nu mai reprezintă un secret de puţină vreme, că am făcut din arta coregrafică ţâţa principală a mamelei câştigurilor mele. Trebuie să trăieşti, nu? Şi din ce trăieşti? vă întreb. Din aerul vremii, fireşte – cel puţin parţial, aş zice eu, şi se şi moare din cauza lui – dar în mod fundamental din esenţa-sta divină care-s biştarii. Acest produs melifluent, sapid şi poligen se evaporă cu cea mai mare uşurinţă, în schimb nu se dobândeşte decât cu sudoarea frunţii, cel puţin de către esploataţii acestei lumi printre care mă situez eu şi între care primul se numără Adam pe care Elohim l-au tiranizat aşa cum ştie fiecare. Chiar dacă pitirea lui în Eden nu pare oneroasă pentru ei, în ochii şi după judecata fiinţelor umane actuale, l-au expediat în colonii să scormonească pământul ca să cultive grepfrut în timp ce le interziceau hipnotizatorilor s-o ajute pe consoartă în timpul naşterilor şi-i obligau pe ofidieni să le pună călcâiele pe cap. Palavre, fleacuri şi biblisme de trei parale. Oricum ar fi, eu mi-am uns încheieturile genunchilor cu pomenita sudoare a frunţii şi în felul ăsta edenic şi adamic îmi câştig pâinea. O să mă vedeţi la treabă peste câteva clipe, dar atenţie! să nu vă fentaţi, că n-o să vă prezint un simplu sliptiz, ci artă! O artă cu a mare, băgaţi la cap! O artă cu patru litere, iar cuvintele cu patru litere sunt incontestabil superioare atât faţă de cuvintele cu trei litere care cară atâtea bădărănii

prin curentul maiestuos al limbii franceze, cât şi faţă de cuvintele cu cinci care tot aşa se poartă. Ajuns la capătul discursului, nu-mi mai rămâne decât să vă împărtăşesc toate mulţumirile şi recunoştinţa mea pentru aplauzele nenumărate pe care le veţi dedica întru onoarea şi gloria mea măreaţă. Mulţumesc! Mulţumesc dinainte! Încă o dată, mulţumesc!

Şi, ridicându-se dintr-o mişcare de o supleţe pe cât de unică, pe atât de neaşteptată, uriaşul execută câteva sărituri de balet, agitându-şi mâinile prin spatele omoplaţilor, pentru a imita zborul fluturelui.

Acest scurt rezumat al talentului său a suscitat în rândul călătorilor un entuziasm considerabil.

— Hai, frumoaso, strigară ei pentru a-l încuraja.

— Dă-i-nainte, urlă Turandot care nu mai băuse aşa o chestie grozavă.

— Vai, înflăcărata, zise un ospătar scoţiană.

În timp ce noi clienţi soseau în cete, debarcaţi din autocarele cunoscute prin partea locului, Gabriel s-a-ntors brusc să se aşeze, cu un aer sinistru.

— Ce nu-i în regulă, domnu’ Gabriel? întrebă amabil Madeleine.

— Am trac.

— Sula şi căciula, zise Charles.

— Aşa am eu baftă, zise Zazie.

— Doar n-o să ne faci asta, zise Turandot.

— Vorbeşti, vorbeşti, zise Verdeaţă, atâta ştii să faci.

— Bagă apropouri, animalu’, zise un ospătar scoţiană.

— Nu te lăsa impresionat, Gaby, zise Turandot.

— Închipuie-ţi că suntem nişte oameni ca toţi ceilalţi, zise Zazie.

— Ca să-mi faci o plăcere, zise văduva Mouaque alintându-se.

— De tine, zise Gabriel, mă doare-n cur. Nu, prieteni, adăugă el pentru ceilalţi, nu, nu-i numai asta (suspin) (linişte) dar mi-ar fi plăcut aşa de mult să mă fi putut admira şi

Marceline.

Cineva anunţa că spectacolul va începe cu o caromba dansată de martinicani foarte mişto.

XV

Marceline adormise într-un fotoliu. Ceva a trezit-o. Se uită clipind din ochi la ceas, nu trase din asta nicio concluzie specială şi, în sfârşit, înţelese că cineva bătea la uşă, foarte discret.

Stinse imediat lumina şi nu făcu nicio mişcare. Nu putea fi Gabriel, căci la întoarcerea cu toţi ceilalţi vor face desigur un tărăboi de vor trezi tot cartierul. Nu era nici poliţia, având în vedere că încă nu se luminase de ziuă. Cât despre ipoteza unui spărgător râvnind la economiile lui Gabriel, îi venea să râdă.

Se aşternu liniştea, apoi celălalt apăsă de câteva ori pe clanţă. Neobţinând niciun rezultat, începu să scormonească prin broască. Asta dură o vreme bună. E prea uşor, îşi zise Marceline. Uşa se deschise până la urmă.

Tipu’ nu intră imediat. Marceline respira atât de încet şi viclean că celălalt n-avea cum s-o audă.

În sfârşit, făcu un pas. Pipăia căutând comutatorul. Reuşi să-l găsească şi se făcu lumină în hol.

Marceline recunoscu de îndată silueta tipului: era aşa-zisul Pedro-surplus. Dar când aprinse lumina în camera unde era ea, Marceline crezu că s-a înşelat, căci personajul prezent nu purta nici mustăţi, nici ochelari fumurii.

Îşi ţinea bocancii în mână şi zâmbea.

— Faci pe tine de frică, ai? întrebă el amabil.

— Nu prea, răspunse blând Marceline.

Şi în timp ce, aşezându-se, îşi reîncălţa bărcile în linişte, ea constată că nu se înşelase în prima ei identificare. Era chiar tipu' pe care Gabriel îl zburase pe scară.

O dată încălţat, se uită iar zâmbind la Marceline.

— De data asta, zise el, aş accepta un pahar de grenadină.

— De ce „de data asta"? întrebă Marceline rotunjind ultimele cuvinte ale întrebării ei între ghilimele.

— Nu mă recunoşti?

Marceline ezită, apoi fu de acord (gest).

— Te întrebi ce caut pe-aici la ora asta?

— Eşti un fin psiholog, dom'le Pedro.

— Dom'le Pedro? De ce „dom'le Pedro"? întrebă tipu' foarte intrigat, împodobindu-l pe dom'le Pedro cu câteva ghilimele.

— Pentru că aşa te numeai azi dimineaţă, răspunse blând Marceline.

— A, da? făcu tipu' cu un aer dezinvolt. Uitasem.

(linişte)

— Ei bine? reluă el, nu mă-ntrebi ce caut pe-aici la ora asta?

— Nu, nu te întreb.

— Păcat, zise tipu', fi'ncă ţi-aş fi răspuns că am venit să accept paharul de grenadină. Marceline îşi adresă în linişte cuvântul ei înseşi pentru a-şi comunica următoarea cugetare:

— Are chef să-i spun că-i un pretext tâmpit, dar n-o să-i fac pe plac, asta nu. Tipu' se uită în jurul lui.

— E aici înăuntru (gest)? Arătă bufetul în stil greţos.

Cum Marceline nu răspunde, el ridică din umeri, se ridică, deschide, scoate sticla şi două pahare.

— Bei şi tu un pic? propune.

— Mi-ar alunga somnul, răspunde blând Marceline.

Tipu’ nu insistă. Bea.

— Chiar că-i scârbos, remarcă el întâmplător. Marceline nu comentează nimic.

— Încă nu s-au întors? întreabă tipu’ numai ca să zică ceva.

— Vezi bine. Altfel ai fi deja pe la parter.

— Gabriella, face tipul visător (un timp). Mişto (un timp). Chiar că-i mişto. Îşi termină paharul.

— Uah, murmură el.

Se aşterne o nouă linişte între ei. Până la urmă, tipu’ se hotărăşte.

— Iată, zice el, trebuie să-ţi pun vreo câteva întrebări.

— N-ai decât, zice blând Marceline, dar n-o să-ţi răspund.

— Trebuie, zice tipu’. Sunt inspectorul Bertin Poirée. Marceline pufneşte în râs.

— Iată legitimaţia mea, zice tipu’ jignit.

Şi, de departe, i-o arată lui Marceline.

— E falsă, zice Marceline. Se vede din avion. Şi pe urmă, dacă ai fi un adevărat inspector, ai şti că nu aşa se face o anchetă. Nici măcar nu te-ai obosit să citeşti un roman poliţist, unul francez desigur, de unde ai fi avut de învăţat. Ai multe de plătit: intrare prin efracţie, violare de domiciliu…

— Şi poate violare de altceva.

— Poftim? întrebă blând Marceline.

— Păi iată, zise tipu’, sunt mort-copt după tine. Îndată ce te-am văzut, mi-am spus:

n-aş mai putea trăi pe pământ dacă nu pun gheara pă ea într-o zi, şi apoi am adăugat: cu cât mai repede, cu atât mai bine. Eu nu pot să aştept. Sunt un nerăbdător: aşa-i firea mea.

Şi-atunci mi-am spus: diseară o s-am baftă căci ea, divina – adică tu – va fi singurică în cuibul ei, fi'ncă restu' casei inclusiv tâmpitu' de Turandot vor merge la Muntele-de-Pietate să admire ţopăielile Gabriellei. Gabriella! (linişte). Mişto (linişte). Chiar că-i mişto.

— Da' de unde ştii toate astea?

— Pentru că sunt inspectorul Bertin Poirée.

— E clar c-o zgudui puternic, zise Marceline schimbând brusc vocabularul. Recunoaşte că eşti un curcan fals.

— Crezi că un curcan – cum zici tu – nu se poate îndrăgosti?

— Tu eşti prea prost.

— Sunt şi curcani nu foarte deştepţi.

— Da' tu baţi toate recordurile.

— Deci ăsta-i tot efectul pe care ţi-l face declaraţia mea? Declaraţia mea de dragoste?

— Doar nu-ţi închipui c-o să trec pe orizontală aşa: la cerere.

— Cred sincer că farmecul meu personal nu te va lăsa indiferentă, până la urmă.

— Nici vorbă de aşa ceva!

— Vei vedea. Un pic de conversaţie, şi puterea mea de seducţie va acţiona.

— Şi dacă nu acţionează?

— Atunci sar pe tine. Scurt pe doi.

— Ei bine, haide. Încearcă.

— Nu, am timp. Doar în ultimă instanţă voi recurge la acest mijloc pe care conştiinţa mea nu-l aprobă în întregime, trebuie s-o spun.

— Ar trebui să te grăbeşti. Gabriel o să se întoarcă nu peste mult timp.

— Vai, nu. În noaptea asta, spectacolul durează până la şase dimineaţa.

— Biata Zazie, zise blând Marceline, va fi foarte obosită, ea care trebuie să ia trenul înapoi la şase şaizeci.

— Mi se fâlfâie de Zazie. Puştoaicele mă scârbesc, sunt acrişoare, puah. În timp ce o tipă aşa bună ca tine… r-aşalnaibii.

— Totuşi, azi dimineaţă te ţineai după ea, biata fetiţă.

— Nu s-ar zice. Eu v-am adus-o înapoi. Şi apoi îmi începeam doar ziua. Dar când te-am văzut pe tine…

Musafirul serii o privi pe Marceline construindu-şi un aer de adâncă melancolie, apoi înşfăcă energic sticla de grenadină, pentru a umple cu această băutură un pahar al cărui conţinut îl înghiţi, punând la loc pe masă partea incomestibilă, cum se procedează cu osul din cotlet sau cu spinarea de peşte.

— Puuaahh, făcu el înghiţind băutura pe care şi-o alesese el însuşi şi pe care o tratase în modul expeditiv care e folosit pentru votcă.

Îşi şterse buzele cleioase cu dosul mâinii (stângi) şi, cu asta, începu şedinţa de farmec anunţată.

— Eu, zise el, am gusturi schimbătoare. Mucoasa aia de ţărăncuţă nu mă interesa, în ciuda poveştilor ei criminale. Mă refer la azi dimineaţă. Dar, în timpul zilei, unde nu dau peste una importantă, din prima-ncercare. Baroana Mouaque. Văduvă. M-am băgat pe sub pielea ei. În cinci minute, i-am dat toată viaţa peste cap. Tre’ să zic că pe-atunci eram înţolit cu cea mai frumoasă ţinută de agent de circulaţie. Ador asta. Mă amuz cu uniforma asta cum nici nu-ţi poţi închipui. Cea mai mare bucurie pentru mine e să fluier după un taxiu şi să urc în el. Gândacu de la volan nici nu se prinde. Şi-l pun să mă ducă pân-acasă. Gândacu-i pă spate dă uimire (linişte). Poate mă crezi cam snob?

— Fiecare cu gusturile lui.

— Tot nu-ţi sucesc minţile?

— Nu.

Bertin Poirée tuşi uşurel de două-trei ori, apoi reluă în felul următor:

— Tre’ să-ţi povestesc cum am întâlnit-o pă vădană.

— Mă doare-n cur, zise blând Marceline.

— În orice caz, am pus mâna pă ea la Muntele-de-Pietate. Pă mine evoluţiile

Gabriellei (Gabriella!) îţi dai seama că mă lasă rece. Pe când tu… tu mă faci să ejaculez.

— Vai: dom’le Pedro-surplus, nu ţi-e ruşine?

— Ruşine… ruşine… uşor de spus. Dar să-mi răcesc gura de pomană e frumos? (un timp) Şi p-ormă, nu-mi mai spune Pedro-surplus. Mă enervează. Îi o persoană pă care mi-am inventat-o pă loc, aşa, de dragul Gabriellei (Gabriella!), dar nu-s obişnuit cu ea, n-am folosit-o niciodată. Însă am altele, care-mi convin perfect.

— Ca Bertin Poirée?

— De exemplu. Sau aia pe care o împrumut când mi-o îmbrac în agent de poliţie.

(linişte)

Păru neliniştit.

— Mi-o îmbrac, repetă el cu durere. O fi corect aşa: mi-o îmbrac? Mă car, da, dar:

mi-o îmbrac? Ce crezi, frumoasa mea?

— Ei bine, cară-te.

— Nici n-am de gând. Deci, când mi-o îmbrac…

— Deghizez…

— Ba nu! deloc!! nu-i o deghizare!!! cine ţi-a zis că nu-s cu adevărat curcan? Marceline ridică din umeri.

— Ei bine, îmbracă-te.

— Îmbracă-ţi-o, frumoasa mea. Se zice: îmbracă-ţi-o. Marceline se-ndoí de râs.

— Îmbracă-ţi-o! îmbracă-ţi-o! Eşti un zero barat. Se zice: îmbracă-te.

— N-o să cred asta niciodată. Părea jignit.

— Uită-te în dicţionar.

— Un dicţionar? dar n-am la mine un dicţionar. Nici măcar acasă. Doar nu-ţi închipui că am timp să citesc. Cu atâtea ocupaţii.

— Îi unu p-acolo (gest).

— I-auzi, zise el impresionat. Înseamnă că în plus mai eşti şi intelectuală. Dar nu se clintea.

— Vrei să ţi-l caut eu? întrebă blând Marceline.

— Nu, mi-o car eu.

Cu o mutră neîncrezătoare, se duse să ia cartea de pe etajeră, străduindu-se să n-o piardă din vedere pe Marceline. Apoi, întorcându-se cu cărţoiul, se apucă să-l consulte bâjbâind şi se adânci complet în această muncă.

— Ia să vedem… imbaba… imberie şi margarona… imbros… imhotep, medic din

Egipt… nu-i aici.

— Înainte de paginile roz trebuie să te uiţi.

— Şi-n paginile roz ce-i? nişte porcărele, pun pariu… ştiam eu bine, uite că-i în latină… „iş bin besser als mein ruf, ignori nulla cupido, impavidi progrediamur”, nici aici nu-i.

— Ţi-am zis: înainte de paginile roz.

— Un căcat, prea-i complicat p-aici… A! în sfârşit, cuvinte de-ale noastre, de le ştie toată lumea… îmbolbojí… îmboldorí… îmbolnăví… năvesc… îmbondorí… gata! Aicia-i!

Şi-ncă în vârful paginii. Îmbrăcá. Are ş-un accent înclinat. Da: îmbrăcá. Eu mă îmbrac, tu te îmbraci… tu te îmbraci… chiar c-aşa-i… tu te îmbraci… mişto… zău că-i mişto… Ce chestie… Dar dezbrăcá?… să ne uităm la dezbrăcá… ia să vedem… dezbiná… de zbobiná… dezbrăcá… Uite-l. Dezbrăcá ve ce se conca îmbrăcá. Deci se zice dezbracă-te. Ei bine, urlă el brusc, ei bine,

frumoasa mea, dezbracă-te! Şi rapid! Goală! goală!

Iar ochii lui erau injectaţi de sânge. Cu atât mai mult, de altfel, cu cât Marceline se eclipsase total şi la fel de brusc.

Ţinându-se de perete la coborâş, cu o valiză în mână, ea se deplasa de-a lungul zidului cu cea mai mare uşurinţă şi nu mai avea decât un mic salt de trei metri şi ceva pentru a-şi sfârşi itinerarul.

Dispăru la colţul străzii.

XVI

Trouscaillon îşi îmbrăcase iar uniforma de poliţai. În piaţa mică din apropierea

Muntelui-de-Pietate, aştepta, melancolios, închiderea birtului. Se uita gânditor (pare-se) la un grup de vagabonzi, care dormeau pe grilajul unei guri de metrou, bucurându-se de boarea mediteraneană care ieşea din groapă şi pe care greva n-a reuşit s-o răcorească. Astfel medită câteva clipe la fragilitatea lucrurilor omeneşti şi la proiectele şoarecilor care nu se împlinesc mai mult decât ale antropoizilor, apoi începu să invidieze – doar pentru câteva clipe, să nu exagerăm – soarta acestor nenorociţi, or fi nenorociţi, dar sunt lipsiţi de povara servituţilor sociale şi a convenţiilor mondene. Trouscaillon suspină.

Un oftat mai rău îi răspunse ea ecou, ceea ce tulbură visul trouscaillonesc. Cinei cinei cinei, îşi spuse visul trouscaillonesc îmbrăcând la rândul lui uniforma de poliţai şi, făcând un tur de orizont prin întuneric cu un ochi minuţios, descoperi originea intervenţiei sonore în persoana unui kutărikă stând tăcut p-o bancă. Trouscaillon se apropie de el nu fără a-şi fi luat obişnuitele măsuri de prevedere. Vagabonzii continuau să doarmă, fi’ncă auziseră multe la viaţa lor.

Individul pretindea că-i aţipit, ceea ce nu-l linişti pe Trouscaillon, dar nici nu-l împiedică să i se adreseze în

felul următor:

— Ce faci p-aici? La o oră aşa de târzie?

— Ce-ţi pasă? răspunse numitul X.

Trouscaillon îşi pusese de altfel aceeaşi întrebare în timp ce vorbea. Da, de ce i-o fi păsând? Din cauza meseriei, a meseriei de acoperire, dar, de când o pierduse pe Marceline, ar fi avut tendinţa să-şi moaie scoarţa comportamentului în sperma refulărilor sale. Luptând împotriva acestei funeste înclinaţii, continuă astfel conversaţia:

— Da, zise el, îmi pasă.

— Atunci, zise omul, în cazul ăsta, e altceva.

— Deci îmi dai voie să-mi formulez iar propoziţia interogativă pe care acum câteva clipe o enunţă în faţa ta?

— Enunţai, zise întunecatul.

— Enunţaşi, zise Trouscaillon.

— Enunţai fără şi.

— Enunţai, zise în sfârşit Trouscaillon. Vai! gramatica nu e punctul meu forte. Asta mi-a jucat şi câteva renghiuri. Să lăsăm. Deci?

— Deci ce?

— Întrebarea mea.

— Păi, zise celălalt, am uitat-o. De-atâta timp.

— Atunci tre’ s-o iau de la capăt?

— Aşa s-ar zice.

— Ce oboseală.

Trouscaillon îşi înghiţi un suspin, temându-se de o reacţie din partea interlocutorului său.

— Haide, îi zise acesta cordial, fă un mic efort. Trouscaillon făcu un efort baban:

— Numele prenumele data naşterii locul naşterii numărul de înmatriculare la asigurările sociale numărul de cont în bancă libretul de la casa de economii chitanţa de chirie chitanţa de apă chitanţa de gaz chitanţa de lumină

abonamentul săptămânal de metrou abonamentul săptămânal de autobuz legitimaţia prospectul de frigider legătura de chei cartelele de masă specimenul de semnătură permisul de trecere bula papală şi tutti frutti ieşi pe interval urgent şi fără vorbă cu toată documentaţia. Şi-ncă nu zic nimic de maşină actele de proprietate ochiul de pisică paşaportul internaţional şi tutti quanti fi'ncă ăstelalte nu cred că le ai la îndemână.

— Dom'le agent, vezi autocarul (gest) de colo?

— Da.

— Eu îl conduc.

— Ah.

— Păi, ia vezi, nu eşti prea grozav. Tot nu m-ai recunoscut? Trouscaillon, un pic mai liniştit, se duse să se aşeze lângă el.

— Îmi dai voie? întrebă.

— Sigur.

— Chit că nu-i foarte regulamentar.

(linişte)

— Îi drept, reluă Trouscaillon, cât priveşte regulamentul, am sărit peste cal astăzi.

— Probleme?

— Probelele.

(linişte)

Trouscaillon adăugă:

— Din cauza femeilor.

(linişte)

Trouscaillon continuă:

— …tare-mi vine să mă spovedesc… spovedania… mă rog, povesteala, ce mai… aş avea şi eu multe de trăncănit…

(linişte)

— Sigur, zise Feodor Balanovici.

Un ţânţar a zburat prin conul de lumină al unui

felinar. Voia să se încălzească puţin înainte de a înţepa alte piei. A reuşit. Trupul lui calcinat a căzut încet pe asfaltul galben.

— Atunci dă-i drumul, zise Feodor Balanovici, dacă nu, povestesc eu.

— Nu, nu, zise Trouscaillon, să mai vorbim un pic despre mine.

După ce s-a scărpinat în bostanul flocos cu o unghie rapace şi nemiloasă, pronunţă nişte cuvinte cărora reuşi să le dea o tentă de imparţialitate şi chiar de nobleţe. Iată aceste cuvinte:

— N-o să-ţi spun nimic despre copilăria mea şi nici despre tinereţea mea. Despre educaţia mea să nu mai vorbim, nu am aşa ceva, şi nu mă voi referi la instruirea mea, căci e prea puţină. La acest din urmă punct, eu cam atât am avut de spus. Ajung deci acum la serviciul militar asupra căruia nu voi insista. Sunt celibatar din cea mai fragedă copilărie, viaţa m-a făcut ceea ce sunt.

Se întrerupse ca să mai viseze un pic.

— Bine, continuă, zise Feodor Balanovici. Dacă nu, încep eu.

— Hotărât lucru, zise Trouscaillon, ceva nu e-n regulă… şi asta numai din cauza femeii pe care o întâlni azi dimineaţă.

— Pe care o întâlnii.

— Pe care o întâlnişi.

— Pe care o întâlnii fără şi.

— Pe care o întâlnii.

— Baba care se ţine după Gabriel?

— A, nu. Nu aia. De altfel, aia m-a decepţionat. M-a lăsat să-mi văd de treburile mele, şi ce treburi, fără să facă niciun fel de nazuri pentru a mă opri lângă ea, tot ce voia era s-o vadă dansând pe Gabriella. Gabriella… mişto… chiar că-i mişto.

— Ăsta-i cuvântul, zise Feodor Balanovici. Nimic nu se poate compara cu numărul lui Gabriel, în zona Parisului, şi te asigur că mă cam pricep la bai-naiturile din oraş.

— Eşti băftos, zise Trouscaillon distrat.

— Dar am văzut aşa de des numărul lui Gabriel că acum m-am săturat, e cazul să-ţi spun. Şi apoi, nu-l reînnoieşte. Artiştii, ce vrei, de multe ori fac aşa. Când au dat de o şmecherie, o esploatează pân' la capăt. Tre' să recunoaştem că toţi facem cam aşa, fiecare în felul lui.

— Eu nu, zise Trouscaillon simplu. Eu îmi schimb şmecheriile în mod constant.

— Fi'ncă n-ai găsit-o încă p-aia bună. Asta-i: încă te mai cauţi. Dar îndată ce vei obţine un rezultat apreciabil, o să te ţii de el. Fi'ncă până-n prezent ai obţinut doar rezultate nu prea grozave. E destul să te uiţi la tine: ai un aer jalnic.

— Chiar şi-n uniformă?

— Asta nu te-ajută cu nimic. Copleşit, Trouscaillon tăcu.

— Şi, reluă Feodor Balanovici, ce sens are?

— N-am idee. O aştept pe doamna Mouaque.

— Ei bine, eu îi aştept pur şi simplu pe tâmpiţii mei ca să-i duc înapoi la hanul lor, căci trebuie să plece în zori la Gibraltar, la zidurile vechi. Ăsta-i itinerarul lor.

— Sunt băftoşi, şopti Trouscaillon discret.

Feodor Balanovici ridică din umeri şi nu catadicsi să comenteze cuvintele astea. Atunci se auziră câteva strigăte: se închidea Muntele-de-Pietate.

— Cam târziu, zice Feodor Balanovici.

Se scoală şi se îndreaptă spre autocarul lui. Pleacă aşa, fără vreo formulă de politeţe.

Trouscaillon se scoală şi el. Ezită. Vagabonzii dorm. Ţânţarul a murit.

Feodor Balanovici claxonează de câteva ori ca să-şi

adune mieluşeii. Aceştia se felicită pentru buna, pentru excelenta seară pe care au petrecut-o şi turuie de zor pe păsăreşte, vrând să transmită acest mesaj în limba autohtonă. Şi-au luat adio. Elementele feminine vor să-l pupe pe Gabriel, cele masculine nu îndrăznesc.

— Mai lăsaţi gălăgia, zice amiralul.

Călătorii urcă încet încet în autobuz. Feodor Balanovici trage un căscat.

În colivia lui, ţinută în mână de Turandot, Verdeaţă a adormit. Zazie rezistă curajos: nu-l va imita pe Verdeaţă. Charles s-a dus să-şi aducă maşina.

— Ei, ştrengarule, zise văduva Mouaque văzându-l pe Trouscaillon, te-ai distrat bine?

— Nu prea, nu prea, zise Trouscaillon.

— Noi ne-am distrat teribil. Domnu' îi mişto de tot.

— Mersi, zice Gabriel. Totuşi, nu uitaţi arta. Nu-i numai distracţia, mai e şi arta.

— Nu s-arată prea repede ăsta cu maşina, zice Turandot.

— S-a distrat bine? întreabă amiralul uitându-se la pasărea cu ciocul sub aripă.

— Va rămâne cu o mulţime de amintiri, zice Turandot.

Ultimii călători şi-au ocupat locurile. Vor trimite vederi (gesturi).

— Oho! strigă Gabriel, adios amigos, cin cin, pe curând…

Iar autocarul se îndepărtează ducându-i pe străinii încântaţi. În aceeaşi zi, în zori, vor pleca la Gibraltar, la zidurile vechi. Ăsta-i itinerarul lor.

Taxiul lui Charles se opreşte la marginea trotuarului.

— Suntem prea mulţi, remarcă Zazie.

— N-are nicio importanţă, zice Gabriel, acum mergem să halim o supă de ceapă.

— Mersi, zice Charles. Eu plec. Aşa, scurt.

— Ei, Mado, vii?

Madeleine urcă şi se aşază lângă viitorul ei.

— La revedere la toată lumea, strigă prin portieră, şi mersi pentru buna… mersi pentru ecs…

Dar nu se mai aude restul. Taxiul e deja departe.

— Dacă am fi în America, zise Gabriel, le-am fi aruncat orez în cap.

— Ai văzut asta în filmele vechi, zise Zazie. Acuma la sfârşit se căsătoresc tot mai rar. Mie îmi place când crapă toţi.

— Eu prefer orezul, zise văduva Mouaque.

— Nu ţi-a cerut nimeni părerea, zise Zazie.

— Domnişoară, zise Trouscaillon, ar trebui să fii mai politicoasă cu o persoană în vârstă.

— Ce drăguţ e când îmi ia apărarea, zise văduva Mouaque.

— La drum, zise Gabriel. Vă duc la Nictalopii. Acolo io-s ăl mai cunoscut. Văduva Mouaque şi Trouscaillon urmează grupul.

— Ai văzut? îi zise Zazie lui Gabriel, baba şi curcanul iar sapă urma la turmă.

— Nu-i putem împiedica, zise Gabriel. Sunt liberi.

— Nu poţi să-i sperii? Nu mai vreau să-i văd.

— Trebuie să dovedeşti mai multă înţelegere omenească în viaţă.

— Un curcan, zise văduva Mouaque care auzise totul, e totuşi un om.

— Dau şi eu o duşcă, zise Trouscaillon timid.

— Asta, zise Gabriel, în niciun caz. În seara asta eu fac cinste.

— Doar una mică, zise Trouscaillon cu voce imploratoare. Vin muscat, de exemplu. Ceva cât să-mi pot permite.

— Lasă că te leftereşti, zise Gabriel, cu mine-i altă chestie.

— De altfel, zise Turandot, n-o să ne plăteşti absolut nimic. Uiţi că eşti curcan. Io, că lucrez în branşă, n-aş servi niciodată p-un curcan care aduce cu el o trupă la băute.

— Nu prea le aveţi, zise Gridoux. Nu-l recunoaşteţi? îi satirul de azi dimineaţă. Gabriel se aplecă să-l examineze mai atent. Toată lumea, chiar şi Zazie care era foarte mirată şi jignită în acelaşi timp, aşteptă rezultatul inspecţiei. Trouscaillon, mai ales, păstra o linişte prudentă.

— Ce-ai făcut cu mustăţile? îl întrebă Gabriel cu voce paşnică şi înfricoşătoare totodată.

— Să nu-i faceţi nimic rău, zise văduva Mouaque.

Cu o mână, Gabriel îl înhăţă pe Trouscaillon de reverul vestonului şi-l duse sub lumina unui felinar pentru a-şi completa studiile.

— Da, zise el. Şi mustăţile?

— Le-am lăsat acasă, zise Trouscaillon.

— Şi-n plus, e adevărat că eşti curcan?

— Nu, nu, strigă Trouscaillon. E o deghizare… doar ca să mă amuz… ca să vă amuz… îi ca şi tutu-ul tău… îi doar o fasoleală…

— Mie-mi place fasolea bătută, zise Gridoux inspirat.

— Să nu-i faceţi nimic, zise văduva Mouaque.

— Trebe să ne dea esplicaţii, zise Turandot, depăşindu-şi neliniştea.

— Vorbeşti, vorbeşti… zise încet Verdeaţă şi adormi la loc.

Zazie tăcea chitic. Depăşită de evenimente, ruptă de oboseală, încerca să găsească o atitudine adecvată şi pentru situaţie, şi pentru demnitatea ei personală, dar nicicum nu reuşea.

Ridicându-l pe Trouscaillon de-a lungul felinarului, Gabriel se uită iar la el în linişte, îl puse delicat înapoi pe

picioare şi i se adresă în felul următor:

— Şi de ce ne urmăreşti tot timpul?

— Nu pe voi vă urmăreşte, zise văduva Mouaque, pe mine.

— Aşa-i, zise Trouscaillon. Poate nu ştiţi… dar când eşti lulea după o fâşneaţă…

— Ce vrei (vai! ce drăguţ) să insinuezi (mi-a zis) pe seama mea (că-s fâşneaţă), spuseră, în sincron, Gabriel (şi văduva Mouaque), unul cu furie, (alta cu fervoare).

— Sărmană prostuţă, continuă Gabriel întorcându-se către femeie, nu-ţi povesteşte el tot ce face.

— Încă n-am avut timp, zise Trouscaillon.

— E un satir scârbos, zise Gabriel. Azi dimineaţă, a urmărit-o pe fetiţă până acasă la ea. Infamul.

— Ai făcut tu asta? întrebă văduva Mouaque răvăşită.

— Încă nu te cunoşteam, zise Trouscaillon.

— Mărturiseşte! urlă văduva Mouaque.

— A mărturisit! urlară Turandot şi Gridoux.

— A! mărturiseşti! zise Gabriel cu voce tare.

— Iertare! strigă Trouscaillon, iertare!

— Porcule! răcni văduva Mouaque.

Aceste exclamaţii vociferante făcură să apară din întuneric doi bicicleţai.

— Scandal nocturn, urlară cei doi bicicleţai, tărăboi sub clar de lună, gălăgie somnivoră, chef cu răcnete, ei, asta chiar că-i chiar că, urlau cei doi bicicleţai.

Gabriel, discret, lăsă din mână reverele vestonului lui Trouscaillon.

— O clipă, strigă Trouscaillon, dând dovadă de foarte mare curaj, o clipă, nu v-aţi uitat la mine? Adspicaţi uniforma. Io mi-s curcan, priviţi-mi penele.

Şi îşi agita penelerina.

— Tu de unde ai apărut, zise bicicleţaiul calificat pentru a purta un dialog. Nu te-am văzut niciodată prin

zonă.

— Se poate, răspunse Trouscaillon animat de o îndrăzneală pe care un scriitor bun n-ar putea s-o califice altfel decât nesăbuită. Se poate, şi totuşi, curcan sunt, curcan rămân.

— Dar ăştialalţi, zise bicicleţaiul cu un aer răutăcios, ăştialalţi (gesturi) toţi-s curcani?

— Nici chiar aşa. Dar sunt blânzi ca isopul.

— Nu arată a uşă de biserică, zise bicicleţaiul care vorbea. Celălalt se mulţumea să facă mutre. Teribil.

— Totuşi, eu mi-am făcut prima împărtăşanie, replică Trouscaillon.

— O! iată o afirmaţie care nu prea miroase a curcan, strigă bicicleţaiul care vorbea.

Se vede că citeşti fiţuicile alea revoltate, care vor să convingă de alianţa dintre popime şi poliţime. Dar, să ştiţi (şi li se adresează tuturor) pe poliţişti îi doare de popi uite-aici

(gest).

Această mimică a fost primită cu rezervă, în afară de Turandot, care zâmbi slugarnic. Gabriel ridică în mod clar din umeri.

— Tu, îi zise bicicleţaiul care vorbea. Tu, tu puţi (un timp). A măghiran.

— A măghiran, strigă Gabriel cu milă. Asta-i „Gură de Canal”, de la „Fior”.

— O! zise bicicleţaiul neîncrezător. Ia să vedem. Se apropie pentru a mirosi haina lui Gabriel.

— Măi să fie! zise apoi convins. Ia uită-te şi tu, adăugă el către colegul său. Celălalt începu şi el să miroasă haina lui Gabriel.

Clătină din cap.

— Dar, zise cel care ştia să vorbească, n-o să mă las impresionat. Pute a măghiran.

— Mă-ntreb la ce s-or fi pricepând tâmpiţii ăştia, zise Zazie căscând.

— Hopa, zise bicicleţaiul care ştia să vorbească, ai auzit şi tu, subordonatule? Puştoaica frizează că-njură.

— Ba nu-i o frizură, zise Zazie moale, îi un permanent.

Şi pentru că Gabriel şi Gridoux se prăpădeau de râs, adăugă pentru uzul şi plăcerea lor.

— Chestia asta am găsit-o tot în Memoriile generalului Vermot.

— Ei, nici chiar aşa, zise bicicleţaiul. Uite o mucoasă care ne ia la mişto ca şi ălălalt cu măghiranul lui.

— Nu-i adevărat, zise Gabriel. Vă repet: „Gură de Canal”, de la „Fior”. Văduva Mouaque se apropie să miroasă şi ea.

— Are dreptate, le zise ea celor doi bicicleţai.

— Nu ţi-a cerut nimeni părerea, zise cel care nu ştia să vorbească.

— Asta aşa-i, mormăi Zazie. I-am zis şi eu mai-nainte.

— Băgaţi de seamă şi fiţi politicoşi cu doamna, zise Trouscaillon.

— Tu, zise bicicleţaiul care ştia să vorbească, ai face mai bine să stai în banca ta.

— Băgaţi de seamă, repetă Trouscaillon cu un curaj care o emoţionă pe văduva

Mouaque.

— Mai bine te-ai duce la culcare, că-i târziu.

— Vai, vai, zise Zazie.

— Ia arată-ne actele tale, îi zise lui Trouscaillon bicicleţaiul care ştia să vorbească.

— Cine-a mai văzut aşa ceva, zise văduva Mouaque.

— Tu, babo, ciocu’ mic, zise bicicleţaiul care nu ştia să vorbească.

— Vai, vai! zise Zazie.

— Fiţi politicoşi cu doamna, zise Trouscaillon care devenea îndrăzneţ.

— Încă o vorbă de necurcan, zise bicicleţaiul care ştia să vorbească. Actele, urlă el, şi urgent.

— Ce distracţie grozavă, zise Zazie.

— Ei, totuşi e prea mult, zise Trouscaillon. Acum îmi cereţi mie actele, iar ăstorialţi

(gest) nu le cereţi nimic.

— Asta, zise Gabriel, nu-i prea frumos.

— Ce scârbos, zise Gridoux.

Dar bicicleţaii nu se răzgândeau cu una, cu două.

— Actele, urla cel care ştia să vorbească.

— Actele, urla cel care nu ştia.

— Scandal nocturn, supraurlară în clip-aia alţi gabori completaţi de o dubă. Tărăboi sub clar de lună, gălăgie somnivoră, chef cu răcnete, ei, asta chiar că-i chiar că…

Cu un fler perfect, îi mirosiră pe vinovaţi şi fără să ezite îi îmbarcară pe

Trouscaillon şi pe cei doi bicicleţai. Totul dispăru într-o clipă.

— Există totuşi o dreptate pe lumea asta, zise Gabriel. Văduva Mouaque se smiorcăia.

— Nu tre’ să plângi, îi zise Gabriel. Era uns cu toate alifiile, tipu’ tău. Şi p-ormă tot ne era acru de cât s-a ţinut după noi. Hai să mânci şi tu o supă de ceapă. Supa de ceapă care vindecă şi consolează.

XVII

O lacrimă căzu pe un cruton fierbinte şi se evaporă.

— Haide, haide, îi zise Gabriel văduvei Moacă, revino-ţi în fire. Ai pierdut unul, o să găseşti alţi zece. Nasoală cum eşti, n-o să-ţi fie greu să-ţi agăţi iar vreun şmecher.

Ea suspină, nesigură. Crutonul alunecă în lingură şi văduva şi-l proiectează, aburind, în esofag. O arde.

— Cheamă pompierii, îi spune Gabriel.

Şi îi umple iar paharul. Fiecare înghiţitură mouaquiană e astfel udată cu vin sec. Zazie a urmat exemplul lui Verdeaţă cu soileala. Gridoux şi Turandot se căznesc în linişte să radă tot din farfurie.

— Grozavă, bă, le zice Gabriel, supa asta de ceapă. De parcă tu (gest) ai băgat în ea nişte branţuri de pantofi şi tu (gest) ai turnat peste ele apa de pe vase. Dar aşa-mi place mie: fără farafastâcuri, natural. Puritate, ce mai.

Ceilalţi aprobă, dar fără comentarii.

— Ei bine, Zazie, nu-ţi mănânci supa?

— Las-o să doarmă, zice văduva Mouaque cu voce jalnică. Lăsaţi-o să viseze. Zazie deschide un ochi.

— Ia te uită, zice ea, tot p-aicia-i cârtiţa asta hodoroagă.

— Tre’ să-ţi fie milă de nenorociţi, zice Gabriel.

— Eşti foarte bun, zice văduva Mouaque. Nu eşti ca ea (gest). Copiii, se ştie foarte bine: sunt lipsiţi de inimă.

Îşi goli paharul şi-i făcu semn lui Gabriel că doreşte din tot sufletul să i-l umple iar.

— Câte prostii poate să debiteze, zise Zazie încet.

— Mde, zise Gabriel. Ce contează? Nu-i aşa, râşniţă bătrână? adăugă el către principala interesată.

— Vai, tu eşti bun, zise ea. Nu eşti ca ea. Copiii, se ştie foarte bine. Sunt lipsiţi de inimă.

reuşită.

— Ne mai bate mult la cap? îl întrebă Turandot pe Gabriel, profitând de o deglutiţie

— Şi tu eşti prea aspru, zise Gabriel. E totuşi necăjită, moara asta stricată.

— Mersi, zise văduva Mouaque cu efuziune.

— N-ai pentru ce, zise Gabriel. Şi, ca să revenim la supa de ceapă, trebe să recunoaşteţi că-i o invenţie cu totul remarcabilă.

— Asta de-aici, întrebă Gridoux care, ajuns la capătul consumaţiei, răzuia energic fundul farfuriei, pentru a scoate un ce profit din şvaiţărul lipit de faianţă, asta în particular sau supa de ceapă în general?

— În general, răspunse Gabriel hotărât. Eu vorbesc totdeauna numai în general. Nu mă ţin de jumătăţi de măsură.

— Ai dreptate, zise Turandot care de asemenea îşi terminase lăturile, să nu căutăm nod în papură. Exemplu: vinul e pe ducă, baba uscă tot.

— Înseamnă că nu-i rău, zise văduva Mouaque zâmbind fericită. Şi eu vorbesc în general, când vreau.

— Vorbeşti, vorbeşti, zise Verdeaţă, tresărind în somn dintr-un motiv necunoscut tuturor şi lui însuşi, atâta ştii să faci.

— Nu mai vreau, zise Zazie împingând la o parte porţia ei.

— Stai puţin, zise Gabriel, trăgând brusc farfuria în faţa lui, termin eu asta. Şi să vină două sticle de vin muscat şi o grenadină, adăugă spre un chelnăr care circula prin preajmă. Dar el (gest), am uitat de el. Poate c-ar cronţăni ceva?

— Hei, Verdeaţă, zise Turandot, ţi-e foame?

— Vorbeşti, vorbeşti, zise Verdeaţă, atâta ştii să faci.

— Asta, zise Gridoux, înseamnă că da.

— N-o să mă-nveţi tu ce vrea să spună, zise Turandot de sus.

— Nu mi-aş permite, zise Gridoux.

— Şi totuşi aşa a făcut, zise văduva Mouaque.

— Nu mai puneţi paie pe foc, zise Gabriel.

— Înţelegi, îi zise Turandot lui Gridoux, eu înţeleg ce înţelegi tu la fel de bine ca tine. Nu-s mai tâmpit ca altul.

— Dacă înţelegi cât mine, zise Gridoux, înseamnă că nu eşti aşa de tâmpit cum pari.

— Şi de părut, zise văduva Mouaque, pare.

— Hoaşca-i băgăreaţă rău, zise Turandot. Mă împroaşcă de insulte.

— Iată ce-nseamnă să n-ai prestigiu, zise Gridoux. Orice pârlit te scuipă în plină mutră. Cu mine n-ar îndrăzni.

— Toţi oamenii sunt tâmpiţi, zise văduva Mouaque cu o bruscă energie. Inclusiv tu, adăugă ea pentru Gridoux.

Căpătă imediat o palmă zdravănă. O dădu înapoi la fel de repede.

Dar Gridoux avea încă una rezervată, care răsună pe chipul Moacei.

— Mnezeiimăsii, urlă Turandot.

Şi începu să ţopăie printre mese, încercând vag s-o imite pe Gabriella în numărul din *Moartea lebedei*.

Zazie, din nou, dormea. Verdeaţă, fără îndoială din dorinţă de răzbunare, încerca să proiecteze în afara coliviei un excrement proaspăt.

Între timp, scatoalcele umblau de zor între Gridoux şi văduva Mouaque, iar

Gabriel se strâmba de râs, văzându-l pe Turandot cum încearcă să-şi onduleze piciorul.

Dar lucrurile nu erau pe placul ospătarilor de la Nictalopii. Doi dintre ei, specializaţi în acest gen de munci, îl înhăţară brusc pe Turandot fiecare de-o mână şi încadrându-l vioi nu le fu greu să-l ducă afară pentru a-l proiecta pe asfaltul şoselei, întrerupând astfel plimbarea câtorva taxiuri libere şi mahmure în aerul cenuşiu şi împrospătat al primilor zori de ziuă.

— Nici chiar aşa, zise Gabriel. Chiar aşa: nu!

Se ridică şi, înhăţându-i pe cei doi ospătari care se întorceau mulţumiţi spre ocupaţiile lor menajere, le buşi bostanele unul de altul cu atâta forţă şi îndemânare că cei doi fanfaroni se prăbuşiră seceraţi.

— Bravo! strigară în cor Gridoux şi văduva Mouaque care, de comun acord, şi-au întrerupt schimbul de corespondenţă.

Un al treilea ospătar, care se pricepea în materie de scandaluri, a vrut să obţină o victorie fulger. Luând în mână un sifon, îşi propunea să-l pună în vibraţie la contactul cu căpăţâna lui Gabriel. Dar Gridoux prevăzuse contraofensiva. Un alt sifon, nu mai puţin compact, care şi-a luat avânt cu ajutorul lui, a ajuns cu bine la destinaţia traiectoriei sale, provocând unele pagube pe căpşorul şmecherului.

— Mnezeiimăsii! urlă Turandot care, recăpătându-şi echilibrul pe şosea cu preţul opririi câtorva maşini nocturne deosebit de matinoase, pătrundea iar în birt, manifestându-şi o mândră dorinţă de luptă.

De-acum, armate întregi de ospătari apăreau din toate părţile. Niciodată naifi crezut căs atâţia. Ieşeau de prin bucătării, beciuri, birouri, budă. Masa lor strânsă îl absorbi pe Gridoux, apoi pe Turandot aventurat printre ei. Dar nu reuşeau să-l reducă pe Gabriel aşa de uşor. Ca şi coleopterul atacat de o coloană mirmidonă, ca şi boul asaltat de o armată hirudinară, Gabriel se scutura, se răsucea, se zbătea, proiectând în diferite direcţii proiectile umane care se grăbeau să rupă mesele şi scaunele sau să se facă sul printre picioarele clienţilor.

Zgomotul acestei controverse sfârşi prin a o trezi pe Zazie. Văzându-şi unchiul căzut pradă haitei chelnereşti, urlă: curaj, unchiule! şi punând mâna pe o carafă, o aruncă la nimereală în mulţime. Iată cât de mare e spiritul milităros printre fiicele Franţei. Urmând acest exemplu, văduva Mouaque împrăştie cu scrumiere în jurul ei. Iată cât de mult îi ajută spiritul de imitaţie pe cei mai puţin dotaţi. Atunci se auzi o zarvă considerabilă: Gabriel tocmai se prăbuşise printre vase, trăgând după el între resturi

şapte ospătari dezlănţuiţi, cinci clienţi care luaseră parte şi un epileptic.

Sculându-se dintr-o singură mişcare, Zazie şi văduva Mouaque se apropiară de magma umană, care se agita printre bucăţi de lemne şi faianţă. Câteva lovituri de sifon bine aplicate eliminară din competiţie câteva persoane cu căpăţâna fragilă. Mulţumită acestui lucru, Gabriel putu să se ridice, sfâşiind ca să zicem aşa perdeaua formată de adversarii săi, totodată dezvăluind prezenţa stâlcită a lui Gridoux şi Turandot, întinşi pe jos. Câteva jeturi sifonate îndreptate spre bostanul lor de către elementul feminin şi brancardier îi repuseră în situaţie. Din acea clipă, soarta luptei era pecetluită.

În vreme ce clienţii osteniţi sau indiferenţi se uşcheau pe scurtătură, încăpăţânaţii şi ospătarii, cu răsuflarea tăiată, se dezumflau sub pumnul sever al lui Gabriel, palma uluitoare a lui Gridoux, piciorul virulent al lui Turandot. După ce erau bătuţi până se făceau covrig, Zazie şi Mouaque îi ştergeau de pe suprafaţa Nictalopilor şi-i târau pe trotuar, unde nişte trecători amatori, de buni la suflet ce erau, îi puneau grămadă. Singurul care nu lua parte la hecatombă era Verdeaţă, care fusese rău atins de la începutul păruielii de un fragment de supieră. Zăcând pe fundul coliviei, murmură gemând: ce seară minunată, ce seară minunată; traumatizat, schimbase placa.

Chiar şi fără ajutorul lui, victoria a fost curând totală.

După eliminarea ultimului antagonist, Gabriel îşi frecă mâinile mulţumit şi zise:

— Acum aş da pe gât o cafea cu lapte.

— Bună idee, zise Turandot care trecu în spatele tejghelei, în timp ce ceilalţi patru îşi sprijineau coatele pe ea.

— Dar Verdeaţă?

Turandot plecă în căutarea animalului, pe care-l găsi

tot bombănind. Îl scoase din colivie şi începu să-l mângâie numindu-l găinuşa lui verde. Verdeaţă înseninat îi răspunse:

— Vorbeşti, vorbeşti, atâta ştii să faci.

— Asta chiar că-i adevărat, zise Gabriel. Ce-i cu cafeaua?

Liniştit, Turandot închise papagalul la loc în colivie şi se apropie de maşini. Încercă să le pornească dar, necunoscând acel model, începu prin a-şi opări o mână.

— Auauau, zise el foarte simplu.

— Mare bleg mai eşti, zise Gridoux.

— Sărăcuţul de el, zise văduva Mouaque.

— Căcat, zise Turandot.

— Cafeaua, pentru mine, zise Gabriel: cu mult lapte.

— Şi pentru mine, zise Zazie: cu pieliţă deasupra.

— Aaahh, răspunse Turandot, care tocmai îşi expediase un jet de aburi în plină mutră.

— Mai bine am pune pe cineva de-al casei, zise Gabriel placid.

— Aşa-i, zise Gridoux, mă duc să caut pe vreunul.

Se duse să aleagă din grămadă pe cel mai nepocit în bătaie. Pe care-l remorcă.

— Ai fost cel mai tare din parcare, îi zise Zazie lui Gabriel. Hormosesuali ca tine cred că nu găseşti cu una, cu două.

— Şi cum doreşte dom'şoara cafeaua cu lapte? întrebă ospătarul care-şi băgase minţile-n cap.

— Cu pieliţă, zise Zazie.

— De ce insişti să mă califici de hormosesual? întrebă Gabriel calm. Acum, după ce m-ai văzut la Muntele-de-Pietate, cred c-ai o idee fixă.

— Hormosesual sau nu, zise Zazie, în orice caz ai fost într-adevăr de milioane.

— Ce vrei, zise Gabriel, nu-mi plăceau manierele lor

(gest).

— Vai, domnu', zise ospătarul desemnat, ne pare foarte rău, să ştiţi.

— Asta pentru că mă jigniseră, zise Gabriel.

— Aici, domnu', zise ospătarul, n-aveţi dreptate.

— Ba da, zise Gabriel.

— Nu-ţi bate capul, îi zise Gridoux, totdeauna te jigneşte câte cineva.

— Bine gândit, zise Turandot.

— Şi acum, îl întrebă Gridoux pe Gabriel, ce-ai de gând?

— Păi, să-mi beau cafeaua.

— Şi p-ormă?

— Să trec p-acasă şi s-o duc pă fată la gară.

— Te-ai uitat afară?

— Nu.

— Ei bine, du-te să vezi. Gabriel se duse.

— Evident, zise el, întorcându-se.

Două divizii blindate de paznici de noapte şi un escadron de spahii jurasieni tocmai luaseră poziţie în jurul pieţii Pigalle.

XVIII

— Poate c-ar trebui s-o sun pă Marceline, zise Gabriel. Ceilalţi continuară să-şi bea cafeaua în linişte.

— Se-ngroaşă gluma, zise ospătarul cu juma de voce.

— Nu ţi-a cerut nimeni părerea, replică văduva Mouaque.

— O să te duc înapoi de unde te-am luat, zise Gridoux.

— Gata, gata, zise ospătarul, acuma nu mai e de glumit. Gabriel se întorcea.

— Ciudat, zise. Nu răspunde. A vrut să-şi bea cafeaua.

— Rahat, adăugă, e rece.

O puse la loc pe tejghea, scârbit. Gridoux se duse să se uite.

— Se apropie, anunţă el.

Părăsind tejgheaua, ceilalţi se grupară în jurul lui, în afară de ospătarul care se camuflă pe jos în casierie.

— Nu par foarte mulţumiţi, remarcă Gabriel.

— Nu-i prea mişto, murmură Zazie.

— Sper că Verdeaţă n-o să aibă necazuri, zise Turandot. El n-a făcut nimic.

— Dar eu, zise văduva Mouaque. Eu ce-am făcut?

— O să te-ntâlneşti cu Trouscaillon al tău, zise Gridoux ridicând din umeri.

— Dar el e! strigă ea.

Păşind peste grămada de resturi, care formau un fel de baricadă în faţa intrării de la Nictalopii, văduva Mouaque manifestă intenţia de a se năpusti către atacatorii care înaintau încet şi precis. Un mănunchi de gloanţe de mitralieră opri brusc această tentativă. Văduva Mouaque, ţinându-şi măruntaiele în mâini, se prăbuşi.

— Ce prostie, murmură. Eu care aveam rentă.

Şi moare.

— Se strică treaba, remarcă Turandot. Numai să n-o păţească şi Verdeaţă. Zazie leşinase.

— Ar trebui să aibă grijă, zise Gabriel furios. Sunt copii p-aici.

— O să le poţi spune observaţiile tale, zise Gridoux. Iată-i.

Indivizii, înarmaţi până-n dinţi, se găseau acum pur şi simplu de cealaltă parte a geamurilor, apărare cu atât mai slabă cu cât cele mai multe se făcuseră praf în lupta precedentă. Indivizii, înarmaţi până-n dinţi, se opriră în linie, în mijlocul trotuarului. Un personaj, cu umbrela agăţată pe braţ, se desprinse din grup şi, păşind peste cadavrul văduvei Mouaque, pătrunse în birt.

— Ia te uită, făcură în cor Gabriel, Turandot, Gridoux şi Verdeaţă. Zazie era tot leşinată.

— Da, zise omul cu umbrelă (nouă), eu sunt, Harun al-Raşid. Eu sunt eu, cel pe care l-aţi cunoscut şi uneori nu l-aţi recunoscut. Prinţ al acestei lumi şi ăl mai multor teritorii învecinate, îmi place să mă plimb pe domeniul meu sub diferite aspecte, luând aparenţele incertitudinii şi ale greşelii care, de altminteri, îmi aparţin. Poliţai agramat şi defalcat, vagabond noctangiu, nehotărât urmăritor de văduve şi orfane, aceste imagini fugitive îmi permit să-mi asum fără teamă riscurile minore ale ridicolului, ale cuvintelor umflate şi ale efuziunii sentimentale (gest nobil, în direcţia răposatei văduve Mouaque). Abia îndepărtat din conştiinţele voastre uşuratice, reapăream triumfător şi chiar fără nicio modestie. Priviţi! (Nou gest mai puţin nobil, dar înglobând de această dată ansamblul situaţiei.)

— Vorbeşti, vorbeşti, zise Verdeaţă, atâta…

— Iată cineva care-mi pare numai bun de friptură, zise Trouscaillon, pardon: Harun al-Raşid.

— Niciodată! strigă Turandot strângând colivia la inimă. Mai bine moartea!

La aceste cuvinte, începu să se scufunde în pământ, de altfel ca şi Gabriel, Zazie şi Gridoux. Liftul de marfă coboară totul în pivniţa de la Nictalopii. Cel care manevrează liftul de marfă, scufundat în întuneric, le spune blând, dar ferm, să-l urmeze şi să se grăbească. Agită o lanternă, totodată în semn de prietenie şi ca dovadă că are baterii excelente. Pe când la parter indivizii înarmaţi până-n dinţi, sub efectul emoţiei, îşi trăgeau rafale de mitralieră între picioare, micul grup urmând ordinul precis şi lumina sus-numite, se deplasa cu o viteză notabilă printre rafturile burduşite cu sticle de grenat şi muscadină. Gabriel o ducea pe Zazie tot leşinată, Turandot pe Verdeaţă tot morocănos, iar Gridoux nu ducea nimic.

Coborâră pe o scară, apoi trecură pragul unei uşiţe şi se pomeniră într-un canal. Puţin mai departe, trecură pragul unei alte uşiţe şi se pomeniră pe un coridor cu cărămizi lăcuite, încă întunecos şi gol.

— Acum, zise blând lampadoforul, dacă nu vrem să fim reperaţi, fiecare trebuie să plece singur. Tu, adăugă el către Turandot, o să ai necazuri cu păsăroiu tău.

— O să-l vopsesc în negru, zise Turandot cu un aer sumbru.

— Chestia asta, zise Gabriel, nu-i amuzantă.

— Al naibii Gabriel, zise Gridoux, totdeauna ar vrea să râdă.

— Eu, zise lampadoforul, o s-o duc pe fată. Tu, Gabriel, eşti cam vizibil. Şi apoi, i-am luat eu valiza. Dar probabil c-am uitat câte ceva. M-am grăbit.

— Povesteşte-mi şi mie.

— Nu-i momentul. Luminile se aprinseră.

— Gata, zise blând celălalt. Porneşte metroul. Tu, Gridoux, ia-o în direcţia Étoile, iar tu, Turandot, în direcţia Bastilia.

— Şi se descurcă fiecare cum poate? zise Turandot.

— Când n-ai încotro, zise Gabriel, trebe să dai dovadă de imaginaţie.

— Ce-ar fi să mă bag eu în colivie, zise Turandot, şi să mă ducă Verdeaţă?

— E o idee.

— Eu, zise Gridoux, mă-ntorc acasă. Cizmăria este, din fericire, una din temeliile societăţii. Şi prin ce se deosebeşte un cizmar de alt cizmar?

— Evident.

— Deci, la revedere, băieţi! zise Gridoux.

Şi se îndepărtă în direcţia Étoile.

— Deci, la revedere, băieţi! zise Verdeaţă.

— Vorbeşti, vorbeşti, zise Turandot, atâta ştii să faci.

Şi zburară în direcţia Bastilia.

XIX

Jeanne Găoază se trezi brusc. Se uită la ceasul de mână pus pe noptieră; era trecut de şase.

— Să nu mai pierd vremea.

Întârzie totuşi câteva clipe pentru a-l examina pe gagiul ei care, gol, sforăia. Îl privi în gros, apoi în detaliu, considerând mai ales cu plictiseală şi placiditate obiectul care îi dăduse atâta de furcă timp de o zi şi două nopţi şi care acum semăna mai mult cu un bebeluş după supt decât cu un verde grenadier.

— Şi ce prost arată aşa.

Se îmbrăcă în viteză, aruncă diferite lucruri în sacoşă, se vopsi grăbită pe faţă.

— Nu cumva să-ntârzii. Dacă vreau s-o recuperez pe fată. Cum îl cunosc eu pe

Gabriel. Vor fi în mod sigur punctuali. Numai dacă nu i s-a-ntâmplat ceva. Îşi strânse rujul la inimă.

— Sper că nu i s-a-ntâmplat nimic.

Acum, era gata de drum. Îl privi pe gagiul ei încă o dată.

— Dacă vine iar după mine. Dacă insistă. Poate că n-o să zic nu. Dar n-o să mai fug eu după el.

Închise încetişor uşa după ea. Recepţionerul îi chemă un taxi, iar la şi jumătate era la gară. Aşteptă două dă minute şi coborî pe peron. Puţin mai târziu, apăru Zazie însoţită de un tip care-i ducea valiza.

— Ia te uită, zise Jeanne Găoază. Marcel.

— După cum vezi.

— Dar doarme de-a-mpicioarelea!

— Am fost la talcioc. Iart-o. Şi şi pe mine tre’ să mă ierţi dac-o şterg.

— Înţeleg. Dar Gabriel?

— Nu-i prea grozav. Am întins-o. Salut, fetiţo.

— La revedere, dom'le, zise Zazie foarte absentă. Jeanne Găoază o ajută să urce în compartiment.

— Ei, te-ai distrat bine?

— Aşa şi-aşa.

— Ai văzut metroul?

— Nu.

— Atunci, ce-ai făcut?

— Am îmbătrânit.

PSEUDOPOSTFAŢĂ

Cronologie privind „aventura" românească a romanului *Zazie dans le métro* de Raymond Queneau

1991 – László Alexandru realizează pe cont propriu traducerea efectivă (şi transcrierea în manuscris) a romanului.

5 nov. 1991 – L.A. se adresează Ed. Gallimard, Paris, pentru a se interesa de *copy right*.

18 nov. 1991 – Ed. Gallimard confirmă în scris disponibilitatea drepturilor de autor ale lui *Zazie*... pentru România, dar refuză să trateze cu traducătorul (persoană particulară).

1992 – László Alexandru ia legătura cu Marian Papahagi, în calitatea acestuia de coproprietar al Ed. Echinox, făcându-i două oferte (volume gata traduse, dactilografiate): Raymond Queneau, Zazie *dans* le *métro* şi Massimo Bontempelli, La *vita* intensă. M. Papahagi acceptă ambele manuscrise (+ volumele originale), spre lectură. Făcând referiri la corespondenţa anterioară a lui László Alexandru cu editura franceză, M.P. solicită *copy right*ul pentru *Zazie*...

1993 – cele două romane se află „în lucru", la Ed. Echinox (adică, mai pe româneşte, zac într-un sertar).

10 ian. 1994 – László Alexandru se prezintă la concurs, pentru ocuparea postului de asistent universitar, la colectivul de italiană al Facultăţii de Litere a

Universităţii
„Babeş-Bolyai”, Cluj. În urma examenului, desfăşurat sub directa coordonare a prof. Marian Papahagi, L.A. este respins, cu o diferenţă de 11% la medie, comparativ cu rezultatul obţinut de contracandidata sa, I.S. (La comunicarea rezultatelor, M.P. îi recomandă lui L.A. să renunţe la spiritul său polemic şi să-i frecventeze mai des pe membrii comisiei, pentru a primi sfaturi şi bibliografie de specialitate – eventualitate în care i se promite apropiata cooptare – în câteva luni – la catedră, mai întâi ca suplinitor, iar apoi ca titular.)

11 ian. 1994 – Consiliul Facultăţii, prin vot secret, se pronunţă în legătură cu examenul respectiv (18 voturi pentru László Alexandru; 11 voturi pentru I.S.). Motivaţia

Consiliului: conform actelor anexate, L.A. are 7 volume (proprii, traduse sau îngrijite; tipărite, în curs de apariţie sau în manuscris); de asemenea, câteva zeci de articole, în diverse reviste culturale. I.S. nu are niciun rând publicat. În concluzie, candidaţii nu obţin două treimi din sufragii şi sunt respinşi amândoi; postul rămâne vacant.

tot 11 ian. 1994 – M. Papahagi adresează un memoriu vehement Decanului Facultăţii de Litere. Dintre ideile exprimate, iată câteva: 1) M.P. consideră rezultatul votului ca pe o jignire personală, adusă competenţelor sale de italienist (urmează trecerea în revistă a activităţii şi a „sacrificiilor” de timp liber făptuite de M. Papahagi). 2) Susţine că *„publicaţiile domnului Laszlo nu au nicio legătură cu domeniul italienisticii*: *el a* îngrijit *fotocopierea* unei *ediţii* româneşti *a Coranului*, a *publicat* câteva *articole de polemică* (nu *de analiză*) *în România* literară *şi* a *tradus* o *carte* din *limba franceză*”. Fondul acestei afirmaţii e contrazis atât de dosarul de concurs, cât şi de unul din celelalte

2 volume traduse de candidat (şi pitite de M.

Papahagi în propriile sertare), precum şi de un Dicţionar *italian-român* şi *român-italian* (de 1.200 de pagini, elaborat de László Alexandru şi aflat în manuscris) – fapte bine cunoscute de semnatarul „protestului". 3) M.P. susţine că, oricum, *„un concurs pentru postul de asistent nu pune – din punct de vedere strict legal – condiţii de pregătire ştiinţifică"*. Altfel spus, sofismul este următorul:

a) un lector, un conferenţiar sau un profesor universitar nu susţin examen de capacitate, ci sunt promovaţi pe baza dosarului ştiinţific, al titlurilor publicate. b) Pentru postul de asistent, se susţine examen de capacitate. Deci: c) asistentul candidat nu trebuie să dovedească existenţa unor titluri ştiinţifice proprii (!!?). 4) M.P. *„Declară răspicat că nu-l va accepta pe dl. Laszlo în colectiv, introdus pe uşa din dos"* (?!). 5) M.P. *„pretinde o imediată reparaţie morală"* (culmea! el însuşi!) şi ameninţă că *„dacă acest vot nu este imediat anulat (...) sunt gata să vă ofer demisia mea"*.

14 ian. 1994 – László Alexandru, jignit de rezultatul concursului, dar mai ales de manevrele cu *„uşa din dos"* şi cea cu *„reparaţia morală"* (care-i amintesc de povestea hoţului prins cu mâna în buzunarul altcuiva, dar care, cu tupeu, îşi acuză victima că fură), L.A., deci, adresează un Memoriu Rectorului Universităţii (prof. dr. Andrei Marga), Decanului Facultăţii de Litere (prof. dr. Mircea Muthu) şi Şefului de Catedră (prof. dr. Ioan Baciu). Două idei mai importante: 1) L.A. reaminteşte întreaga sa activitate ştiinţifică (inclusiv în domeniul limbii italiene). 2) L.A. contestă nu competenţa profesională, ci obiectivitatea comisiei animate de prof. dr. M. Papahagi şi, ca atare, solicită constituirea unei alte comisii, neutre, care să recorecteze lucrările scrise. (Astfel, s-ar fi putut dovedi că nici povestea cu cele 11% nu prea stătea în picioare...) *Memoriul* îşi aşteaptă, până în ziua de azi, răspunsul.

februarie 1994 – Senatul Universităţii, întrunit spre a valida rezultatele admiterilor în noile posturi universitare, confirmă decizia Consiliului Facultăţii: ambii candidaţi sunt declaraţi respinşi. Un amănunt interesant: Cancelarul Universităţii, prof. dr. Ioan Baciu, citeşte în plen un document, semnat de fostul secretar de stat la Ministerul învăţământului (prof. dr. Marian Papahagi), unde se afirmă răspicat criteriul activităţii ştiinţifice şi al titlurilor publicate, valabil pentru promovarea în toate treptele învăţământului superior, de la preparator, la profesor universitar! Prof. dr. Ioan Baciu întreabă, în plenul Senatului, dacă trebuie să-l creadă pe ministrul Papahagi (care una spune), sau pe profesorul Papahagi (care alta face) …

(Paranteză: fireşte că ameninţarea cu demisia din învăţământ, aruncată ca element de şantaj sentimental, este făcută uitată, când nu mai convine. În schimb, M. Papahagi se lamentează peste tot că este persecutat în propria Universitate – al cărei prorector a fost.)

febr-martie 1994 – Prin intermediul Anei Covaciu (soţia de atunci a lui Laszlo

Alexandru şi asistenta universitară a profesorului M. Papahagi – între timp, a demisionat şi ea de la catedră), traducătorul îl întreabă pe editor de soarta celor 2 cărţi. M. Papahagi îi răspunde repetat că el nu amestecă afacerile şi şcoala: în ciuda diferenţelor de opinii, cărţile „vor apărea în câteva luni”.

Ianuarie 1995 – László Alexandru revine personal cu întrebarea: ce se întâmplă cu cele 2 cărţi? Răspunsul lui M.P.: Ed. Echinox nu e interesată de editarea lui Bontempelli. (Ca atare, după alte câteva şicane şi o întâlnire neonorată de editor, L.A. reintră în posesia manuscrisului şi a volumului italian.) În schimb, pentru Queneau există

2 soluţii: 1) Dacă L.A. îşi găseşte un editor, care să-l publice *„în câteva săptămâni”*, M.P.

(cu condiţia să-şi consulte asociaţii) ar putea fi de acord să vândă, la preţul de achiziţionare, *copy right*ul obţinut de la Ed. Gallimard. 2) Însă, dacă L.A. are răbdare, Queneau va apărea, *„în câteva luni”*, la Ed. Echinox, care, din păcate, trece printr-o pasă financiară proastă etc., etc. L.A., neinspirat, alege a doua variantă. Se scurg, din nou, cele *„câteva luni”*.

24 septembrie 1995 – László Alexandru îl invită, în scris, pe Marian Papahagi, să lămurească situaţia editorială a romanului scris de Queneau. Îi impune, ca termen limită de clarificări, data de 15 oct. 1995, avertizând că, în caz contrar, va recurge la *„un şir de răspunsuri care, credeţi-mă, le va întrece în virulenţă pe celelalte, precedente”*. M.

Papahagi îl asigură, oral, pe László Alexandru, că este de acord cu vânzarea *copy* rightului (care oricum era deja în fază scadentă), către editorul pe care şi-l va găsi traducătorul.

De atunci nimic nou pe frontul de vest... Manuscrisul original al traducerii continuă să se odihnească şi azi în sertarele Editurii Echinox („editorul-universitar” refuzând să i-l restituie traducătorului, în ciuda solicitărilor acestuia). Marian Papahagi, fără să încheie vreun contract de colaborare şi fără să plătească niciun ban, s-a făcut stăpân pe munca lui László Alexandru, blocându-i o carte, timp de peste 3 ani, şi o altă carte, aproape 4 ani. (Ca să nu mai vorbim de un post universitar, care nu intră la socoteli acum, în această ordine de lucruri.)

Drept pentru care am încheiat prezenta cronologie azi, 1 martie 1996.

László Alexandru